

НЕНАД ГРУЈИЧИЋ

ОЈКАЧА

Четврто допуњено издање

Посвећено сјени мога оца Драшка

МУЗЕЈ КОЗАРЕ
Приједор
2000

ПРЕДГОВОР

О бећарцу

Феномен „наше најкраће народне песме”,¹ како Младен Лесковац у предговору своје познате антологије назива бећарац, представља и даље недовољно испитан терен и велики изазов за проучаваоце народне лирске поезије. Надахнута и ауторитативна, досад у нас прва и једина, студија о бећарцу, ипак, у много чему није до краја распетљала мистику компликованог двостиха наше народне поезије. Остају велике недоумице, чак и неспоразуми, на термилошкоком плану, затим, на нивоу предочавања књижевноисторијске генезе десетерачког двостиха и, коначно, његовог географског распрострањања.

Четири године послје првог издања Лесковчеве антологије *Бећарац* (1958), Винко Жганец у свом тексту *Мелодије бећарца* пише: „Бећарац је заправо бећарац онда када се ти двостихови пјевају, и то не било коју мелодију, него баш ону која се назива истим именом. Кад гајдаш само свира неку мелодију, а уз то не пјева, вјешт народни пјевач одмах ће знати да ли он свира бећарац или коју другу врсту напјева народне пјесме.

¹ Младен Лесковац: *Бећарац*, Матица српска, Нови Сад, 1958, 1979, стр. 9.

Има, дакле, тај израз бећарац основа не само у тексту него и у мелодији, музици... Но, ослањајући се на праксу народних пјевача, ми знамо да се ови кратки двостихови могу пјевати на разне друге мелодије, које немају никакве везе са мелодијом бећарца... Након тих констатација чини се да прије споменути збирка Младена Лесковца није названа правим именом, јер ти двостихови које она садржава нису сами по себи, по голом свом тексту и форми (десетерачки двостих) бећарци. Под тим именом подразумијева се нешто шире, нешто што обухваћа још неке елементе, којих у споменутој збирци нема. Кратке, заправо наше ‘најкраће народне пјесме’ наш народ не зове свагда и свугдје бећарцима. Он има за њих разна имена у разним мјестима и временима, као: писмице, припјевци, кратке, самице, преклапуше, гонеталице, пријекуше, тркавице итд. Истина, често и ти називи означавају првенствено начин пјевања народних двостихова, а тек у изведеном смислу су уједно и назив за текстове ‘кратких пјесама’ често баш таквих какви се у Лесковчевој збирци називају бећарцима. У крајевима гдје су уобичајени ти називи обично није познат израз бећарац за једнаке или сличне текстове у двостиховима.”²

Жганчеве примједбе су врло инспиративне. Оне подстичу на живо размишљање о термилошким својствима десетерачког двостиха. Очигледно је да термин бећарац није једини и да не може пледирати на позицију која ће, како на музичком тако и на књижевном плану, бити свеобухватна. Осим назива двостиха, које

² Винко Жганец: *Мелодије бећарца*, Зборник за народни живот и обичаје јужних Словена, Загреб, 1962, 40. стр. 513-523.

наводи Жганец, поменимо ојкачу, гангу, рере, дикицу и шаранац.³

Бећарац је, нема сумње, настао у Срему, Бачкој и Банату, „па се онда преко Славоније а кроз Шокадију, и са чврстим а плодно сочним стаништем у њој, спушта ваљда тамо негде ка Кордуну и Лици, да би онде, као заустављен преградом од кордона Војне границе, као пресечен, нагло устукнуо и умукао”.⁴ Оваква Лесковчева мапа бећарца је, најблаже речено, неартикулисана. Она је врло уска и заснована на произвољном одређењу: „ваљда”. Жганчеве примједбе овдје се показују функционалнима. Широк је простор на српском говорном подручју гдје се пјева и чује та минијатурна пјесма. Без Босне и Херцеговине, данас Републике Српске, тешко је замислити сваку, чак и на брзину скицирану, мапу која предочава постојање „компликованог двостиха”.

Вук Карахић није много марио за ову творевину. Конкретно, бећарац му није „запињао” за око, мада је знао да постоји. Тако, на примјер у *Рјечнику* (1852), као прилог оштријем тумачењу ријечи родитељка, појављују се овакви стихови. *Од швалера бољег рода нема, / Од швалерке боље родитељке*. Лесковац наводи и примјер поводом ријечи штикла (*Мојим шором никад блата нема, / Све швалери на штикла разнели*). У народним

³ М. Лесковац: *Још један назив за бећарац*, Зборник Матице српске за књижевност и језик, XXIII, 3, Нови Сад, 1974. У другом издању своје антологије, на стр. 48, у фусноти Лесковац не прихвата сугестије Маје Бошковић-Стулли (*Петокрако зашто си црвена*, Загреб, Лукос, 1959, стр. 6) „да се ове пјесмице зову још и писмице, самице, розгалице, кратке, припјевци, припјевци, канталице и слично”. Овдје је, дакле, кључна Лесковчева грешка.

⁴ М. Лесковац: *Бећарац*, Нови Сад, 1979, стр. 14.

пословицама које је Вук сакупио налазе се овакви двостихови: *Нек’ се жени, жељела га мајка, / њега мајка, а он дјевојака*. Или: *Дивне ли су зелене ливаде, / још дивније дојке у дјевојке*. У *Срвеном бану* примјера има много: *Ој, дјевојко, лијепи ли си струка, / да ти није иод кецељом мука*. Или: *Ој, девојко, што си тако луда, / што се баци, те ми разби муда*. И поред очигледних „бећарских” одлика ови стихови нашли су се у сасвим другим контекстима, те користимо прилику да их „истргнемо” и ставимо тамо гдје им је, такође, мјесто. Као могући разлог Вуковог „игнорисања” бећарца, Лесковац наводи ону чувену Карахићеву реченицу из 1854. године: „Што сам досад све околишио, овдје ћу изријеком да кажем: да се у свему народу нашем нигдје не говори српски тако ружно и покварено као у Сријему, у Бачкој и Банату”. Нисмо сигурни да је Вуково „непризнавање” екавског изговора играло пресудну улогу поводом бећарца, односно десетерачког двостиха. Јер, да је имао више интереса за „кратку пјесмицу”, забиљежио би примјере на ијекавском говорном подручју. Склонији смо мишљењу да Вук, напосто, није ту минијатурну творевину сматрао релевантом за свој посао и да је она, за њега, тада, представљала само фрагмент истргнут из веће лирске цјелине. А да је Вук омашио кад је у питању екавски изговор, ту спора нема: сјај и љепоту говора Срема оваплотио је, само двије године послвије Вукове изјаве, нико други до Бранко Радичевић.

Кад говоримо о времену формирања бећарца, Лесковац је врло опрезан: „Оно што је извесно, то је да је бећарац већ пре средине XIX века формиран, или бар у јеку формирања”.⁵ Наводи пјесмарицу (1844) Петра Вукичевића из Сомбора, коју је у рукама имао Радивој

⁵ М. Лесковац: *Бећарац*, Нови Сад, 1979, стр. 28.

Симоновић који се, у листу *Бранково коло* (1907), присјетио једног примјера: *Боже, спари ко за кога мари, / а распари ко за ког не мари*. Жалећи што од пјесмарице није остало бољег трага, Лесковац подробнију своју анализу заснива на *Бачванским песмама* Стевана Бошковића (Нови Сад, 1862, 1879) и *Банатским песмама* од П. Т. (Нови Сад, 1863, 1866).

Марија Клеут, у Рукописном одјељењу Матице српске, пронашла је пјесмарицу Николе Беговића (1821-1895). О времену и мјесту настанка М. Клеут каже: „Као и многе друге, и ова песмарица мало открива о околностима свог настанка, али би се скоро сасвим поуздано могло одредити време и место њеног настанка. У Костајници као богослов, Н. Беговић боравио је 1843. године, те је то свакако, време када је почео бележити песме у своју песмарицу. Скупљати их је могао и раније а бележење се могло наставити и нешто доцније”.⁶ Ова пјесмарица је досад била најстарија пронађена збирка са примјерима бећарца. Настала је двадесетак година прије збирки које помиње Лесковац. Међутим, ваља припоменути да у збиркама из осамнаестог и с почетка деветнаестог вијека има примјера бећарца. Истина, они су, у примјерима које ћемо навести, дати у плашту пословица, али је очигледно да нису само то, већ бећарци прије свега. У збирци Јована Мушкатировића *Причте илити простому пословице* (Беч, 1787) има овакав двостих: *Јеби, попе, нека село плаћа, / ал' се пази, не посери гаћа*.⁷ Мрсан, прави бећарац, поред којег стоји

⁶ Марија Клеут: *Песмарица Николаја Бјеговића*, Зборник Матице српске за књижевност и језик, XXXV/1, Нови Сад 1987, стр. 171-179. Погледати полемику Н. Г. са Маријом Клеут у „Пољима” бр. 351, 352, 353-354. и 355.

⁷ Примјери из збирки Јована Мушкатировића несумњиво говоре о постојању „компликованог двостиха” прије извора које

опаска: *Далмацианска пословица*. Овај детаљ, наједанпут, шири видике поводом географског распрострањања „кратке пјесмице”. У другој Мушкатиревићевој збирци *Причте илити по простому пословице* (второје и умножено изданије, Будим, 1807) налази се овакав двостих: *Кућа ти се кућерином звала, / а жена ти чело главе срала*.⁸ И у *Ерлангенском рукопису* (17161733) има двостихова који стрше у ткиву пјесама и дјелују као потпуно самостални: *Огледало, да би не гледало, / ти си мене мајки опадало*. Или: *Боље драгу љубит' на камену / нег' недрагу на меку душеку*.

Лесковац предочава примјер бећарца који пјевају јунаци *Сеоба* Милоша Срњанског: *Темишваре, ни село ни граде, / већем један покрај баре смраде*. Лесковац је у недоумици да ли је било могуће да се 1752. године, коју у свом дјелу наводи Срњански, пјева бећарац. Овако се одређује: „Може бити да је бећарац или нека његова

наводе М. Лесковац и М. Клеут, и вуку дубље у прошлост: читавих педесетак, односно стотину година. Наведени примјери увелико стишавају Лесковчеву зебњу: „Трагање за бећарцем дубље у прошлости све је теже: забележених текстова, по свему судећи, нема ни онолико колико до 1844, а података за какву-такву слутњу мало је” (*Бећарац*, Матица српска, Нови Сад, 1979, стр. 24). Двије ствари, поводом изучавања бећарца, врло су значајне и без њих је практично немогуће приступити било каквој истраживачкој акцији која пледира на иновацију: прво, морају се уважавати Жганчеве примједбе које отварају могућност интегралног сагледавања феномена десетерачког двостиха на српско-хрватском говорном подручју и, друго, ослобађати се хладног, окамењеног модела школске жанровске категоризације, те, без предрасуда, под плаштом пословица и клетви, откривати очигледне примјере бећарца, односно, двостиха о којем је ријеч.

⁸ Поред овог двостиха стоји опаска: *Тешке су клетве*. Није риједак случај да су клетве чист бећарац илити, пак, ојкача. На примјер: *Дабогда се преврнула на ме / приколица пуна удовица*. Или: *Свекрвице, богда боловала / италу сламе сама подерала*.

рудиментарна форма, образована већ негде под крај XVIII века... То су нагађања, међутим”.⁹ Имајућу у виду примјер из прве Мушкатиновићеве збирке, нама се чини да је то сасвим реално, и да је бећарац, без икаквих нагађања, постојао крајем ХVIIIИИ вијека, али и прије.

„Пређимо” на тренутак у деветнаести вијек. Потребно је рећи да је бећарац имао извјесног утицаја на пјеснике романтизма. Драгиша Живковић пише: „И сада, ако упоредимо бећарце с љубавним песмама наших романтичарских песника, застајемо изненађени: многи и многи мотиви, тон, метар и ритам, унутрашња рима, поенте, целе песме наших романтичара од Бранка до Лазе Костића, могле би се унети у збирке бећараца, и обрнуто: многе бећарце као да је испевао неки од ових песника, нарочито Змај или Лаза Костић”.¹⁰ Поетско савршенство бећарца, дакле, дјеловало је и на „умјетничку” поезију, провоцирало пјеснике који су испитивали свеколика стилскојезичка својства језика на којем пишу. Тако код Радичевића читамо: *Данас има а сутра нас нема, / Ајд’ у коло ко ће ту да дрема*, код Змаја: *Имам песме ако нема злата, / песмебисер драгој око врата*, код Лазе: *Ситних жеља полетело јато / да с висине изгледају злато*. Читав вијек доцније, Бранко Ћопић, непоновљиви крајишки маг хумора и трагике, чије је дјело дубоко проткано златним нитима ојкаче, пјева: *Изневјерих попут сабље тупе, / мала моја из Босанске Крупе* итд...

⁹ М. Лесковац: Исто, стр. 28.

¹⁰ Драгиша Живковић: Две стилске црте српског романтизма, *Европски оквири српске књижевности*, Просвета, Београд, 1970, стр. 207-234.

О ојкачи

У Босанској крајини, нарочито у Поткозарју, најчешћи и најстарији назив за пјесму у двостиху коју народ пјева јесте ојкача (ојкалица). Њено име настало је од глагола ојкати, што значи „отегнуто и тужно певати, наглашавајући и продужавајући глас о”.¹¹ И на Кордуну, ова вјековна пјесма носи исто име: „А кад се исцрпио репертоар тих новодонесених пјесама, обично би се прелазило на пјевање домаћих *ојкача* (подвукао Н. Г.), што се звало и пјевање ћирилицом”.¹² У Лици, пак, слична творевина зове се ојкан. Бранко Ћопић пише: „Десетина је... громко ојкала и пјевала”. И Крлежа има реченицу: „Шкрипе теретна кола и ојкају кочијаши”. Са музичкога становишта, ојкање је врста вокалне народне музике чији корјени понире дубоко у прошлост. Досад нико није поуздано одредио како је и кад настало. Сигурно је да оно има везе са запажањем Владе Милошевића да „једна врста народног сељачког пјевања подсјећа на стару извођачку праксу дванаестог и тринаестог вијека”.¹³ Међутим, тек темељна истраживања упоредне етномузикологије могу показати које су везе и сличности ојкања са пјевањем осталих словенских народа, односно, има ли оно директнијих

¹¹ *Речник српскохрватског књижевног језика*, Матица српска – Матица хрватска, Нови Сад – Загреб, 1967, књига четврта, стр. 88.

¹² *Народне пјесме Кордуна* (приредио Станко Опачић – Ћаница), Просвјета, Загреб, 1987, стр. 10.

¹³ Владо Милошевић: *Босанске народне пјесме*, I, Глас, Бања Лука 1954, стр. 5.

додира са музичким искуствима народа који су прије нас живјели на овом дијелу Балкана. Можда грчка ријеч *оикос* (кућа) донекле припомаже у освјетљавању феномена ојкања, али и даље остајемо у магли неразријешених недоумица.

Специфичност ојкања огледа се у прожимању радосног и жалосног расположења. Ово друго превладава, чак и кад је пјевани текст ведријег садржаја. Душан Умићевић указао је по први пут на, у народу увријежено, мишљење да је ојкање, „плач, кукњава”.¹⁴ То се нарочито односи на крајеве где се ојка само рјечца „ој”, без икаквог текста. Често ојкачи варирају једну исту тему у двостиху који се и не мора римовати: *Ој, дјевојко, драгај душо моја, / ој, дјевојко, мило лане моје*. Ојкачи пјевају отегнуто и тугаљиво, мелодија личи на „некакву префињену кукњаву. Тај жалобитни призивк вјероватно води из прадавних времена кад је човјек обредима, кукњавом и запомагањем молио више силе да му поштеде љетину. Па и данас се одржавају житне молитве (масла)”.¹⁵

Ојка се на врло пространом српском говорном подручју: „У Далматинској загори и Лици, на Банији и Кордуну, у Херцеговини и Босни. У Босанској крајини

¹⁴ Душан Умићевић: *Ојкање у Босанској крајини*, Развитак, Бања Лука, 1939, март, бр. 3, стр. 88-93. Онај невелики текст, без научних претензија, битан је по томе што по први пут припомиње терен Босанске крајине. Аутор започиње текст запажањем да „ојкање није још испитано ни обрађено, те је стога тешко рећи шта оно заправо значи и гдје је још сачувано”. Д. Умићевић није знао за текст А. Добронића *Ојкање*, објављен у *Зборнику за народни живот и обичаје јужних Славена*, Загреб, 1915.

¹⁵ В. Милошевић: *Сељачко пјевање у бањалучкој Врховини*, Развитак, Бања Лука, 1940, бр. 11. Текст је пренесен у бањалучки Глас, 1976, бр. 5, стр. 487-491.

ојкање је „саставни дио пјесме лирске и није јаукање”.¹⁶ Око Книна, пак, оно је налик нарицању и плачу и нема ведрих тонова. Људевит Куба пише: „Овај је начин пјевања раширен, истина, по читавој Далмацији без обзира на отоке. Али ми се чини да је у православним крајевима особито обљубљен. С тим се слаже што их у Хрватској налазимо само у православних пребјеглица из Босне или из Србије. И у Срној Гори се свуда тако пјева. Бјелопавловићи се паче хвалишу да су они измислили тај начин тремолованог пјевања, а зову га зерзавање. У Далмацији се зове свагдје другачије: у Триљу (код Сиња) војкање, у Омишу завијање, у Книну грохотање”.¹⁷ Дакле, за разлику од бећарца у Срему, Банату, Бачкој, Славонији и Барањи који је, како на музичком тако и на литерарном плану врцав, распустан, објестан и весео, ојкача је често, без обзира на садржај, сјетна и невесела. Највероватније да, „материјално стање утиче на психолошку диспозицију, оно формира менталитет, а овај диригује компонентама духовног живота”.¹⁸ Брђанин је, за разлику од равничарског човјека, сведен на материјално сиромашнији живот у, иначе, бајколично удешеном природном окружју. Кроз вијекове такав однос условио је и изострио „нити трепераве душе” брђанина који је тек на сусједном обронку имао првог комшију. Дозивали су се ојкајући.

Душан Умићевић пише: „Примјетио сам да у овим крајевима ојкају сељаци тек кад се мало поднапију. Али сам примјетио да овдје сељаци ојкају и у ходу.

¹⁶ Д. Умићевић: Исто.

¹⁷ Људевит Куба: *Народна гласбена умјетност у Далмацији*, Зборник за народни живот и обичаје јужних Славена, свезак III, Загреб, стр. 9.

¹⁸ В. Милошевић: Исто.

Више пута сам опазио да два тежака у припитом стању, јашући на коњима, прислоне главу уз главу и тако наслоњени један на другога ојкају, а коњи их полако носе.¹⁹

Свјетко Рихтман, пак пише: „Главе пјевача обично су тако окренуте да им се гласови састају, у неким крајевима пјевачи упрамасе (један према другом), тако да им се гласови сукобљавају. При томе, кажипрстом десне руке подупру ушну шкољку (одоздо споља), а длан окрену према устима, да би боље одјекивао”.²⁰

Са антрополошког становишта, интересантно је запажање Антуна Добронића: „И путник, и чобан, и жене у највећој осами ојкају, а да уопште и не рачунају на то да их тко слуша. Пјевају наине за себе... што говори о древности ојкања”²¹

Ојкање је својеврсни молитвени језик којим се призива „исконско стање”, успоставља контакт са елементима природе и њеним моћима. Са становишта европске музике, ојкање је „феномен, више него егзотика”.²² Могуће га је, можда, поредити једино са штајерским и тиролским јодловањем које је, истина, музички раскошније. Мелодију ојкаче врло је тешко, практично немогуће „оковати” и детерминисати одређеним музичким системом. Кад се то и учини,

¹⁹ Д. Умићевић: Исто.

²⁰ Цвјетко Рихтман: *Полифони облици у народној музици Босне и Херцеговине*, посебни отисак из „Билтена института за проучавање фолклора”, Сарајево, 1951, стр. 10.

²¹ Антун Добронић: *Ојкање*, Зборник за народни живот и обичаје јужних Славена, ИИ, Загреб, 1915, стр. 18. Овај текст је први те врсте и представља драгоцјену студију за нова истраживања.

²² В. Милошевић: Исто.

добија се само приближни снимак њеног „музичког огледала”. На примјер, „свирање ових пјесама на клавиру као темперованом инструменту неће дати праву звучну слику”.²³ Све то говори колико је ојкање органски дио планинског човјека и контекста у којем живи. Као што је клавиром немогуће дословно предочити грмљавину или, пак, жубор потока, тако, дакле, и ојкача, са свим компонентама што их посједује, прелијева музичке љествице. Ојкача је увијек и слика загријане пјевачке атмосфере, нека врста пјевачког трансa, опијености присуством других ојкача. Неупућеном човјеку, нарочито оном који је одрастао у урбаној средини, мелодија ојкаче учиниће се монотоним, тврдом, сировом, неартикулисаним. Међутим, „није питање слуха једини и главни атрибут музикалности. Има нешто и основно, а то је осјећајност, емоција. Тај емотивни моменат је једно од главних мјеста сваког унутрашњег доживљаја и стварања. Тежачко пјевање је исконски снажно и сирово. Његово уживљавање у пјевани текст је увјерљиво, а снага тона даје црту чулности, везаности за родну грудун”.²⁴ Ојкачи, нарочито млађи, пјевају снажно, из свег грла, набрекних жила на врату, такмичећи се ко ће произвести јачи глас. Они се предају љепотама гласовних моћи, уживају у „акустичном феномену”. „Чулна снага гласа доводи до експресије. Завршно понирање гласом, које почиње снажно, а изгуби се негдје у дубини прса, са неким глисандом између кварте и квинте, оставља на слушаоцима чудан и неодређен дојам. Пјевачи

²³ В. Милошевић: *Босанске народне пјесме*, III, Глас, Бања Лука, 1961, стр. 17.

²⁴ В. Милошевић: *Сељачко пјевање у бањалучкој Врховини*, Развитак, Бања Лука, 1940, стр. 11.

пресијецају ријечи предахом”.²⁵ Ојкање је „претамна страна наше народне психе”.²⁶

Што се текста ојкаче тиче, ту, као и на музичком плану, није лако утврдити којим је све утицајима била подложна ова творевина, односно, није једноставно одредити тачку из које је избио „извор оригиналности”. Сигурно је да су текстови ојкаче производ прилика и околности у којима је пјевана, те, као таква, она одражава дубину менталитета крајишког човјека и знамење контекста гдје живи. Међутим, у прошлости, многе миграције становништва измијешале су облике живота, па тако и пјесме које народ пјева. Опсежнија антропогеографска истраживања миграционих кретања много би помогла да се свеукупније и прецизније сагледа сав сплет ове проблематике која практично и није истражена. Један од поузданих историјских факата је и 1683. година, када је Турска доживјела пораз код Беча, што је, нема сумње, условило снажне процесе миграције становништва у свим правцима. И сами називи оваквих или сличних пјесама, којих заиста, има на претек, говоре о преплитању дијалектолошких нивоа језика. Тако, само у Босанској крајини, осим ојкаче (која је најрепрезентативнији термин), постоје и овакви називи за пјесме што их народ у разним приликама и поводима пјева: розгача (розгалица), потресалица, чанталица, грокталица, приклапалица, кожунска, бацавица, лагавица, приклопица, канталица, фирмањска, редалица, софрењска, прескакалица и тако даље.²⁷

²⁵ В. Милошевић: *Босанске народне пјесме*, И, стр. 6.

²⁶ А. Добронић: Исто, стр. 1.

²⁷ Цвјетко Рихтман помиње и овакве називе: прекла-пуша, придјекуша, натезалица, натезалчина, трзавица, бројевина и др.

На музичком плану, ојкача се дијели на двије основне врсте: дугачка и кратка. У селима око Приједора, на примјер, разликује се „дјевојачки глас”, „дуги глас” и „старински глас”. Етномузичка истраживања „старинског гласа” сигурно би донијела резултате који би бар донекле појаснили наше недоумице изражене на почетку овог предговора. „Дугачка” ојкача пјева се мирно, сједећи или стојећи. „Кратка” пак, само у колу, у покрету. Понегдје се „дугачка” ојкача назива и „возачка”, што значи возити, развлачити, отезати. Нарочита важност придаје се ојкачу који започиње пјесму. Тај мора бити најбољи пјевач, најтананији слухиста, али и грлат. Они који прате, морају знати шта им је посао: никако искапати испред, надјачавати или преузимати улогу онога што започиње. Различити су називи за првог и другог пјевача. Онај што почиње је „првач” и он „првачи”, а други „испомаже”. (*Ја првачим, браћа испомажу, / што ја не знам, браћа ми покажу.*) Затим: први „поведе”, други „прилаже”, потом, зависно од краја: „јоче” - „потреса”, „води” - „прати”, „вози” - „полаже”. За пјевача који прати, басира, каже се и „догони глас”, а ако мијења мелодију: „окрет” или „нови глас”.²⁸

Током II свјетског рата, који је у Крајини испољио сву своју жестину и у смрт однио стотине хиљада људи, ојкача је била, одиста, у знаку познате сентенце: *Пјесма нас је одржала, њојзи хвала*. Потресни ратни догађаји, офанзиве, похара смрти (Козара, Дрвар,

²⁸ За пјевача који започиње пјесму, Рихтман употребљава и овакве називе: сријеца, превија, огиба, угиба, угиње, пригиба, пригиње, преклецива, предјекива, пријекива, јеца, јода и др. За пјеваче што прате: заводе, кајду гоне, равно воде, равно пјевају, издружују, гуслају, гангају и др. Рихтманова истраживања односе се углавном на Купрес и Посавину.

Грмеч), иако у знаку ништавила, отворили су народном пјеснику моћ и дар да до максимума изрази и представи борбу народа. У срцу ојкаче били су „лиричност, непосредност, једноставност и јасноћа, правичност и вјера, њен непресушни оптимизам упркос болу, страдањима, погибијама, жртвама, сахранама”.²⁹ Тако је настало чувено *козарско коло* које је почињало „старинским стихом”: *Ој, дјевојко, драгај душо моја* – потом се разгранавало у стихове попут: *Ми смо браћа испод Козарице, / гдје не рађа мајка издајце, или Мој митраљез свира устајање, / фашистима кроз јелово грање*. Бранко Ћопић има пјесму *Ој, дјевојко драгај душо моја...* у којој помиње коло: *У твојој Козарици никад нисам био, / нит сам је видио, / али сам видио коло козарско, / ој, дјевојко, драгај душо моја, / ој, дјевојко огњена, љута моја бољко, / ој, дјевојко Кнежопољко, / видио сам заљубљано коло козарско*. Постоји свједочење да су познату пјесму *Нас два брата* пјевала рођена браћа Лука и Митар Стојановић, непосредно пред напад на станице Расавци и Балтине Баре. Овај детаљ говори да се ојкача увијек прилагођавала приликама, те је, као таква, непоновљиво остварена тек у аутентичном амбијенту, у ситуацији која живо настаје. Ни најновији српскохрватски сукоб (рат) није остао без нових примјера ојкаче. Народ Крајине, који вјековима пјева: *Ој, Крајино, крвава аљино, / с тебе вазда започиње кавга, изњедрио је и овакав двостих: Мисли Туђман граница је Дрина, / ал му Дрина тече изнад Книна*. Ојкача се снажно обновила и придигла у трогодишњем рату у Босни. Своју корјенску припадност скоро већ

²⁹ Младен Ољача: *Пјесничка народна читанка Миливоја Родића* (Предговор збирци народних партизанских пјесама са Козаре М. Родића, Национални парк „Козара”, Приједор, 1985), стр. 3.

заборављеној, и увијек помало и непотребно потцјењиваној пјесми (а што је раније било донело вишедеценијско раскорјењивање народа у сваком погледу), српски народ у Крајини је испољавао на разне начине. Рат са муслиманима донео је нове теме: *Кад балије чују српску паљбу / код Клинтона одма' праве жалбу*. Или: *Са Грмеча кликће б'јела вила: Ој, Крајино, мајко моја мила*. Затим: *Команданте Шесн'есте бригаде / што ми не даш носити кокарде?* Обновља се двостих из претходних ратова: *Браћо моја, не бојте се рана / нема смрти без суђеног дана*. Ратне прилике су у најновијем сукобу изненађивале народног пјесника својим обртима какви нису бивали у ранијој историји: *Ој, Русијо, православна мати, / нећеш ваљда своју браћу дати*. Или: *Нек барабе из Европе знају / да Крајина није на продају*. И поврх свега, Крајишник је увијек духовит на свој рачун: *Команданте, пуштајдер ме кући, / жена вара, морам је иштући*.

Уопште узевши, ојкача је, као музички, али и као литерарни знамен, део свеукупне природне орнаментике контекста у којем се изводи. Отуда, њено „пребацавање” у концертне дворане, на касете и плоче, нема ону пресудну димензију, ону непоновљиву чаролију која попут таласа ријеке шумори и удара о брину. Ојкача отпјевана уз врели ракијски катао представља чист позоришни чин, и ту је она неприкосновена, најостваренија.

Ојкача је данас и даље веома популарна у Босанској крајини, нарочито у Поткозарју. Она прати све битне и преломне догађаје сеоског становништва. Пјевају је, наравно, носталгично, и „урбанизовани сељаци”, те колонисти у Војводини, као и гастарбајтери широм свијета. Ново вријеме доноси и нове текстове, нове садржаје, тако да је ојкача често тумач најактуелнијих догађаја. У томе је њена виталност, неуништивост. Пјева се на зборовима поводом вјерских

и државних празника, о свадбама и пировима, на славама, поводом одласка и повратка из војске, приликом покривања нове куће, поводом рођења дјетета и тако даље. Осим ових тзв. званичних прилика, ојкача се пјева и у сасвим необавезним, случајним приликама. Сусретну ли се два пријатеља (јарана) који се нису одавно видјели (а то одавно, кад је ојкача у питању, могу бити и двадесет четири сата), ето сјајне згоде да, уз чашу шљиве и мезу, запјевају. Пјева се пред кућом, у кући, на сокау, на улици, на ливади, на мосту... Није ријеткост, нарочито суботом и недјељом, прије подне, пред продавницом „мјешовите робе” да два „бјата” (од миља један другог називају тако) изоштре грла. Ту се цијевчи пиво и пију „унучад” (флашице алкохола).

Најупечатљивији примјер ојкаче је у колу, обично на каквом збору, свадби или приликом покривања новог „шљемена”. Формирају се два кола и натпјевавају. Ако нема пјевача (играча) за два кола, игра се једно, унутар којег су двије мање групе. У колу може да игра и старо и младо. Руке се пребаце преко груди играча до себе, изукрштају, и коло (пјесма) крене. Свака група има свој двостих. Прва група отпјева први стих. Ојкачу прихвати друга и отпјева свој стих. Онда опет прва свој други стих, што исто чини и друга група. Исписано то овако изгледа: *Мене моји 'оће да ожене;* „Ми смо мали запјевати знали”; *Цуру просе не питају мене;* „Кад смо седам година имали”. Док једна група пјева свој дио ојкаче, друга се, у покрету, мимиком и гестовима, договара шта ће ново пјевати. И тако у недоглед. Игра се и пјева „до голе воде”. Док се пјева и више у колу, пјева се што се боље и јаче може: пјевачи криве уста и вратове, напињу груди, рекло би се да се аче. Час искошени, час повијени, а онда опет нагло усправљени, па занесени, претворени у јаросне очи и уши, у додир који струји цијелим колоплетом, ногама изводе непредвидиве покрете: цупкају привлачећи

стопало стопалу, а онда нагло савију ногу у кољену па тако више пута, или у још ко зна којем правцу, или на још који невјероватан начин, лебде по тлу повремено стружући или закопавајући обућом земљу. У трансу пјесму увијек прате цика, вриска и повика које су најљепше у женским бљесковима. У незадрживом ритуалу чије градације воде ка кулминацији звука и покрета, имају фазе када се пјевачи „уозбиље” и на трен примире у покрету: привремено се стишају, можда и одмарају у ритуалу, па онда опет букну и распомаме онога до себе. То примирје у кретњи која не престаје у исти мах је исказивање поноса и поштовања према ојкачи, указивање на њену љековиту природу, на обредни значај и смисао. Она се сматра драгоцености која се ничим не може замијенити. Шаренило одјеће која се свакодневно или рјетко носи, такође, појачава љепоту спонтаног тренутка и укупног ероса који вијори уплетеним колом које је више од самог кола. Са стране неко додаје ознојеним пјевачима пиво или ракију. Разиграно коло поништава патријархални стид. Како се ојкача размахује, тако и садржај бива слободнији, ласцивнији. У колу, момци и дјевојке, мушкарци и жене, сијевају очима и пјевају: *Село вели: Бараба не ради! / – Село моје пуно копилади.* Или: *Цура цв'јеће међу ноге меће, / кад кораца да јој мирис баца.* Кад коло стане, а то је одиста на измаку снаге, уз велико задовољство, задихан смијех и доживљену катарзу, ојкачи настављају да пијуцкају и једу. Жене, тобож, једна другој склањају „длаку” с рамена и весело, а помало стидно уздишу: „Ајој, сестро мила!” Сад се не прича о темама што су пјеване у колу. Мушкарци се искашљавају, чисте грло и припремају да наново поведу коло. И тако, дубоко у мрак. Последњи остају барабини који чари читавог ритуала виде у снази да се пјева и кад се више ником не пјева. Опијени, они ће до својих кућа ојкати, а и кад пристигну, одлучиће се код којег ће наставити

„дернек”. Жена онога што је изненада добио госте, устаје без обзира што је и зора, без ријечи противљења прима их у кућу, спрема све што је потребно и, често, пјева с њима. Када се засите свих могућих мелодија и тема ојкаче, када, заправо, исцрпе сав ојкачки репертоар оличен у пјевачком трансу, тада најспособнији и најдаровитији међу њима показује своје ономатопејске вјештине те почиње лајати као пас, рикати као бик или, пак, кукурикати као пијетао (ороз). То је круна ојкачке нирване која у најдубљим својим онтолошким корјенима показује елементе паганског. Тад ојкач прави везу између неба и земље, тад својим „немуштим језиком” показује да постоји на земљи, а под небесима, жив, непомјерен, јединствен, смртан.

Старо козарско коло игра се само у Поткозарју и на Козари. Оно се креће у лијеву страну. Љубо Михаић³⁰ пише: „Онај који започиње пјесму на једној страни има двојицу који му помажу, а остали га прате на његовој страни, док друга страна кола ћути. Они који воде заталасају коло свом снагом према другој страни и пјевајући опет врате коло на старо мјесто. Чим он заврши пјевање, онда то исто пјевање започиње један, на другој страни а два га помажу и остали прате на тој

³⁰ Љубо Михаић: *Козара*, Дневник, Н. Сад, 1987, стр. 405.

Један од сакупљача народних пјесама са Козаре, Симо Турудија, ојкачу назива *козарчицом*, што је, у основи, неприхватљиво, јер би по тој логици пјесме са Динаре била *динарчице*, а са Грмеча, на примјер, *грмечице*. Козарчица је деминутив од *ко-зарка* (дјевојка која чува козе). Отуда је назив Турудијине пје-смарице (*Козарчице*, Велвет, Београд, 1995) само симпатично добронамјеран, али нетачан и, што се феномена ојкаче тиче, нефункционалан. Такав наслов пјесмарице је ауторски, личан, и не припада народној терминологији везаној за вјековну пјесму, не само Поткозарја и Козаре, већ и цијеле Крајине. Иначе, пје-смарица је вриједна по извјесном броју готово заборављених стихова од којих је стотинак нашло своје мјесто у трећем издању „Ојкаче”.

страни, док супротна страна ћути. Онај који води свом снагом заталаса коло према другој страни која је прије пјевала и док испјева пјесму коло поврати одакле је пошло. Дакле, те су разлике примјетне”. Једно запажање заслужује пажњу: „Тројиначетворица, као да хоће да се повјерљиво нешто договоре, загрлили се објеручке, приближили главе и, једва примјетно се њишући, отпочињу сад своју пјеванију. Она тече најприје без ријечи, пригушена и тамна као да нешто бруји испод земље, а онда расте док се не испне у некакво зазивно урликање из набрекних жила. Рукама и гласовима слили су се у једно, а сваки је сам, отишао је помућеним очима и богзна чиме, ко зна камо. Онда из те мумљаве, хоћенеће као да се испиљују, почну прве ријечи, и она се, у једном неодредивом тренутку, већ претворила у разговијетну и високо завитлану пјесму, коју при предаху једних одмах продужују други, те ми се чини као да то преда мном звони сама непрекидност. Најзад се тај загрљај обузетих (неопажено нарастао) у магновењу претвори у преплет руку и прекине на једном мјесту, па се у скоку и фијуку размота: те заошијане главе, та тијела укошена, као да су понешени вјетром, зов су недољив у ново коло. Неколико дјевојака сучелице коловођама, запјевима са усамљеног плетива, са бистрог перила, са јастука несанице, прожмарају коло мутним љубавним трепетом: тијела се слатко опустила, покрети се клижу као на зејтину у зглобовима, подлактице се траже и налазе са дојкама, дјевојке и младе удовице заостају лијевом ногом па се као тобож стога искошавају мушкарцима иза себе као да им се подмјештају, мјере им очи на узљуљаној вази кукова, а укошени и они, једва примјетно проклецавају ширећи кољена, а понеки већ пијетловски стружу десном ногом или опкопавају хангирски. Смијех се помијеша са пјевањем, једној и другој страни сваки пут се учини да је надмашила па захукта коло, оно се с вриском и топотом

изувија увис и у страну, окрзне се, па се и груне, са сусједним”.³¹

Стихови ојкаче каткад се и изговарају. То се догађа приликом покривања куће. Тада се на кров попне „викало”, најгрлатији човјек у крају, по могућности духовит, а често је и један од најбољих пјевача. Колико га „грло носи”, виче и обавјештава село да тај и тај покрива „шљење” и да му је комшија Драго Драгић донио пешкир од десет метара, печеницу од педесет килограма и кошуљу златом извезену (пешкир је од метардва, печено прасе од петнаестак кила, кошуља обична). И док цријепови иду из руке у руку (обично дјеца и старији, поредани у „ланац”, додају цријеп) на кров, окупљени народ, подигнутих глава слуша и гледа како викало виче и вјеша дарове о јаку грану љесковог дрвета што је прикована на храстову јапију, на нове греде домаћинове куће. Улога викала је и да засмијава присутне. Да би успио, мора у своје „информативне вијести” убацити и понеки смијешан двостих којим коментарише домаћина, али и пријатеља што је донио милоште. Тај ритуал на крову је чист позоришни чин који прати, са занимањем и спремна да суди, публика разнога узраста. Окићен пешкирима и најбољом кошуљом, чим је кров покривен, викало силази и „води” ојкачу. Викало последњи одлази кући, промукао, али и богато награђен: главом печеног прасета, кошуљом, ракијом и новцем.

³¹ Скендер Куленовић: *Есеји (Из хумуса*, генеза једне пјесме), Свјетлост, Сарајево, 1983, стр. 8-9. Аутор Стојанке мајке Кнежополке надахнуто је насликао ојкачки ритуал на Палежу, на Козари. Његов опис је напуњен соковима живота које ојкача у својој природи носи. Лирски доживљај ојкаче С. Куленовића редак је и до краја аутентичан у нашој литератури и, готово, да му нема премца.

Десетерачки двостих може се чути и приликом здравица упућених домаћину или гостима. Има људи који су на цијени као наздравичари, па их други зову на свадбе и у друге прилике да казују стихове. Обично се таква здравица завршава „масним” стиховима, што орасположује и уводи присутне у пјесму. Здравица има посебан ритам изговарања, на прелазу између декламованог говора и какве мелодије у заметку.

У свим ситуацијама гдје се пјева и чује ојкача тешко је замислити праву атмосферу без пуцања из пиштоља или пушке. Добар пјевач, нарочито „првак”, обавезно има уза се какав „парабелум”. Пуца се у паузи, између двије ојкаче, али и током пјевања. Дјеца облијећу пјеваче и купе вруће чауре. Око „пуцача” с добрим револвером окупљају се најбољи пјевачи. За пиштољ слабијег квалитета што без великог треска пуца, каже се: „Ено га прикива даску!” У Босанској крајини скоро свака кућа има некакву „справу за пуцање”. Искуство ратовања створило је неписано правило да се у кући држи „нешто”. Једна ојкача казује: *Пиштољи се носити не смију, / опет доле носе без дозволе. Или: Нешто чича згуњгур’о у гуњу, / пиштољчину к’о божију муњу.*

Једини инструмент уз који се ојкача пјева јесте мала тамбурица, неизгледна, са три жице исте дебљине. Уз њу се може и играти „двоје и двоје”. Тамбурицу су на Балкан донијели Словени. Француз Пуле, с пута по Босни, 1658. године пише да она „обликом и величином подсећа на дрвену ципелу наших сељака”. У последње вријеме чује се и хармоника, но она нема исконско својство што га у својој „души” носи тамбурица. Реског звука, сва у јецању, ситног мелодијског „веза”, тамбурица је душу дала за кућну атмосферу, гдје се састало ојкачко друштво да се провесели. Тек уз тамбурицу долази до изражаја дирљива тананост ојкаче. Уз њу заблистају најквалитетнији десетерци, чују се најсуптилније пјесничке творевине, јежи се длака на

руци. Као зрње кукуруза круни се ојкача и обасјава милинама задовољства присутне слушаоце. Тамбураш је обично пјеснички веома надарен, те на лицу мјеста покатад скраја стихове. Он је, заправо, жива антологија свега што се пјева у крају. Јер, тамбуру не може свако да носи. А тај што носи мора имати посебне врсте углед да би отпјевао овакав двостих: *Мућни мало, моја тамбурице, / не би ли те чуле удовице*. Тамбураша народ радо прима у кућу, нутка шљивовицом и храном, задржава да коначи. Ојкача уз тамбурицу мелем је за Крајишника.

Неке стилско-језичке и шематско-мотивске карактеристике ојкаче

На плану форме, ојкача је готово увијек сведена на два римована десетерца срасла, попут пијавица, један уз другога. Пауза (цезура) је увијек иза четвртог слога. Рима је парна (аа), римују се завршеци првог и другог стиха. Но, често се унутар једног стиха јављају двије ријечи што се римују, она прије цезуре и последња у стиху. Римују се каткад и двије приљубљене ријечи, она на крају стиха (махом другог) и ријеч испред. У оба случаја ради се о тзв. леонинској рими:

*Моштанице, водо племенита,
ко те пије, тај болестан није.*

Савршенији облик леонинске риме је када јој оба десетерца подлијежу:

*Цуро Јошо, ја би' теби дош'о
нема згоде, излиле се воде.*

Посебан звуковни квалитет, богату музичку оркестрацију језика, дочарава примјер гдје се три ријечи римују у двама стиховима:

*Мојој малој фале први зуби:
кад ме љуби, језиком ме љуби.*

На филолошком плану ојкача каткад доноси потпуно непознате ријечи које је немогуће пронаћи у постојећим нашим рјечницима. Усамљена, без контекста, таква ријеч практично ништа не значи, али уметнута у живо ткиво ојкаче она наједанпут добија семантички сјај. Један од понајбољих примјера је глагол *буњгурати* што се у ојкачи комотно разбашкарио:

*Дај ми, мати, рано вечерати
да је идем цуре буњгурати.*

У руху ојкаче глагол *буњгурати* има сасвим конкретно значење, истина, у први мах неухватљиво, али оно које води ка његовој еротској димензији. Из контекста, извучимо оваква значења: дирати, љубити, штипати, изазивати, миловати, дрпати...

На морфолошком плану јавља се феномен чудесног метаморфисања појединих гласова и ријечи у нове, са правописнограматичког становишта, неправилне структуре. Већ код самог имена ојкаче јавља се „неправилност”. Наиме, народ ојкачу назива и *војкачом*. Можда се ова преинака може објаснити на један од три начина. Први је да народ у Босанској крајини употребљава ријеч *војка* што значи *овдје*. Приједлог *војка* један је у ланцу синонима. Дакле: *овдје*, *вође*, *вој*, *војка*, *војкаре*, *војкарце*. Према томе *војкача* је „наша” пјесма, она што се пјева *овдје*, ту, у завичају, на огњишту. Није ли грчко *оикос* (кућа) у извјесном

прожимању са наведеним значењима или нам се, пак, привиђа асоцијација која и није у директној вези са ојкачом (војкачом). Други начин да објаснимо појам војкаче врло је експлицитан и, чини нам се, најпродуктивнији. Наиме, војкати значи „певати удвоје тако да после заједничког понављања стиха један певач пева отегнуте, а други испрекидане самогласнике”.³² Односно, војкавица је начин женског пјевања када први „глас отегне о, други истреса оооо”.³³ Трећи, пак, вид сагледавања појма војкаче близак је ономе који заговара Владо Милошевић, тумачећи да у „сељачком пјевању” често се да чути сугласник *в* тамо гдје му није мјесто. Тако умјесто *јаој* чује се *јавој*, или умјесто *пјеваопјеваво* итд... Овдје се јавља потреба пјевача да, иначе оскудну мелодију, окити још каквим украсима, „вишком” који ће доприносити већем богатству ојкаче. Отуда ове деформације настале употребом сугласника *в*.

У текстовима ојкаче јављају се понекад и друге врсте „неправилности” (остављамо наводнике, јер, видјеће се, те неправилности, заправо, у исконском свом извору имају смисла). Умјесто *зуби* чује се *зоби*, *љубиљоби*, *рукарока* и друго.

*Запјевајте, моји б’јели зоби,
ево дике ноћас да вас љоби.*

Ова деформација долази само у тренуцима пјевања, док се ојкачи, договарајући очима, испрсе,

³² *Речник српскохрватског књижевног и народног језика*, књига II, Српска академија наука и уметности, Београд, 1962, стр. 763.

³³ Исто

чудно аче и криве уста не би ли пјесма била што увјерљивија и моћнија. Овај случај има свој коријен дубоко у старословенском језику. На примјер, на старословенском језику, рука је ронка, а процес стварања коначне варијанте изгледа овако: *ронка – рока – рука*. Дакле, пјевач ојкаче несвјесно враћа се и употребљава архаичну, из горње скице средишњу, варијанту. Сличне промјене догађају се и у примјеру:

*Шта је селу, што се брене за ме,
имам лане да се брене за ме.*

Умјесто *бринути* пјева се *брнути*. Чест је случај да се краћи облик помоћног глагола јесам изговара као *сом* умјесто *сам*: *Ја сом своје одслужио двије...* итд... Интересантно је, на примјер, да се *сом* у словачком језику данас налази у књижевној употреби.

У Босанској крајини народ користи ијекавски изговор, али се догађа, у ојкачи, и то је већ примјећено (В. Милошевић), да се поједине ријечи пјевају екавским: девојка, бела Рада, бела ружа и друго. Овдје је могућан панонски утицај преко новосадске *Лире*, с краја прошлог вијека која је, доносећи руковети народног и умјетничког пјесништва, распростирала се и долазила у многе крајеве гдје живи српски живаљ. Душан Умићевић пише: „У свим крајевима гдје је ојкање сачувано ојка само православни свијет”.³⁴ То је у основи тачно, међутим, у понеким крајевима и селима да се чути да ојка и муслимански живаљ, откривајући тако своје поријекло.

³⁴ Д. Умићевић: Исто.

Владо Милошевић, у својој подјели босанског народног пјевања на *сељачко* и *варошко*, под првим подразумијева ојкање, а под другим севдалинско пјевање. Севдалинка, као изузетно богата муслиманска народна пјесма, за разлику од ојкаче, истражена је далеко више и многостраније. Она (ар. *севдах* – љубавна чежња, занос; тур. *севдах* – љубав; ар. *сања* – црна, црна жуч) изражава „једно специфично осећање љубави као неизлечивог бола, карасевдаха и дерта, страсних очитовања неизрециве тајне љубави на граници незнања... и модификација је старобосанске лирске пјесме која је претрпела изразит утицај Истока”.³⁵

Вратимо се језичком слоју ојкаче, који ће и најученијим филолозима приредити разнолика изненађења и „акробације”. Аналогно примјеру поводом архаичног типа приједлога *војка*, постоји неколико сличних: *ту – туђе – туј – тујка – тујкаре – тујкарце*. Или: *онамо – нође – ној – нојка – нојкаре – нојкарце*. Чује се и *туђекаре – туђекарце*, односно, *нођекаре – нођекарце*. Потом, има и оваквих примјера: *хтио – ћио, хтјела – ћела*. Интересантан је и овај случај: *опет – јопет – јопетна*. Сугласник *ј*, иначе, често је тамо гдје му, по правопису, никако није мјесто: *бијо, видијо, смијо*, итд... Све је то, ако ништа друго, природан однос према језику и његовим нијансама које одвајкада постоје у народу и једна, подсвјесна, потреба да се пространи „ћилим ојкаче” истка сваколиким језичким бравурама, оним шарамима и честицама које ће допринијети да се ојкача опуштено, исконски, неоптерећено пјева. Артистичкостилска вриједност ојкаче, дакле, поред

³⁵ *Речник књижевних термина*, Нолит, Београд, 1985, стр. 715.

осталога огледа се и у својеврсној преради језика којом се не докида сушта вриједност ове пјесме. Напротив.

На тематскомотивској равни ојкаче, по нашем мишљењу, ствари стоје овако. Незахвална је свака подјела на врсте и подврсте. Још незахвалније и злосретније је давати појединим двостиховима наслове. То семантички много оптерећује крхку конструкцију десетерачког двостиха који је онтолошки потпуно самостална пјесничка творевина. Једна непажљива инверзија ријечи, један зарез неправилно стављен, представља балван у оку ојкаче. Отуда, наслов понад ове лирске народне минијатуре, изнад тог, по форми, „ситног” пјесничког штива, велики је терет који може потпуно да спреше и избрише семантику ојкаче.

Теме и мотиви ојкаче су бескрајни, неухватљиво сложени, као и сам живот. Мада има појединих тема које превладавају, нимало упутно није разврставати их и подешавати овом или оном. Широк је списак тема, никад довршен, и отуда немамо намјеру да га уопште предочавамо. Не знамо колико је умјесна поредба, али шта би се догодило када би се јапанска хаику поезија дијелила на мотиве или када би се тим минијатурним поетским бисерима давали наслови.

Ниједна наша народна лирска пјесма није тако онтолошки независна, тако „тврдоглава”, самостална и неухватљива као ова пјесмица, као бећарац, ојкача, ганга, самица, кратка, пријекуша итд... Такнеш ли је, саспе се као дјечја кула од пијеска. Истина, ова пјесмица јавља се каткад, што се једног мотива тиче, и у неколиким варијантама, али увијек има најбоља, увијек једна стрши: као што у шаху, у свакој позицији, постоји потез, само га треба пронаћи, осјетити. Тако ојкача, на примјер, дозвољава могућност измјене поједине ријечи, али само ако спрам конкретне варијанте постоји друга у којој блиста та различита ријеч. Двостих ојкаче је парче огледала оштрих ивица које могу да сјецну, али између

којих се огледа обиље животних ситуација. Није ојкача само забавна, нити, каткад, тугом импрегнирана, пјесмица, већ је она, често, чиста мудрост, пословица, поука. Из свог искошеног, „воајерског” угла она бестидно раскринкава патријархалне табуе и нуди идеалну шифру којом се може предочити и оно што иначе, у редовним приликама, у дневним ситуацијама, нико и ништа не може и не жели. Нема тог „колоквијалног кључа” који би могао надомјестити снагу једног двостиха који експлицитно, али увијек с омаглицом дискретне ноншалантности, исказује оно што се прећуткује и скрива. У трансу пјеване ојкаче широко су отворене „пјесничке бисаге” из којих, пред очи свих, испадају и сипају разбијени комплекси, раскринкани табуи, исмијане предрасуде. У фијуку ојкаче нико није поштеђен, али нико се неће ни постидјети. То је богомдано стање за играње и пјевање. И више од тога.

Дакле, искључујући сваку подјелу ојкаче на одређене теме и мотиве, позабавићемо се појединим двостиховима који својим минималним језичким материјалом отварају пространу и, чудних валера, лепезу значења, искуства и љепоте. Упустићемо се у „авантуру лова” литерарних одлика ојкаче што плијени својим складним, али често, и вртоглавим сликама. Примјери које ћемо навести чине нам се овог трена прикладним, у неку руку „репрезентативним”, нарочито, ту су нам при руци, а могли смо, и те како, узети и друге.

*Мена мати научила ткати
па ме натра свако вече сатра.*

Као у свим примјерима ојкаче, други стих је „главни”, „ударни”, он изазива шок, минира „асоцијативни чвор” и отвара право „рјешење”. Овдје је првим стихом дата проста „изјава” која, тек подупрта

другим, затвара се у пјесничку слику. Први слој значења огледа се у спознавању вјештине ткања и мукотрпног рада потом. Међутим, други слој значења је онај прави, јер упућује на вјештину, занат љубави, оно што је мајка савјетовала кћерки која ће свако вече с мужем спавати. Отуда оно „па ме натра свако вече сатра”. Леонинска рима је богата и одзвања у благотворном ритму језика. Нарочито је оригинална рима натрасатра коју је тешко пронаћи и код понајбољих наших пјесника.

*Вечер’о сам и опет сам гладан,
љубио сам и опет се свађам.*

Сјајна пјесничка слика, „дозлабога” животна. Ову ојкачу не пјева голобрадо момче, већ бркајлија, искусан, ожењен човјек који се по ко зна који пут, послје жене у кревету, опет свађа, наставља с препирком одраније започетом. Еротски облачић што се виноу понад зајенушаних тијела у сапуници ужитка, брзо је нестао, прснуо и поново је наступила прозаична стварност: инат, срхба, пркос. Поредба дата у овој ојкачи добро је устројена и нуди директну везу између вечерања (хране) и љубљења (тијела). Није ријеткост да се храна пореди с љубављу. Ево примјера: *Сјетила се драга док вечера, / да је љубав слађа од шећера*. Ево нам ероса у храни и тијелу.

*Кад бараба своју драгу љуби,
стоји шкрипа кревета и зуби.*

Ова слика делује конкретно, сирово, буквално. Пуна је плотског, животног. Чују се разни звуци: шкрипа, лупа, уздисање. Ојкача не преза од чистих еротских мотива, од слика најласцивнијег типа. Сав онај стид, она „срамота”, који су саставни дио патријархалног контекста, наједанпут уступају своја

мјеста распојасаном, не ријетко, бахатом именовану еротских ситуација у којима ври електрика сексуалних чари: *Јој, Милева, ће си ме довела, / међу краке да пребирам длаке.* Или: *Ја сам своју малу капарис'о / диго ноге на јој оварис'о.* Ове слике пјеснички су сасвим релевантне, имају онај пријеко потребни лирски талог без којег ни једна поетска творевина не може опстати.

Село вели: Бараба не ради!

– Село пуно моје копилади.

Овдје се на објешењачки, типично барабски начин, слика сукоб села и барабенерадника. На примједбу да је љенчуга и нерадник, бараба мирно, иронично одговара да он и те како има посла, да је село пуно копилади која су његово „дјело”. Он наглашава да практично нема слободног времена, да је стално у „погону” и да никад стићи обиграти снаше и дјевојке. Слична је „радња” и у овој ојкачи: *О, мој побро, копиле се рађа, / ајмо видјет' је ли наша грађа.* Опет духовита опаска самозадовољних барабина који по природним мијенама знају шта се кад догађа. У народу кажу да кад у исто вријеме пада киша и сунце сја – копиле се рађа! Дакле, наведена ојкача има скривену слику која је лирски снажна и убједљива. Послије „кише и сунца” обично настаје и дуга.

*Мојој мајци додијало прело,
перућ' моје крваво од'јело.*

Ове стихове пјева бараба што обиграва прела и не преза од туче: због дјевојке, због ситнице, овог, оног... На прелима често плане свађа: момак не смије бити кукавица. Свака провокација, прилика је да се пред цурама покаже ко је ко. Туче нису безазлене. Ту се чупа

прошће, фијучу кочеве, сијевне и нож. Наведени десетерци изражавају несмирљив нагон објесног, али храброг момка који или већ носи епитет барабе или ће га ускоро „пришити” на леђа. Барабин има и пајдаша: *Ево мене, ево мога рође, / не бој'мо се да и' триста дође.* Још један примјер гдје се бараба исповиједа послуже туче: *Пискавица и Омарскадола, / ту је мене пребило к'о вола.* У засјенку оваквих слика налази се забринута мајка која покорно пере, из прела у прело, синовљево крваво одијело, карајући га и молећи да се окане белаја.

*Стани, коло, крваву ти нану,
запе шешир о шљивову грану!*

Псовка у првом стиху, на први поглед, дјелује жестоко, грубо. Међутим, у њој има и вучјег тепања, јер коло је храм, утврда опуштања и среће. Но, псовати се морало, јер је шешир, симбол гиздавости поноса момачкога, запео за грану и пао под ноге: треба га одмах подићи као да није ни пао! Отуда псовка тако директна и нагла. Дакле, шешир се никако не смије погазити. А ако би се то (јаој!) догодило, ето туче, ето кола крвавога!

Има овај двостих и у варијанти: *Крени, коло, крваву ти нану, / зап'о шешир о шљивову грану.* Овдје је већ подигнут шешир са земље и, захуктало коло, питајући се зашто је стало, већ креће. Туче неће бити.

*Мала моја мршава и сува
на четворе чаране обува.*

Јасно сведен приказ. Мршава дјевојка крије своје танке ноге да би се домогла момка што јој се удвара. Има примјера да дјевојка покрива у кући своја дугачка стопала ћебетом и тако чаврља с вјереником који, обневидио, ништа не примјећује. А и ако примјети, толико тога му се на њој свиђа да се неће оканити

долазака. Драстичан примјер је овај: *Моје мале једна нога мања, / па та мања ону већу гања.* Слично је и кад дјевојка примјети недостатак код момка, какву ману коју би ваљало што прије заташкати, оправдати нечим другим и представити његовом предношћу: *У мог дике једно око мање, / пато мање намигује на ме.*

*Свекрвице, де рано устани,
остали су суди неопрани.*

Однос свекрве и снајке у ојкачи је увијек проблематичан: најезено ривалство, срхба, мржња, подметања... Ове стихове пјева, у новом дому, добро ушанчена млада што се домогла кућне власти, бацивши „манђије” на свекрвиног сина, свог, заслепљених очију и ума, мужа. Она одвраћа сина од мајке и, у фокусу дневних препирки са свекрвом, изоштрава љубав према своме мужу. *Свекрвице, сјеме од салате, / сина волим баиш ме брига за те.* Снајица, како у Босанској крајини називају снајку, обрће улоге у кући, себе сматра „приоритетном”, неисцрпним „врелом љубави” за свекрвиног сина. Никад краја жаокама, увредама, па и клетвама: *Свекрвице, ’богда боловала, / италу сламе сама подерала.* Тешка клетва која свекрву осуђује на дугу болест, на сламарици!

*Ој, ракијо, примагни се души,
б’јела ми се хигерица суши.*

Пјевати ојкачу без ракије – не иде! Култ шљивовице је огроман и он узима своје жртве. То се нарочито догађа кад бараби онемили храна и кад посеже само за „брљом”. Овај двостих предочава слику готово умирућег барабина који призива „љековиту” шљиву к души, даје јој вантјелесни смисао и својства чудотворног напитка који ће га ослободити свега.

Сушење „б’јеле хигерице” симбол је тјелесног пропадања, знак да је „притјерало цара до дуvara”. Али, бараба се не плаши смрти: *Браћо моја, ништа се не бојте, / само мене ракијом напојте.* Молба је милосрдна, снашинска, мека: он иде на сигурно – добити чашицу ракије! За пијаницу нико не мари: *Пијаницо, нико те не воли, / само мајка коју срце боли.* „Жалобитна” и потресна слика! Старица стријепи за сина којег ништа од ракијског котла одвојити не може: *Ево, котла, ево брата мога, / не можемо један без другог.* Или: *Ево браће који добро теку, / само иду гдје котлови пеку.* Створен је један потпуно независан, опустошен живот пун ракијске нирване. Реални свијет и обавезе падају у воду: *Жено моја и петоро мали’, / кад ја пијем ти ме се окани.* Бараба све попије: *Тешко фирми гдје бараба ради / и куја би крепала од глади.* Пити ракију у што већим количинама, дио је снаге и барабског угледа: *Ни бараба није лако бити / треба буре ракије попити.*

*Кад се сјетим како је у гробу,
дигнем ногу, прднем кол’ко могу!*

Првих стих је загробно мутан, мистичан. Ни у сну се не да претпоставити шта слиједи послије њега: објешењачки шеретлук! Зачикавање Господа! У трансу ојкаче, пјевач се охрабрио да изазива и Створитеља. Грешни бараблук! Каква смрт, какви бакрачи! Овај двостих слави живот, његову сирову материјалост.

*Умри, Боже, да ти видим леђа,
јесу л’ твоја грбава к’о моја.*

Тежачка пјесма коју ојкају физички радници, израбљени сезонци, теренци и остали. Пјесник

проклиње Господа што му није дао срећу, проглашава га мртвим и идентификује са самим собом. Руга се и Богу и себи: *Умри, боже, и остави кључе, / да се баја до раја довуче.* Дрвосјече густих крајишких шума пјевају: *О, јебем ти сикиру и жагу, / то је мени одузело снагу.* Терет посла „разнио” је снагу и донио болест. Наоко безазленија је ојкача: *О, мотико, одбићу ти уши, / ти си мојој додијала души.*

*Мени веле да манђијам лоле,
манђије су црне очи моје.*

Очи су један од најчешћих мотива ојкаче. Истина, с њима се мијеша и какав други. Оне редовно хипнотишу, изазивају вртоглавицу, подижу од земље... Миг ока је снага која кладе ваља. Очима се разговара, шаљу сигнали: *Мала моја дигни шешир горе / да се наше очи договоре.* Лијепо, једноставно, блиставо. Тако наелектрисане очи могу изговорити и ово: *Луче ведро, данас наоблачи, / реци, дико, гдје ћемо се наћи,* па онда: *Види ти се по очима, мала, / да се не би пуно отимала.* Намигивању никад краја: *Мигни, мала, мигни оком на ме, / мигни душо, па лези уза ме.*

*Видиш, драги, онај чопор зв'језда,
'нако сам ти мараму извезла.*

Двостих натопљен фином лириком топлине и сјаја. Упоредба извезене мараме са сазвјежђем на небу одиста је величанствена. Одише снагом великог талента народног пјесника. Има читава ризница прекрасних лирских слика: *Л'јепо ти је ноћу у воћару, / лампе сјају, цуре вечерају.* Ето нам умилне чаролије вечерања и дјевојачког мира. На стиху „лампе сјају, цуре вечерају”, богме, позавидјели би многи хаику пјесници. Лирски повјетарац пирка и из ових

десетераца: *Чешљам косу, коса ми се вије, / драги ми се преко плота смије.*

*Сурица се брчкала у води,
види јој се – Боже ослободи!*

Ова ојкача почиње „дискретним” стихом који се расцвјетава у прекрасан ренесансни приказ женског обиља и љепоте. Народни пјесник није буквално именован шта види, већ је „пречицом над пречицама”, стихом: *Боже ослободи!* изразио дивљење голој жени.

*Вољела би' нег' што очи виде
да мој баја из логора иде.*

Ојкача није увијек весела, духовита. Она је често тугаљива, у грчу, жалосна, трагична. Сјетној мелодији ојкаче одговара невесео садржај, она га превуче покорицом исконске уцвиљености. Наведени двостих је пун тешког ишчекивања, наде, мада је све залуд: брат се никад из логора неће вратити! Не вјерујући сестра пјева: *Све б' ја, брате, за твој живот дала, / најпослије очи обадвије.*

*Срна ми је роба омилила
откад су ми браћа изгинула.*

Ово су стихови хомеровске дубине. Жал за браћом претворен је у обожавање црне одјеће. Невјероватна сила избија из овог двостиха, чудесно даривана снага и нагон за животом, са тамним жигом, теретом успомена. Сличних својстава је и овај, нешто „блажи”, примјер: *Свати ружо, немој опадати, / болуј, драги, немој умирати.* Или: *Тамна ноћи, ништа се не чује, / само драга јаде јадикуже.*

*Мој митраљез кроз јелово грање
фашистима свира устајање.*

Напад, у зору, на њемачке војнике, насликан је свјежим записом „пјесничког киста”. Као да се ради о каквој доколици, а не о „бити ил’ не бити”. Понесено, ведро, маштовито, народни пјесник је дословно „нацртао” смијешну ситуацију у којој су се задесили фашисти. Пред очи нам искрсавају слике бјежаније војника у гаћама, панике у којој су се нашли буновни Нијемци који (сад више није смијешно) покошени митраљеским рафалима падају међу „јеле козарачке”. Ојкача: *Ко би рек’о четрдесет друге / да ће Швабе поправљати пруге*, изазива пријатан смијех, јер је на подругљив и врлетно спретан начин исмијан непријатељ што поправља миниране пруге. Никад краја оптимизму народа који се нашао у тешким ратним приликама. Никада краја шеретлуку и духовитости, вјери да је побједа ту. Пријекори страшљивцима и смутљивцима упућени су на овај начин: *Што је дике оде у војнике, / а што бена – остало код жена. Или: Мој драгане, ид’ у партизане, / немој чекат’ да те жене бране.*

*Дрино водо, жубора ти твога,
немој бити међа рода мога!*

Овај болни двостих предочава историјску драму која се често надвија над српским народом. Лирски жубор Дрине је душа српска која спаја расејан и вјештачки подијељен народ. Прикривена клетва у првом стиху опомиње на посљедице. Оно што је незамисливо постаје трагично стварно. Народни пјесник неће да повјерује у то. Између два ретка избија слика вјечитих српских свађа и неталента да се из истог корјена развије заједничка будућност. Дрина је, дакле, мирна и распјевана, али и мутна и крвава. Аорта српског бића

бива пресјечена на мостовима који заустављају проток народа с једне на другу обалу. Негдје у магли стиха тиња наговештај да границе на Дрини не може и никад неће бити.

Овим примјером завршавамо мали преглед ојкаче. Сигурни смо да би поводом готово сваке ојкаче било могуће исписати какав коментар, анализу, опаску.

Вратимо се, на тренутак, лексичком плану ојкаче и предочимо њену стожерну ријеч – *бараба* – која је чини аутентичном. Појам *бараба* не налази се у антологији Младена Лесковца. Тамо је *бећар* епицентрални појам. У контексту ојкаче бараба је исто што и бећар у бећарцу. И нешто више. А уколико бисмо на цјелокупни сплет проблема гледали аналошки, проишло би, у односу на бећарац, да се ојкача може звати барабац. Међутим, то је само наш артифицијелни приједлог који у народу не може опстати, односно, не може му се наметнути. Ријеч бараба настала је од имена библијског разбојника Барабе (Вараве) и значи скитницу, пробисвјета, пропалицу и неваљалог човјека. У контексту ојкаче бараба је и мргодни добричина, распојасани весељак, човјек широке руке што народу даје све, а себи не оставља ништа, врдалама што се мота око женских сукања и ракијских котлова. Он је кобна мјешавина среће и несреће, нека врста сеоског боема без куће и дјела, врлетник упућен у тајне и бухаке не само свога краја већ и много шире. Бараба је често писменији од својих мјештана. У хепу му се увијек може наћи исјечак каквих старих новина. Бараба, у зору, низ стрме сокаке, пјева сам.

Бећар, пак, потиче од турске ријечи *бекар* и представља човјека без породице, лолу, весељака, мангупа, бекрију. *Бикар*, на персијском, означаје човјека без посла. Бећари су били добровољци у Првом српском устанку. За разлику од барабе, бећар је нешто питомији, природнији. На бећара се нико неће бацити каменом, на

барабу хоће. Бећар није пуст човјек, бараба јесте. Бећар се на крају и ожени, бараба никад: он је вјечно копиле! Бећар је потребан селу као дио извјесног „позоришног имиха” у богатим шоровима. Бараба није: он је баксуз и фаталан човјек који често млад одлази са овога свијета.

На крају, сводећи реченице поводом феномена ојкаче, рецимо да је она суптилна поетска творевина, с једне стране, меке женске умилности и сестринске самилости, а с друге, горштакче, мушке и хајдучке виолентности. Она обухвата све битне координате и прилике у животу дрчног крајишког човјека, предочавајући тако његову амбивалентну природу. Весело и тужно, комично и трагично, вјечно се преплићу у ткиву ојкаче³⁶. Са књижевног становишта,

³⁶ Ојкача је и више и љепше од самога имена. Она је, заправо, народни надимак, онтолошка карактеристика и мило-шта, страсни угриз од миља у зачикљивом тепању, пецкавом подбадању и драгању ријечима. Петар Кочић има ријеч *набоди-ца*, која предочава човјека што воли с врха језика пецнути па и кавгу приметити. У Крајини, надимци су често прерастали у породична презимена. Узмимо примјер презимена са наставком - ача: Ољача, Дрљача, Гарача, Пувача, Ребрача, Куљача, Мора-ча... Осим тога, са истим суфиксом (ача) постоје многе ријечи у крајишком (и уопште српском) миљеу: погача, прегача, варјача, кутлача, љевача, ломача, розгача, зорњача ... Затим, многе ма-ње познате, пјеснички релевантне, ријечи: ајкача (дугачак бич), акмача (жена слабе памети), батвача, звонача и зобњача (врсте крушака), косњача (сјенокос), космача (густа и тамна шума), виждрача (окретна жена), травњача (врста жабе), котача (дрвце у игри којим се тјера обруч) ... Завичајни веселник Рајко Срдић Рус, љекар по струци (осамнаест година пјевајући студирао медицину у Београду гдје и данас живи), један од учесника на ојкачким смотрема и фестивалима у Поткозарју, стидећи се термина *ојкача* и римујући га, сасвим дилетантски, са неадекватним ријечима (крмача, лудача, пракљача ...) које немају ника-кву значењску сродност са рјечју *ојкача*, руга се и, заправо, поспрду чини у корист своје штете. Болујући, при том, што и сам није, мада некомпетентан, сачинио књигу *Ојкача*, као ко-ријен ове лијепе ријечи, у својим напрасним тирадама на ојкачким скуповима, наводи и бесловесни појам *оје* (руда која се везује за плуг помоћу

ојкача је релевантна духовна творевина са свим елементима поетске љепоте и непоновљивости. Она је рендгенски снимак крајишке³⁷ душе, антрополошки

крпела). Произвольна употреба непримје-рених ријечи, без свијести о морфолошким и семантичким аспектима лексике, заправо, одсијеца грану на којој сједе срдити весељко и слични пајташи (видјети фусноту бр. 30). Ови срцепарајући аниматори завичајне фантазме, на нивоу једног засеока или сокака, без свијести о ширем географском (краји-шком) амбијенту, хоће на силу да преименују народни термин *ојкача*, раскорјењујући тако, драстично, један битан сегмент српске културне и духовне баштине. Они повлађују аматерским импровизацијама и опасним дневним егзибицијама, чиме се отвара конкретан повод за затирање сопственог корјена и памћења. У тексту *Козарачка пјесма* (*Козарски вјесник*, Прије-дор, 19. мај, 2000), Драгољуб Марин, спорадични сарадник ло-калног листа, већ у наслову чини правописну грешку. Наиме, придјев *козарачки* добија се од именице Козарац, а *козарски* од Козара. У тексту, Марин несувисло, поред осталог, потеже француски и руски реализам као, тобож, примјере и доказ за непостојање регионалних разлика (српског) десетерачког дво-стиха на тзв. типолошком плану. Претенциозно и раздетано! Ал' не мари Марин! Његово тумачење, потом, појма *синкре-тизам*, и губљење орјентације при том, говори да није довољно прелистати Вујаклијин *Лексикон страних речи и израза*. Попут Р. С. Руса, и Марин шарлатански истиче да ријеч *ојкача* "подсјећа на нешто ружно" па одмах трагикомично римује са: алапача и глупача (*Козарски вјесник*, Приједор, 10. мај, 1996). Драгољубе, мој б'јели голубе!, нетрагом ли перца ти се губе!

³⁷ У књизи *Рефрен у народном певању* (*Реноме*, Бијељина и Академија умјетности, Бања Лука, 2000, стр. 77) Димитрије О. Големовић прецизно пише: "Код Срба у дијаспори присутна је појава када именоване уз помоћ рефрена прераста у посебно име песме. Као пример за то ваља споменути *ојкалице* из Книнске крајине, које су своје име добиле по рефрену *ој*, који се изводи отпеван на једном дугачком тону. Овим песмама сродне су крајишке *ојкаче*" (видјети фусноту бр. 12).

моћан отисак живота и маште, менталитетско огледало
једног особеног поднебља и свијета.

Ненад ГРУЈИЧИЋ

О Ј К А Ч А

1.

'Ајде, дико, да беремо љеље,
да беремо да се покошкамо.

2.

Ајде, мала, да садимо врбу:
ти на леђа, а ја ћу на трбу.

3.

'Ајмо, драга, 'ајмо нашој кући,
остала је пура кврцајући.

4.

'Ајмо, моја браћо, запјевати,
'ајмо, рано, јер нисмо одавно.

5.

Ако мене превариш, дјевојко,
– глава твоја, а робија моја.

6.

Алај волим љубити дјевојке
које носе косе на увојке.

7.

Алај имам ватрену цурицу,
о стражњицу укреше шибицу.

8.

Алај мене сад пролази вр'јеме,
младост губим, а ништа не љубим.

9.

Алај ми је по вољи цурица,
док је љубим скичи к'о кезмица.

10.

Ала ми се гарава допала

на бунару док је ноге прала.

11.

Аој, моја ошишана главо,
нема жене с којом нисам спав'о.

12.

Бадава ти, дико, долажење,
све низ сокак ћулајућ' камење.

13.

Бараба сам, барапско ми т'јело,
још да ми је барапско од'јело.

14.

Бараби су врата отворена
и код цура и код млади' жена.

15.

Барабићу, ал' у Босни нећу,
Босна т'јесна, а бараба б'јесна.

16.

Барабићу још овога љета
док не отмам жену од човјека.

17.

Благо мени, тешко мом капуту,
правећ' кревет цурама по путу.

18.

Бог убио ко је изумио
на собицу метати бравицу.

19.

Боже мили, слатка ли је пура
кад се у њу кајмака нагура.

20.

Боже, срећу ни на јесен нећу,
а на трећу не велим да нећу.

21.

Болуј, мала, болуј у кревету,
дон'јећу ти воде у решету.

22.

Боље драгу љубит' на камену,
нег' недрагу на меку душеку.

23.

Боље ти је скочити у воду,
нег' уз сукњу чекати слободу.

24.

Босно моја, пола рода мога,
пола мога, пола женинога.

25.

Браћо моја, алај сам настрад'о,
ожени' се, нисам се ни над'о.

26.

Браћо моја, ништа се не бојте,
само мене ракијом напој'те.

27.

Браћо моја, рањен сам у леђа,
па ме моја кошуљица вр'јеђа.

28.

Весела сам од младости ране
и остаћу док ме не са'ране.

29.

Вечер'о сам и опет сам гладан,
љубио сам и опет се свађам.

30.

Виде дике колико се 'оће:
нема земље – садио би воће.

31.

Виде мога п'јетла гра'орана,
не долази по недјељу дана.

32.

Види ти се на очима мала
да се не би пуно отимала.

33.

Видиш, драги, онај чопор зв'језда,
'нако сам ти мараму извезла.

34.

Видиш, мајко, на ливади јежа:
оно твоју јединицу прежа.

35.

Воз полази не може да крене,
по'ватале за точкове жене.

36.

Волим бика велики' рогова
и дјевојку широки' кукова.

37.

Волим драгом лежати на руку,
нег' недрагом на кумашјастуку.

38.

Волим живот више од дуката,
без мерака не затварам врата.

39.

Волим, мала, твоје ноге криве,
него киштру бањалучке пиве.

40.

Волим цркву и црквено звоно,
волим цуру и њезино оно.

41.

Вол' ме, драги, или реци нећу,

да м' се очи за другим не крећу.

42.

Волио сам и остало ми је,
сад нек' воли ко волио није.

43.

Вољела би' нег' што очи виде
да мој баја из логора иде.

44.

Вољела ме – не вољела, пријо,
ја бараба к'о што сам и био.

45.

Гаравушо, бркови ти црни,
де и' мало к'о баја заврни.

46.

Гдје сам сада, а гдје ми је село?!
Опет пјевам, срце ми весело.

47.

Гоји, мала, своје лице б'јело
док ја скинем војничко од'јело.

48.

Гон' волове, драга, у долове,
ја ћу краве, 'ајмо у шикаре.

49.

Гони, мала, овце у планину,
ја ћу доћи, платит' поштарину.

50.

Грло моје, запјевај да ори,
а ти, драга, прозоре отвори.

51.

Дај, Милице, дај ми макар мало
ако ти је од јуче остало.

52.

Дај ми, мала, а шта ће ти она,
нећеш и њој држати бомбона.

53.

Дај ми, мала, оно што је моје,
што се д'јели на парчади двоје.

54.

Дај ми, мала, чему ли је штедиш,
ја је желим, а ти на њој сједиш.

55.

Дај ми, мала, што си обећала,
сисе б'јеле и ноге дебеле.

56.

Дај ми, мати, рано вечерати
да ја идем цуре буњгурати.

57.

Да ј' умр'јети кад је чија воља,
заједно би' ја и драга моја.

58.

Дала би' ти, барабо проклета,
дала би' ти, ал' нисам начета.

59.

Дала цура седам кила ражи
удовици да јој момка тражи.

60.

Да ми није у бешици сина,
ја би' био већа барабина.

61.

Да сам знала да ћу за барабу,
ја би' гаће мет'ла на тарабу.

62.

Да се 'оће да поврате дани
па да опет момкују јарани.

63.

Дедер, куме, да ми запјевамо,
да ми своје грло огледамо.

64.

Дигни, мала, ноне у висине
да ти баја пусти медицине.

65.

Дико моја, па, дико, опетна,
воли мене сам' да нико не зна.

66.

Дјевојка је што и вода 'ладна:
прелива се и тамо и амо,
баш к'о вода на четири брода.

67.

Дјецо моја, моји мили јањци,
пиш'те тати ко долази мајци.

68.

Добро, мала, пршуту посоли,
јер бараба много слано воли.

69.

Довела ме мала до по башче,
од по башче напикала пашче.

70.

Дођи, дико, до мога воћара
па поћути како мајка кара.
Мајка кара, не да за бећара.

71.

Дођи, драги, у зелено воће,
нека жене говоре шта 'оће.

72.

Дођи, кумо, и доведи прију,
направићу од прије ћуприју.

73.

Дођи, лоло, дођи, моја плиско,
па ћеш добит' што си синоћ иско.

74.

Дођи, лоло, немој преко гаја,
оструга је, остаћеш без јаја.

75.

Дођи, лоло, немој без алата,
данас ћемо отварати врата.

76.

Диђи, мала, доље до врбица,
правићемо ми грчка колица.

77.

Дође вр'јеме, већ је дван'ес' сати,

требало би буву проћерати.

78.

Дођ', Милане, у јабуке ране
док се нису поломиле гране.

79.

Дој', драгане! Зашто дош'о не би?
Да сам бећар, ја би' дошла теби.

80.

Док је момче младо, дико, љуби,
кад остари као да полуди.

81.

– Драганице, гдје је твоја дика?
– У творници тешки' алатљика!

82.

Драго жени к'о малом дјетету
кад ме види рано у кревету.

83.

– Друже Тито, нешто би' те пит'о,
да л' се смије држати по двије?
– Може, друже, ако те не туже.

84.

Дукатаре дукати продају,
ја сирота – мене ће љепота.

85.

Ево бара гдје сам чуво благо,
ту сам своје миловао драго.

86.

Ево, брата, ево котла мога,
не можемо један без другога.

87.

Ево браће, ево Вр'оваца,
не боје се 'растови ' колаца.

88.

Ево браће, ево рођеније',
ни један се оженио није.

89.

Ево браће један до другога,
погин'о би један за другога.

90.

Ево браће, који добро теку,
само иду гдје котлови пеку.

91.

Ево мене и колеге мога,
'ајде, мала, пољуби једнога.

92.

Ево мене и мојега рође,
не бојмо се да и' триста дође.

93.

Жањем жито, драги у засједи,
наблизу смо, али шта нам вр'једи.

94.

Жао ми је што ја драгом реко'
да долази кад му је далеко.

95.

Женићу се – а шта ће ми жена,
јер је жена кућа раскућена.

96.

Женићу се и ја ове зиме,
свак' се љуби, а ја немам с киме.

97.

Женићу се седамосам пута
док не нађем која није љута.

98.

Жен' ме, ћаћа, о'зго из Бијаћа,
б'јелом булом шареније' гаћа.

99.

Жено моја, ја одо' на прело,
има ноћи па ћу теби доћи.

100.

Жено моја, не буд' љубоморна,
тебе волим, другој ићи морам.

101.

Жено моја, немој бити луда,
водаћу те к'о мајмуна свуда.

102.

Жено моја са петоро мали',
кад ја пијем ти ме се окани.

103.

Запјевајте, моји бјели зуби,
ко је засп'о нека се пробуди.

104.

Злато моје нема мајке своје,
савија се око сукње моје.

105.

Знаш ли, лане, ону шљиву ранку,
гдје сам с тобом био на састанку.

106.

Зора зори, орози пјевају,
мене моји од куће ћерају.

107.

Зоро моја, не зори ми рано,
твоје ми је рано додијало,
твоје рано и дикино касно.

108.

Иако сам ја старија снаша,
опет имам чет'рпет бирташа.

109.

Играј, мала, нек' се сукња дрма,
пеглаћемо код првога грма.

110.

Игра драги у колу к'о теле,
само гледа у своје ципеле.

111.

Игра лола и на њему торба
па се љуља к'о у шерпи чорба.

112.

Игра моје окићено јање,
преко кола намигује на ме.

113.

Иде драги, пјева к'о тројица,
Кад на врата – нема к'о торбица!

114.

Иде мала из чаршије тужна,
сликала се па испала ружна.

115.

Иде путем седамосам жена,
ја познајем која мужа нема.

116.

Имам жену и кобилу б'јелу,
жена проси, а кобила носи.

117.

Имам жену и нејако д'јете,
опет очи за дјевојком лете.

118.

Имам малу, 'оће да се дрпа,
нема сиса – натрпала крпа.

119.

Имам сукњу од девет поруба,
обућу је кад видим голуба.

120.

Има шупа и на шупи рупа:
комшинуцу гледам кад се купа.

121.

И моја се цурица удала:
ожењеног лолу изабрала!

122.

И синоћ сам једну у кревету,
пред спавање попио таблету.

123.

Испод јеле новине се б'јеле
ђе смо, драги, јели карамеле.

124.

Ја бараба, вежем гаће жицом,
зато мене зову пропалицом.

125.

Ја бараба и био и прош'о,
нема снаше којој нисам дош'о.

126.

Ја бараба – то су моје ствари,
бараба је био и мој стари.

127.

Ја бараба, ц'јело село знаде,
нек' се чува ко жену имаде.

128.

Ја би' војску служио од шале
кад би цуре са мнош марширале.

129.

Јадан онај ко Њемачку крчи,
код куће му други жену прчи.

130.

Ја дјевојку притисн'о на плочи:
мјесечина избуљила очи!

131.

Јадно моје за тканицом цв'јеће,
свак' те бере, само лола неће.

132.

Ја заиск'о, она није дала,
шљивовице још пола бокала.

133.

Ја и мала играли се чучке,
једно другом почупали бручке.

134.

Ја и мала чувамо говеда,
ја је љубим, а шароња гледа.

135.

Ја налети', мала у појати:
чупа сламу да затрпа јаму.

136.

Ја на прело, сунце отпочело,
ја са прела кад и зора б'јела.

137.

Ја на Ускрс поранио рано,
теби, мала, да се потуцамо.

138.

Ја не бјежим од женскога рода,
никад доста, одн'јела га вода.

139.

Ја не пјевам што сам пјевачица,

нек' се знаде да сам сиротица.

140.

Ја му име везем на марами
да му сија као алем сами.

141.

Јаој моје шездесет и двије,
још се чича на дјевојке смије!

142.

Јао, моја нанизана ткано,
кад се удам, не жали ме, нано!

143.

Ја остављам кукe и вагире
па одлазим спавати код Мире.

144.

Ја познајем по плавој ведрини
да је моја лола у даљини.

145.

Ја првачим, браћа испомажу,
што ја не знам, браћа ми покажу.

146.

Ја сам дику научила реда
кад ме љуби да ме не уједа.

147.

Ја сам иш'о и опет ћу ићи
туђој жени па шта буде мени.

148.

Ја сам Јању љубио на пању,
у незнању попео се на њу,
па се Јања мота око пања.

149.

Ја сам мали, на очи ме нема,
ал' код мене цурица не др'јема.

150.

Ја сам малу с обадвије стране
обрстио као јарац гране.

151.

Ја сам своја пре'ладио леђа
са цурама око туђи' међа.

152.

Ја сам своје са'ранила лане
на Козари, под јелове гране.

153.

Ја сам својој говорио жени
да не води рачуна о мени.

154.

Ја сам туђу драгу к'о јабуку
превртао преко своји' руку.

155.

Ја сам своју малу тиндилинди
пољубио да нико не види.

156.

Ја сам синоћ о'стојећи двије
у биртији попио ракије.

157.

Ја сам своју малу капарис'о,
диг'о ноге па јој оварис'о.

158.

Ја сам тебе капарис'о, мала,
на потоку док си ноге прала.

159.

Ја сам тебе, мала, тиндилинди,
на тавану да нико не види.

160.

Ја са прела, куја лаје на ме,
шибе, кујо, шта те брига за ме!

161.

Јасеновче, одн'јела те вода,
ту сам млада остала без плода.

162.

Ја с' ожени и доведо' Виду
да ми 'вата мишеве по зиду.

163.

Ја те немам ниђе укопати:
да ј' у башчу, жао ми је цв'јећа.

164.

Ја удовац, моја жена жива,
то је нама комшиница крива.

165.

Ја усади', а драга извади,

цвијеће моје из ливаде своје.

166.

Ја цурица, мајка удовица,
сваку вече долазе двојица.

167.

Једем крушке, бацам огризанке
– драга воли моје остављанке.

168.

Је л' ти, мала, сазрела отова,
у мене је стожина готова?!

169.

Јој, Милева, ђе си ме довела,
међу краке да пребирам длаке!

170.

Јорган, цуро, па лези на траву,
ја ћу ћебе па ћу покрај тебе.

171.

Још се 'вака бараба не рађа
да ниједна под њим не повађа.

172.

Јуче ведро, данас наоблачи,
реци, дико, гдје ћемо се наћи.

173.

Када лола своју драгу љуби,
стоји шкрипа кревета и зуби.

174.

Кад бараба пјева преко њива,
цурица се сузама умива.

175.

Кад запјевам 'вако при вечери,
мом драгану срце затрепери.

176.

Ка запјевам, далеко се чује,
има л' ико да ми се радује.

177.

Кад јабука о твој прозор звекне,
нек' у теби младо срце јекне.

178.

Кад ја видим млада пролетера,
мила мајко, то ми је вечера.

179.

Ка ја умрем, закољите вола,
нек' се знаде да је умро лола.

180.

Ка ја умрем, не зов'те ми попа,
нек' ме моја дружина укопа.

181.

Кад настане перушање рано,
онда ћу те оставити, нано.

182.

Кад се вратим кући из зијана,
ја мирујем по недељу дана.

183.

Кад се моја удавала стрина,
грме кола к'о Свети Илија.

184.

Каже свако бараба је лако,
кад је лако – нека буде свако!

185.

Кажи, мала, ил' 'оћеш 'ил нећеш,
да бараба не долази хаба.

186.

Кауркиње краставце продају
да у Босни боље се удају.

187.

Киша пада и по мени бије,
а ти ћутиш, ни брига те није.

188.

Ко би реко' четрдесет друге
да ће Швабе поправљати пруге.

189.

Кога моје очи погледају
манђије му веће не требају.

190.

Ко је био код цурице моје?
Отворени прозори јој стоје!

191.

Ко је мене волио малену,

тога нема на овом терену.

192.

Које није ожењено, секо,
оно, секо, у те младу гледи,
а које је ожењено, секо,
турски сједи, а преда се гледи.

193.

Колика је кита и обада
кад јуницу истјера из 'лада?!

194.

Колика си, матерна Зоро,
да си моја на теби би' ор'о!

195.

Колико сам попио коњака
могао сам узет' теретњака.

196.

Коло игра, прашина се дигла.

Лакше, бона, упраши се она!

197.

Коме таква бараба пасира?
Када љуби, сисе ми не дира!

198.

Коња купуј гледајућ' ме 'ода,
прос' дјевојку гледајућ' јој рода.

199.

Косо моја, низ воду пливала
кад те туђа рука миловала.

200.

Ко те створи – ништа не створио!
Због тебе сам сто пута горио.

201.

Ко удари на мене малена
остаће му удовица жена.

202.

Краљу Петре, био си на влади,
а сад узми лопату па ради.

203.

Кратка сукњо и бијела свило,
како би вас подигнути било?!

204.

Крви моја, млада ми се проли,
рањена сам, рана ме не боли.

205.

Крња Јела и Смољана Бјела:
та два села имају кромпјера!

206.

Купус, кромпир и врућа сланина:
од то троје нема огризина!

207.

Лако ти је љети завољети,
де ти зими љуби на ледини.

208.

Лако ти је познати Бјелајца:
лулу пуши и јаши магарца!

209.

Лако ти је у колу играти,
треба знати њиве окопати.

210.

Лези, мала, лези по ледини,
биће добро ништа се не брини.

211.

Лези, мала, на јелово грање,
да ти баја чита вјеровање.

212.

Л'јепо ти је видјети у мраку
дјевојачке ножице у зраку.

213.

Л'јепо ти је љети у воћару:
цуру стару па лези на траву!

214.

Л'јепо ти је прољетно орање
кад ми драга дође на копање.

215.

Л'јепо ти је ноћу у воћару:
лампе сјају, цуре вечерају!

216.

Лола вене и ноћи и дане
за 'ве моје обрвице вране.

217.

Лолина ми поручује нана:

– Н' ид' на врата, снајо, без дуката!
– Свекрвице да ја имам новца
не б' ја твога ни гледала богца!

218.

Љуби, дико, и добро уједи,
нек' ме други у модрицу гледи.

219.

Љуби, драги, ал' немој с вечера,
у зору сам слађа од шећера.

220.

Љуби, драги, с које 'оћеш стране,
нећеш наћи ни на једној мане.

221.

Љуби, мала, уста ти отпала
кад си мени бараби допала.

222.

Љубио сам док је била врућа
па сам одма' добио на плућа.

223.

Љубио сам и цуре и снаше,
ал' ми снаше на срцу осташе.

224.

Љубио сам лане моје прво,
ово ново љубим поготово.

225.

Љуби, попе, по селу дјевојке,
ја ћу твоју код куће госпоју.

226.

Љубим цуру – и то све стојећи,
било блато – нисмо могли лећи!

227.

Мајка ћерку по трбуву пљеска:

– Ћери моја, пукнућеш к'о бресква!

228.

Мајка Мару нашла у пљевару,
објесила ноге о бећару.

229.

Мајко моја, удај ме за борца
– ма у кући не имала стоца.

230.

Мала моја, авион се чује,
бјеж' пода ме ако бомбардује!

231.

Мала моја, више моја ниси,
из сата ти испали рубиси.

232.

Мала моја, дигни ногу ливу
да ти пустим пијавицу живу.

233.

Мала моја, жицарице стара,
би л' се жица наковати дала?

234.

Мала моја, из камена змијо,
би л' те, змијо, пољубити смио?

235.

Мала моја и мога колеге
– обадвије на *заразном* леге!

236.

Мала моја, и твоја је пукла,
цјепаница којом си ме тукла.

237.

Мала моја, кад те поведемо,
ц'јело село не би те отело.

238.

Мала моја, клео сам ти зору,
остаде ми шешир на прозору.

239.

Мала моја, коме волиш боље,
или мени или ћаћи своме.

240.

Мала моја, коштало те прело,
теби прело трбу' разапело.

241.

Мала моја мршава и сува
па четворе чарапе обува.

242.

Мала моја, мршава к'о јуне,
а ћаћа јој председник комуне.

243.

Мала моја, мршаво шиљеже,
тешко оном ко уза те л'јеже!

244.

Мала моја, на вр' села мога,
жива легла, мртва се протегла.

245.

Мала моја нема тате свога,
савила се око срца мога.

246.

Мала моја, одоше пајдаши,
скини сукњу па за њима маши.

247.

Мала моја 'оће говедима
– код оваца нема пољубаца!

248.

Мала моја, подери 'аљину
да улијем уље у машину.

249.

Мала моја пробарабила се,
носи шешир и подшишала се
изнад ува ће је путић бува.

250.

Мала моја сва се осврбала,
јер се мојим ноктима чешала.

251.

Мала моја, све б' ја дао за те,
крви своје за образе твоје.

252.

Мала моја, твој је ћаћа рек'о
да је мене код тебе затек'о.
Лаже – није, утек'о сам прије.

253.

Мала моја, узми ми па врати,
поново ти може затребати.

254.

Мала моја, у случају рата,
убошћу те к'о Милош Мурата.

255.

Мала моја у хемперу жуту,
узећу те за невољу љуту.

256.

Мала моја, четири су сата,
скидај руке са мојега врата.

257.

Мала моја, шума се зелени,
прави стазе па долази мени.

258.

Мојој малој фале први зуби,

кад ме љуби језиком ме уби.

259.

Машина је потргала ланце
у Пр'једору возећи Босанце.

260.

Мене мала под сукњицу крије
да ме њезин ћаћа не убије.

261.

Мене мати научила ткати
па ме натра свако вече сатра.

262.

Мене мати роди у бујади
чувајући козе и јаради.

263.

Мени моја говорила нана
да не ваља коса бренована.

264.

Мени моја говорила нана:
немој, ћери, туђије' јарана.

265.

Мене моја научила стрина:
на прстима ићи креветима.

266.

Мени моја обећала мила:
црну коку – само нема крила!

267.

Мени моја приговара жена
да ме никад у кревету нема.

268.

Мене моји 'оће да ожене,
цуру просе, не питају мене,
цуру просе, сакупљају свате,
ја је нисам ни видио, брате.

269.

Мене ћаћа конопцем привез'о
што сам свашта на цуре потез'о.

270.

Мене ћаћа на зло наговара:
– Отми, сине, пушку од жандара!

271.

Мене ћаћа правио кроз точак:
к'о облоге испале ми ноге!

272.

Мени веле да манђијам лоле
– манђије су црне очи моје.

273.

Мени веле: Нагари, Милоше!
Ја нагари, а гаће спадоше.

274.

Мигни, мала, мигни оком на ме,
мигни, душо, па лези уза ме.

275.

Мила мајко, воли нас једнако,
ил' једнако ил' немој никако.

276.

Мила мајко, ево твога пјане,
риче, буче низ преочке стране.

277.

Мила мајко, шта уради лола
– рашћера ме к'о воловска кола!

278.

Мила ми је коса до појаса,
још милија кућа крај Врбаса.

279.

Мили, Боже, би л' ко мог'о знати,
би л' се мртви могли подизати?

280.

Мили, Боже, која ли је јача,
шљивовица или гроздовача?

281.

Мили, Боже, ко тако нареди,
свако око да у цуру гледи.

282.

Милицијо, шта је тебе брига:
сама легла, сама ноге дигла!

283.

Мисли мала од јелова пања:
ето драгог, биће миловања!

284.

Ми смо браћа, ми смо и другови,
к'о јабука кад се располови.

285.

Ми смо мали запјевати знали
кад смо седам година имали.

286.

Ми у туђе добро не дирамо,
а без крви своје не пуштамо.

287.

Мјесечина – то је л'јепо вр'јеме
за барабу који нема жене.

288.

Мој би отац оженио мене
да му није 'ранит ' моје жене.

289.

Мој драгане, дебели дорате,

да ми платиш, не б' легла пода те.

290.

Мој драгане, дигни шешир горе
да се наше очи договоре.

291.

Мој драгане, ид' у партизане,
немој чекат' да те жене бране.

292.

Мој драгане, јање моје б'јело,
ц'јело нас је село изузело.

293.

Мој драгане, љубави ме море
па не могу спавати до зоре.

294.

Мој драгане, моја лудоријо,
све сам чула шта си говорио.

295.

Мој драгане па, опет, драгане,
није љубав роса да опане.

296.

Моје грло к'о тамбура јада,
никад није јадало к'о сада.

297.

Моје мале једна нога мања
па та мања ону већу гања.

298.

Моје мале ноге к'о у зеца,
узећу је, биће брза дјеца.

299.

Моје мале ноге к'о у шеве,
кад погледам обадвије л'јеве.

300.

Мој колега, виш' колеге нисмо,
мојој малој ти си слао писмо.

301.

– Мој колега, гдје ћемо на прело?
– Преко поља гдје је наша воља.

302.

– Мој колега, гдје ћемо на прело?
– Преко Уне, 'ајмо у Кауре.

303.

– Мој колега, гдје ћемо на прело?
– Spreмај сòву, 'ајмо у Стригову.

304.

– Мој колега, гдје ћемо на прело?
– Чупај колац, 'ајмо у Јеловац.

305.

Мој колега – ко удари на те,
биће меса, још да је салате.

306.

Мој колега, моја руко десна,
твоја ми је најмилија пјесма.

307.

Мој колега, шта се то догађа,
твоја жена моју дјецу рађа.

308.

Мој митраљез 'мјесто моје жене
на граници лег'о поред мене.

309.

Мој митраљез свира устајање
фашистима кроз јелово грање.

310.

Мојој мајци додијало прело
перућ' моје криво одјело.

311.

Моју драгу обузели јади
к'о крмачу седморо прасади.

312.

Мој шеширу, куд те бура тура?
– Кроза село док не нађем прело.

313.

Момак с мајком четири динара,
а без мајке 'иљаду дуката.

314.

Мом животу највеће је благо
када чиним што је цури драго.

315.

Моштанице, водо племенита,

ко те пије, тај болестан није!

316.

Мућкала ми вода у лавору
да се удам за барабу Бору.

317.

Мућни мало, моја тамбурице,
не би ли те чуле удовице.

318.

На очима обрве ми горе
да ме лола појурити море.

319.

На ливади повенула трава
гдје је мене љубила гарава.

320.

На мене је пуцало из пушке,
а ја, баја, лег'о потрбушке.

321.

Нано мила, би ли преварила,
ја не могу ићи за немила.

322.

Нас три сеје запјевати знамо,
шта ћеш, нано, кад се разудамо,

323.

Нас три брата к'о од једне мајке,
бираћемо дјевојке једнаке.

324.

На травици, у густом шумарку,
севап ти је дати сиромаку.

325.

Неко има по четири вола,
а у мене трбушина гола.

326.

Не ид', драги, у ту Аустрију,
ко ће моју тесати јапију!?

327.

Нема, драга, што је некад било,
нема баје да легне у крило.

328.

Нема, мала, ливаде у гају
гдје се твоја леђа не познају.

329.

Нема раја на овоме св'јету
к'о шта, драга, с тобом у кревету.

330.

Немој, драга, немој, зоро б'јела,
да ти други силази са т'јела.

331.

Немој, мала, да би другом дала
што је моја рука миловала.

332.

Немој, мала, да те љубе дјеца,
већ ти чекај свога митраљесца.

333.

Немој, мала, да би се удала
ако би ме војска задржала.

334.

Немој, мала, плакати уза ме,
сузе твоје да падају на ме.

335.

Немој, мала, рећи да си моја
не би ли ме вољела још која.

336.

Немој, учо, казивати лоли
ако будем пропала у школи!

337.

Неста, мала, дебелога 'лада,
гдје ћемо се миловати сада?

338.

Неће бити, луче моје мило,
то је, можда, некад давно било!

339.

Нећемо се ми бријати, брате,
цуре воле момчине бркате.

340.

Нешто крава неће да ми пасе,
у љубави разочарала се.

341.

Ни дрвета које нема грана,
ни цурице која нема мана.

342.

Ни жена ми више не опрашта,
да ме двори, каже, нема рашта.

343.

Ниже пупка, више прдењака,
ту је кућа оног сиромака.

344.

Није богат ко има волова,
већ је богат ко има синова.

345.

Није лако ни бараба бити
треба буре ракије попити.

346.

Није мене родила Сиганка,

већ поштена мога ћаће жена.

347.

Није мене убило орање,
већ по ноћи слатко миловање.

348.

Ни мој драги није више прелац,
већ у чети пушкомитраљецац.

349.

Нисам знала, нисам вјеровала,
да је јање милије од маме.

350.

Нису за ме потонуле лађе,
још се за ме који чико нађе!

351.

Нису мене убиле године,
већ по ноћи брда и долине.

352.

Обрве ми очи обавиле,
реци, драги, јесу ли ти миле.

353.

Обриј, брицо, само немој брке,
свака цура на њи' лети трке.

354.

Огледало да би не гледало,
ти си мене мајки опадало.

355.

Од ракије нема боље жене,
по три дана она љуља мене.

356.

Од шимшира љепше горе нема,
од комшије дражег драгог нема.

357.

Ожени се, мој премили ћале,
туђе су ми жене додијале.

358.

Ожени се моје старо злато
– са ципела отпаде ми блато!

359.

– Ој, барабо, кућа ти је слаба!
– Нек’ је слаба и ја сам бараба.

360.

– Ој, бећару, ко ти коње ’рани?
– Жена меће, они једу сами.

361.

Ој, Божићу, алај си бараба,
оде моја печеница хаба.

362.

Ој, гарава, ти си штетовала
што се ниси за мене удала.

363.

О, Грмечу, примакни се ’вамо
да у теби дуга нацјепамо.

364.

Ој, дјевојко, варенико врућа,
љето прође, не угрија’ плућа.

365.

Ој, дјевојко, мило лане моје,
мило лане још код своје нане.

366.

Ој, дјевојко, танка па висока,
извади ми срце из дубока.

367.

Ој, душмани, колико вас има,
ја ћу с' вама осветити свима.

368.

Ој, јабуко, и ја би' те брала,
радо брала, али не да нана.

369.

Ој, јесени, ко ти се весели,
већ будала која б' се удала.

370.

Ој, Крајино, крвава 'аљино,
с тебе вазда започиње кавга.

371.

Ој, курузо, испуцале коре,
тебе баја по три дана море.

372.

Ој, ливадо, би л' се орат' дала
гдје је драга говеда чувала.

373.

Ој, Милице, имаш ли 'шенице,
би л' ми дала кад би је имала?

374.

Ој, мјесече, наслоњен на грање,
поздрави ми на далеко јање.

375.

Ој, мотико, одбићу ти уши,
ти си мојој додијала души.

376.

Ој, перава, не имала млика,
бјеш' у шуму, ето порезника!

377.

Ој, ракијо, примакни се души,

б'јела ми се хигерица суши.

378.

Ој, ракијо, ја те волим јако,
а ти мене у јарак полако.

379.

Ој, ракијо, шљивовице љута,
кол'ко си ме напојила пута?!

380.

Ој, Швабице, ево ти сапуна
да опереш 'Итлера мајмуна!

381.

Око моје намигнути смије
на те, лоло, ко што је и прије.

382.

О, мој драги, мој запрдитељу,
волим теби него родитељу.

383.

О, мој побро, копиле се рађа,
'ајмо видјет' је ли наша грађа.

384.

Ори, воле, у бари зеленој,
а ја одо' цурици маленој.

385.

Ори, мала, ал' немој шљивара,
гдје ћеш мене чекати бећара.

386.

Очи моје, не губите вида
за барабом који нема стида.

387.

Очи моје не дају ми мира:
шта би било да није шешира!

388.

Пала магла преко Костајнице,
а ведрина око Добрљина.

389.

Пијаницо, нико те не воли,
само мајка коју срце боли.

390.

Пирни, вјетре, подигни кецељу,
није баја диз'о у недјељу.

391.

Пискавица и Омарскалола,
– ту је мене пребило к'о вола!

392.

Питају ме: Одакле си, секо?
– Оклен била, свакоме сам мила.

393.

Пиштољи се носити не смију
– опет лоле носе без дозволе.

394.

Пјевај, брате, колега те прати
– рекла дати, не смије слагати.

395.

Пјеваћу ти, мораш, драга, чути,
кад ме чујеш, мораш да болујеш.

396.

Пјесме моје у шкатуљи стоје,
кад и' пјевам саме ми се броје.

397.

П'јето јаје попадији даје:
– Узми јаје кад ти ороз даје.

398.

Плачи, драга, цркла плакајући,
остарићеш мене чекајући.

399.

Под прозором батерија гори,
мала неће прозор да отоври.

400.

Поиграјте, моје ноге босе,
к'о господске што ципеле носе.

401.

Пољуби ме и уједи, дико,
од мог лица газда није нико.

402.

Пољубићу шта сам наумио
да би своју главу изгубио.

403.

– Пошто ти је пољубац, дјевојко?
– Двије банке па не питај мајке.

404.

Правим цури прстен за вјенчање,
од дрвета да ме кошта мање.

405.

Преко Саве пружио се ланац,
бјежи Швабо, тјера га Босанац.

406.

Прело прели, пјевају младићи,
цури њени не дају отићи.

407.

Прија моја пријонула за ме
ко' кошуља за крраво раме.

408.

Прија прику звала на паприку.
Фала, пријо, ја сам запаприо!

409.

Пријатељу, не дирај у прију,
јер за прију добићеш палију.

410.

Прде цура к'о из карабина,
остаде јој чађава 'аљина.

411.

Пуница је почастила зета:
испекла му језик од пилета!

412.

Пуцај, громе, у јелове гране,
у девојке што спавају саме.

413.

Пушка моја и у њојзи меци

– то су моји у години свеци.

414.

Ракелићи, село сте на гласу,
краве ору, а волови пасу.

415.

Расту дојци, црвен атлас пуца,
срце иште, љубити се 'оће.

416.

Рекли су ми и о мени кажу:
плаве очи варати помажу!

417.

Риче телце, гони кући прелце
да не преле до зорице б'јеле.

418.

Самарице, моје суво злато,
не смета ти ни киша ни блато.

419.

Сва б' ја села за два села дала:
за рођено и за осуђено!

420.

Сваку мајку однијела Сана
која нема сина партизана.

421.

Све б' ја продо, само једно не би'
мој колега, своје драге теби.

422.

Све би', све би', само једно не би'
не б' те, пријо, на зло наводио.

423.

Све ја сањам да са драгом спавам,
ја се прену' – пушка на рамену.

424.

Свекрвица изгори од плача:
побили се – па ја била јача!

425.

Свекрвице, 'богда боловала,
шталу сламе сама подерала.

426.

Свекрвице, де рано устани,
остали су суди неопрани.

427.

Свекрвице, сјеме од салате,
сина волим, баш ме брига за те.

428.

Све ми куни, немој руке, мати,
да ја могу цуре миловати.

429.

Све ми цуре родице и прије,
а моја се ни родила није.

430.

Свети Петар оплео канхију
да премлати Огњену Марију.

431.

Свој је браћи својој омрзнуо
и голубу на јеловој грани.

432.

Село Бравско поженило момке.
Шта ће сада Дринићке дјевојке?

433.

Село вели: Бараба не ради!
– Село пуно моје копилади.

434.

Село моје, селом се не звало,
ти си мене у барабе дало.

435.

Сиђи, мала, путићем на р'јеку
да те љубим још једном у в'јеку.

436.

Сија мјесец у гредицу лука
гдје ме љуби бабина унука.

437.

Сини, муњо, да нађем уларе,
да привежем крајишке бећаре.

438.

Синоћ ми се отелила крава,
на телету Павелића глава.

439.

Сирома' сам, немам земље бразде,
опет љубим боље него газде.

440.

Ситна кишо, ти не падај на ме,
већ ти падај драгом на орање.

441.

Сјао мјесец међу звјездицама,
а ја засп'о међу цурицама.

442.

Сјајна звјездо, да знаш говорити,
имала би кога поздравити.

443.

Сјај, мјесече, ноћна варалицо,
ђа изађеш, ђа за облак зађеш.
Таквог и ја имам невјерника:
ђа ми дође, ђа ли ми не дође.

444.

Сјела мала па звјездице броји,

сјетила се пољубаца моји'.

445.

Сјетила се драга док вечера
да је љубав слађа од шећера.

446.

Сјет' се, мала, да ће младост проћи
па ти мени отвори по ноћи.

447.

Сјет' се, мала, зелене бујади.
Шта бараба од тебе уради!?

448.

Сјећаш ли се, мала, оног ћошка
гдје је твоја платила кокошка.

449.

Снашо, снашо, нешто сам ти наш'о,
с'једу длаку на твоме стомаку.

450.

Снијег пада и ноге ми зебу,
дођ', драгане, да правимо бебу.

451.

Срамота је рећи пред цурама,
вене срце за удовицама.

452.

Стани, мала, на ципеле моје
да не зебу б'јеле ноге твоје.

453.

Стрина стрицу окренула пицу,
а синовцу купуса у лонцу.

454.

Сунце зађе, које доба дана!
Идем драгој, биће младовања.

455.

Тамна ноћи, ништа се не чује,
само драга јаде јадикује.

456.

Тешко долу гдје се вода слива
и дјевојци која момка снива.

457.

Тешко кеси често кумујући
и магарцу с коњ'ма путујући.

458.

Тешко фирми гдје бараба ради
и куја би крепала од глади.

459.

Тија ноћ је – прави људи прче,
а мој пијан поред мене 'рче.

460.

Томашица и село Пејићи:
та два села драгу ми отела!

461.

Трени, моја марамо, на глави,
к'о дјевојка на зеленој трави.

462.

Трипут лакше кугу боловати
него драгу са другим гледати.

463.

Труне, вене дудово корјење
к'о што драга кад не види мене.

464.

Увенуло лишће јошиково
гдје сам с тобом, мала, ашиков'о.

465.

У гараве очи на вр' главе:
кад намигне од земље ме дигне!

466.

У дјевојке међ' ногама зема,
не да ником ко *тачкица* нема.

467.

Удовица која нема дјеце,
она воли недјеље и свеце.

468.

У коло се по'ватале лоле,
а гдје ћемо ја и злато моје.

469.

У комшије ноге кокошије:
кад прелази да нико не спази.

470.

Укопајте мене покрај стазе

куда младе дјевојке пролазе.

471.

У крмаче дван'ес' сиса има,
моја мала поноси се двима.

472.

У мог драгог бркови су масни
к'о да су му на крмачи расли.

473.

У мог лоле једно око мање
па то мање намигује на ме.

474.

У мог лоле кућа насред горе
па му лишће пада на прозоре.

475.

У мог ћаће подеране гаће
на гузици идућ' комшиници.

476.

У мог ћаће украдене гаће:
да је с плота и није срамота,
ал' са крака жалосна му мајка.

477.

Умри, боже, да ти видим леђа,
јесу л' твоја грбава к'о моја.

478.

Умри, боже, остави ми кључе
да се баја до раја довуче.

479.

Умријећу жељан дјевојака
к'о сироманови' опанака.

480.

Умри, нано, остан', цуро, сама,
ето нама прела и дивана.

481.

Умро, драга, у те гледајући,
камо л' нећу с тобом спавајући.

482.

Упрти ме, боже, к'о шиљеже
па ме носи гдје дјевојке леже.

483.

У сокаку поломићу гране
да по ноћи не запињу за ме.

484.

Уста моја и твоја, голубе,
увенуше док се не пољубе.

485.

У цурице испод пупка пише
да јој дика не долази више.

486.

Учи школу, мило моје јање,
учи школу, ја ћу вјеровање.

487.

Свати, ружо, немој опадати,
болуј, драги, немој умирати.

488.

Срвена ми марама изгледа,
ђаволане носити је не да.

489.

Срна ми је роба омилила
откад су ми браћа изгинула.

490.

Сура легла, 'оће да се пегла,
нема пегле док баја не легне.

491.

Сура цв'јеће међу груди меће:
да замири кад лола завири.

492.

Сура цв'јеће међу ноге меће:
кад кораца да јој мирис баца.

493.

Сура Марта с момцима се карта,
'сује свеца, украли јој кеца.

494.

Сурица је легла код буквића,
дође лугар па је ишчекића.

495.

Сурица је обећала мени
да је љубим и кад се оженим.

496.

Сурица је у'ватила зеца,
пустила га деветог мјесеца.

497.

Сурица је у мајке једина,
ниже пупка пукла од једрина.

498.

Сурица је обећала дати
мало с краја чим се с прела врати.

499.

Сурица се бачкала у води,
види јој се – боже ослободи!

500.

Сурица се намаже помадом,
дође лола и обрише брадом.

501.

Суро Зоро, ја би' тебе мор'о,

пољубити или се убити.

502.

Суро Јошо, ја би' теби дош'о,
нема згоде, излиле се воде.

503.

Суро моја, снајко брата мога,
не могу те гледат' код другога.

504.

– Чија с' ово прса накићена?
– Ово ј' моја драга размићена.

505.

Чим са диком прилегнем на грање
у' вати нас бестежинско стање.

506.

Чешљам косу, коса ми се вије,
драги ми се иза плота смије.

507.

Чувам овце око Бањалуге,
око мене падају јабуке.

508.

Чудила се млада недјељица
кад пјевају братац и сестрица.

509.

Чуј, драгане, налагало на ме
да се момци отимају за ме.

510.

Чуј Милева како риба пјева,
риба пјева: Удај се Милева!

511.

Чуо јесам гдје говоре жене
да је мало повећа од мене.

512.

Хаба, мала, свилени рукави
кад ти немаш памети у глави.

513.

Шетала се машина по глајзу,
цуро моја, слатки парадајзу.

514.

Шећер јео да сам знао не би',
све б' ја, драга, оставио теби.

515.

Шкиљи мала – такву нико нема,
очи уске – рек'о би да др'јема.

516.

Шта је селу, шта се брине за ме,
имам лане да се брине за ме.

517.

Шта ћу, боже, кад недеља дође,
ни утећи, ни бараби рећи.

518.

Шта ћу, браћо, ја овако мали
па ме жена са кревета свали.

519.

Шта ћу, мати, не да ми се ткати,
не дају се ните подизати.

520.

Што је дике – оде у војнике,
а што бена – остало код жена!

521.

Што је цура – све ће бити жене
ако пушка не убије мене.

522.

Што сам знао, то сам испјевао,
што ј' остало, не б' у коло стало.

523.

Што сам танак, то су криве жене
притежући ноге око мене.

524.

Што си, мала, већ раније легла,
до зоре би пилиће излегла?

525.

Што си, мала, искезила зубе
к'о лисица кад је покорица?

526.

Што си, мала, прегачу запела?
Јеси л' нешто бараби дон'јела?

ДОПУНА ДРУГОМ ИЗДАЊУ

527.

Алај имам добре полагаचे:
кад полагају к'о да питу слажу.

528.

Алај имам три красна заната:
тући, красти и лупати врата.

529.

Алај мене моја леђа боле
што су лоле чакијом изболе.

530.

Барабе су тунел прокопале:
све за пиво и за рујно вино.

531.

Бадила би' циглу на зидара,
камо л' не би' око на бећара.

532.

Благо теби, зелена горице,
ти се младиш сваке годинице,
а ја сада па више никада.

533.

Браду бријем, а брчине сучем,
тешко оној којој се привучем.

534.

Видио сам моје мале мајку:
црна жена продаје вретена.

535.

Видио сам своје драге сисе:
у месници на кукама висе.

536.

Виде, драга, широки' рамена
гдје су твоја висила кољена.

537.

Више мала потроши кармина
него уља „Фапова” машина.

538.

Виђај мога п'јетла гра'орана,
пробуди ме у по б'јела дана.

539.

Вечерас ћу бити пољубљена
макар сутра била истучена.

540.

Вољела би' да ме живу режу
него да ме за немила вежу.

541.

Волим коња који добро вуче
и цурицу која жицу туче.

542.

Волим Пр'једор, волим околину,
а највише своју ђедовину.

543.

Гевера ми раме одвалила
што је стара мајка од'ранила.

544.

Година је издала у свему:
ко је купац – ја продајем жену!

545.

Гори гора, гори боровина,
гори, мала, наша 'ладовина.

546.

Да је мени набавити краву
која даје ракију и каву.

547.

Дај ми, мала, твоје б'јеле сисе.
Ако не даш, уцрвале ти се.

548.

Дај ми, пријо, што сам те молио:
да убијем буву на трбуву.

549.

Дај ми, мала, сира и погаче,
ја ћу теби што у зору скаче.

550.

Да м' је знати шта ми ћерка ради:
по три дана лежи у бујади?!

551.

Дигни, мала, своју ногу л'јеву,
ја ћу десну па нека се кресну.

552.

Дођи, драги, вечерас на прело,
не требаш ми кад обиђеш село.

553.

Док сам крао и господи дав'о,
никад нисам у тамници спав'о.

554.

Док сам цура пјеваћу са приком,
кад се удам, пјеваћу са диком.

555.

До по ноћи пјевају барабе,
од по ноћи пуцају тарабе.

556.

Ђаво јесам када се уредим:
једним оком на двојицу гледим.

557.

Ђаво нана кад је цура била
па и мене ђавола родила.

558.

Ђе се ова бараба привуче
ту се шара три пута превуче.

559.

Ево дође да запјевам вође,
код овога дома поштенога.

560.

Ево мене к'о румена ружа,

удовица код живога мужа.

561.

Жен' ме, ћале, и доведи дван'ес',
теби једна а мени један'ес'.

562.

Жено моја, де ми вјерна буди:
ко не тражи, а ти му понуди.

563.

Жено моја, три ти богараша,
ја те 'раним, а други те јаша.

564.

Идем шором и носим бандеру:
мисли Ђуја да је стигла струја.

565.

Идем шором, питају ме снаше:
Ој, барабо, шта то доље маше?

566.

Идем шором, питају ме стрине.
– Куд си пош'о, мали пићурине?
– Идем својој драгој на бабине!

567.

И ја би' се женио колега
да ми није брата старијега.

568.

Имам коња, а немам улара:
црна грива, а црвена глава.

569.

Имам пиштољ покојнога ђеде,
синоћ сам га наш'о испод греде.

570.

Имам жену чупаву к'о јарца,
то је мени милошта од старца.

571.

Имам жену чупаву по сицу,
мораћу је водити под брицу.

572.

Ја бараба оца сиромака,
ув'јек имам добри' дјевојака.

573.

Ја и лола сјели крај божака,
дон'јела нам мајка уштипака.

574.

Јадај јаде, стара лоло моја,
јаде јадај кад ја нисам твоја!

575.

Ја кроз село, цјело село спава,
само ми се моја драга јавља.

576.

Ја на врата, ћаћа пита: Ко је?
Матер вели: Пропаст куће твоје!

577.

Ја сам малу преко плота смот'о,
сину нешто к'о бакрени кот'о.

578.

Ја сам своју косу заковрн'о
и цурицу завио у црно.

579.

Ја сам своју милов'о и чув'о
док јој нисам трбушче надув'о.

580.

Ја сам своју пољубио прију
покрај пећи на шареној врећи.

581.

Ја с' ожени' из Славонског Брода,
пас је јеб'о, не може са 'ода!

582.

Ја с' ожени' из Бабине Греде,
пас је јеб'о, не може да једе!

583.

Ја цурица, сеја удовица,
сваку вече долазе тројица:
Један мени, други мојој сеји,
трећи снајки да не каже мајки.

584.

Ја ћу свога убити колегу
да се више барабе не легу.

585.

Јебем, мала, тебе и матер ти,
обадвије исте сте памети!

586.

Је ли мајка од'ранила која

гаравушу к'о што мене моја.

587.

Јесам ли ти говорио, секо,
да не садиш босиљак далеко!

588.

Кад запјева девет моје браће,
на дјевојци попуцају гаће.

589.

Кад запјевам овако малена,
потекла би суза из камена.

590.

Кад сам, браћо, ја у војску пош'о,
свак је рек'о: Дабогда не дош'о!

591.

Кад се браћа стану растајати
и црна ће земља проплакати.

592.

Кад се сјетим да умр'јети морам,
а ја сједнем па још више лолам.

593.

Кад се сјетим како је у гробу,
дигнем ногу, прднем кол'ко могу.

594.

Кад се удам и пођем у дрва,
ја ћу задња, а свекрва прва.

595.

Ко би моје срце расјекао,
алај би се јада нагледао.

596.

Колико су са Карана браћа
потргала дјевојачки' гаћа?!

597.

„Крајина” је добро предузеће,
прима жене и цуре носеће.

598.

Крени коло, кржаву ти нану,
запе шешир за шљивову грану!

599.

Кућо моја багремове греде,
све сам прод’о, продаћу и тебе.

600.

Кућо моја багремова прућа,
попиће те баја до сванућа.

601.

Кућо моја не остала пуста,
дај ракије да поквасим уста.

602.

Лези, жено, и успавај сина
кад ја дођем да буде тишина.

603.

Љубљена се по кревету ваља,
нељубљена не може да спава.

604.

Мала моја и мени је вуна
када видим твоја њедра пуна.

605.

Мала моја и мени си драга
као коњу у прољеће трава.

606.

Мала моја и твој прозор мали,
прави већи да могу утећи!

607.

Мала моја, јебо ли те ћого,
што си рекла да ја нисам мог'о?

608.

Мала моја, кад проквоца твоја,
насади је на два јаја моја!

609.

Мала моја, мој те јад убио,
јад убио, ја те пољубио.

610.

Мала моја, прилике су так'е
да се наше изм'јешају длаке.

611.

Мала моја, синоћ сам те снив'о,
ти тараба, ја те одваљив'о.

612.

Мала моја, фрижидеру стари,
у теби се моје месо квари.

613.

Мала моја, шишу намигишу,
ја каква си – препала би кишу!

614.

Мала пиша и у руке 'вата
па масира драгог иза врата.

615.

Мати моја, сватови су близу,
угриј воде да оперем ноге!

616.

Мене ћаћа за појату вез'о
што сам свашта на цуре потез'о.

617.

Мене ћаћа направио мала,

није им'о више мат'ријала.

618.

Мене ћаћа правио на крову:
низ каплаја објесио јаја!

619.

Мигни, мала, на сокак изађи
да видимо чији шећер слађи.

620.

Мила мајко, ево твога Среће,
никада се оженили неће.

621.

Мила мајко, неме боли тибача!
– Иди, ћери, за кућу па сери!

622.

Мини сукња поново се враћа,
маће посла што је сукња краћа.

623.

Моја мала није гаће прала
откада је Аустрија пала.

624.

Моја мала има оно своје
па се муве око сукње роје.

625.

Моја мала има периоду,
ц'јелом селу загадила воду.

626.

Моја мала криве ноге има
па у зиму санка се на њима.

627.

Моја мала – плетиља и шваља,
а ја – мајстор вила и грабаља.

628.

Моје мале швајсовани зуби,
сав зарђам када и' пољубим.

629.

Мој је ћаћа разбукао сламу
моје жене гањајући маму.

630.

Мој мркоња заломио шпицу
орућ', мала, твоју узглавницу.

631.

Мој се шешир не зове шеширом:
Шеширина – а ја барабина!

632.

Не бој ми се, моја мајко стара,
нема смрти без суђена дана.

633.

Нема кола, моја мила нане,
док у колу прегача не мане.

634.

Нема цв'јећа што су јорговани,
ни момака што су Пискавчани.

635.

Нема шљива што су шљиве ранке,
дјевојака што су Пискавчанке.

636.

Немој мала да те 'вата струја
кад те моја помилује руја.

637.

Не паше ми више шљивовица,
већ ми паше млада удовица.

638.

Ништа није пољубити слађе
к'о брђанку кад у раван сађе.

639.

Овим шором пјевао сам лани,
и сада ћу, нико ми не брани.

640.

Од барабе горег лоле нема,
ал' од њега нема милијега.

641.

Од босилка љепшег нема 'лада,
превари се, удаде се млада.

642.

Ожени' се и у војску одо':
– Куд си пошла, ћораву те вод'о!

643.

Ој, барабо, дјевојачко лане,
бјеж' од мене док зора не сване.

644.

Ој, зорице, продужи свануће,
пола сата ако је могуће.

645.

Ој, дјевојко, драга душо моја,
драга ми је и кецеља твоја.

646.

Ој, дјевојко, врућа варенико,
загорела па те неће нико.

647.

О, јебем ти ове нове жене
што крај кола гледају у мене!

648.

О, јебем ти попа и лугара,

и у кући женугосподара!

649.

Ој, кревету, јеси ли у стању
издржати кад се попнем на њу?

650.

Ој, курузи, кад ћете се брати
да ми драга дође перушати?

651.

Ој, Србине, л'јепо ти је име,
ал' се не знаш поносити њиме.

652.

Око котла засјели бећари
па на пинту ширу ишћерали.

653.

Она твоја шибуља крај гузе
'оће мога гароњу да музе.

654.

Она мала мог гароњу музе
у кантицу покрај своје гузе.

655.

Откад потрес трес'о Бањалуку,
макси сукње по земљи се вуку.

656.

Пишам, брате, на твоје весеље:
ручку – купус, а вечери – зеље.

657.

Пишај, мала, да правим клизаљку,
ако паднеш, јебаћу ти мајку!

658.

Пита мати: Куд се спремаш, сине?
– Одо' својој драгој на бабине!

659.

Пјевај, брате, па нас развесели,
мало и' је што нам добро жели.

660.

Пјевај, брате, тамо ја ћу 'вамо,
обојица запјевати знамо.

661.

Пјевај, сејо, тамо, ја ћу 'вамо,
пјеваћемо и кад се удамо.

662.

Познаје се која добро вози:
порасла јој чупица по нози!

663.

Пољуби ме, цуро моја фина,
није живот 'иљаду година!

664.

Попио сам ћаћино имање,
мала моја, и твоје ћу знање.

665.

Пријо моја, подај прики своме,
марамницу – има кијавицу.

666.

Продај, ћаћа, рало и крчало,
неће мали више да крчали.

667.

Пријо моја, зелени бостане,
није прика дош'о да остане.

668.

Пропале су здјеле и сахаци,
дјецо моја, тешко вашој мајци.

669.

Ракија је у'ватила дима,
није важно, нек' је само има.

670.

Реци, мала, у коју ћеш вече
да бараба крмачу испече.

671.

Руко моја, дужа од рукава,
реци жени шта си миловала.

672.

Сва су села ограђена жицом,
само моје плавом љубичицом.

673.

Све ја пјевам, веле, лако ми је,
нико не зна срцу како ми је.

674.

Свекрва сам, ал' сам л'јепе грађе,
куд год прођем, чича ми се нађе.

675.

Свекрвице, добро се уреди,
сутра ћеш ми висити на греди.

676.

Све сам своје девере деверо,
и тебе ћу носити, *деверо!*

677.

Село моје, о мој пусти шору,
ја у тебе долазим у зору.

678.

Синоћ ми се догодила штета,
укиде се драга са кревета.
Ја се попе', она паде јопе'.

679.

Синоћ сам се пењ'о у појату:

Удари ме ојетом по врату!

680.

Сисе моје, јебо ли вас ћуко,
нема оног ко вас није вуко.

681.

Сједи мала и кромпире гули,
испод сукње оно њено цури.

682.

Сједи мала и ораје бира,
испод сукње 'армоника свира.

683.

Сједи ороз у кући на греди:
Јебем оног ко у мене гледи!

684.

Скидај, мала, шлингерај са сиса
да се баја нагледа мириса!

685.

Сликали се ја и моја мила
па испали ждр'јебац и кобила.

686.

Ставља дидо свога ливорњака
својој баби покрај прдењака.

687.

Стани, коло, крваву ти нану,
зап'о шешир о шљивову грану!

688.

Старе цуре и грбави коњи!
Талијан ће сутра доћи по њи'!

689.

Страшиво је 'одати по ноћи,
Боже, шта би да ме каква зграби!

690.

Тамбурице шаренога репа,
једва чекам да ми жена крепа.

691.

Ујно моја покојнога ујке,
не дај сисе у свачије руке.

692.

У мог стрица весела јуница,
снијег пада, она се обада.

693.

У мог ћаће четири су сина
и ја пети – бараба проклети!

694.

У мог ћаће подеране гаће,
а у мене шилом избодене.

695.

Умрла је моја жена, побро,
црна земљо, притисни је добро.

696.

Упри, мала, ногама у шише,
ја сам упро и не могу више.

697.

Упри, пријо, ђе сам и мислио,
оно мјесто обилазим често.

698.

У цурице ноге к'о мосури:
када 'ода не може да жури.

699.

У шта мене моја младост прође,
пјевајући, цуре удајући.

700.

Сура гаће на три чвора веже,
кад и' скидам да ми буде теже.

701.

Сура ноге прала на камену,
сушила и' на моме рамену.

702.

Сура ноге у сепету пере
да јој буду б'јеле и дебеле.

703.

Сура ноге вареником пере:
кад се дижу да се боље клижу.

704.

Сура прозор отворила мали
па се својим сисицама фали.

705.

Сура своју миловала коку:
Пиле моје, добићеш ти своје!

706.

Сурино ме опржило месо,
три сам дана ногама отрес'о.

707.

Ћаћа вели: Објеси се, сине,
о бркове пичке материне!

708.

Чаше, флаше – то су школе наше,
а биртије – то су гимназије.

709.

Чија ли је, јебем ли јој мрве,
намазала очи и обрве?!

710.

Чиме ћаћа комшинуцу гоња,

оно нисам видио у коња!

711.

Чудила се овца и шиљеже
како чобан чобаницу стеже.

712.

Ђулдјевојка под ђулом заспала,
ђул се круни па дјевојку труни.

ДОПУНА ТРЕЋЕМ ИЗДАЊУ

I

713.

'Ајде да се пољубимо, дико,
сад је ора, не види нас нико.

714.

Ако сам ти додијао, мајко,
спреми кофер, ја одо' полако.

715.

Алај сам се најео курузе
откад ми се Перова не музе.

716.

Алај сам се наљубио лица
у Пр'једору кућних помоћница.

717.

Америко, ти ниси у праву:
Срби никад неће пасти траву.

718.

Аој, Јово, перо пауново,
љуби, лане, док зора не сване.

719.

Бараба сам од младости ране,
барабићу док ме не са'ране.

720.

Бараба сам, све ме село знаде,
свака ми се пољубити даде.

721.

Барабио до шездесет љета,
није им'о жене ни дјетета.

722.

Благо мени, комшија се жени,
нек се жени, требаће и мени.

723.

Браћо моја, не бојте се рана,
нема смрти без суђена дана.

724.

Браћо моја, не бојте се смјена,
већ се бојте мужа туђи' жена.

725.

Браћо моја, удрите у пјесму,
одврн'о сам ракију на чесму.

726.

Бркови ми добили слободу:
Ја пољубим, а они убоду.

727.

Валтер пиштољ и „деветка” дуга,
то су моја два најбоља друга.

728.

'Ватајте се, цурице, до мене
док се нису по'ватале жене.

729.

Виде мога међ ногама руње,
крува неће, а жена да му је.

730.

Волим једну удовицу младу
него цура читаву бригаду.

731.

Волим краву што се добро музе,
моју драгу пошироке гузе.

732.

Волим вола који вуче кола
и цурицу кад се скине гола.

733.

Волио би' да сам млин кавени:
Стално б' био међ' ногама жени!

734.

Волио б' те пољубити, јање,
него ц'јело ћаћино имање.

735.

Гдје се чује да се пјесма ори,
Шеснаеста ту се храбро бори.

736.

Гдје сте, Швабе, сада к'о и прије
да видите како Србин бије?!

737.

Гдје пролази Шесн'еста бригада,
ту се тресу кућа и ограда.

738.

Грло моје к'о тамбура јеца,
једва чекам неђељу и свеца.

739.

Грмеч леже виле и орлове,
а Козара сиве соколове.

740.

Дабогда се преврнула на ме
кола крува и врећа саламе.

741.

Да знаш, мати, ко ме кући прати:

Једна баја из нашега краја!

742.

Да је мени купуса и меса
па да видиш како баја стреса.

743.

Да је мени са гаравом лећи,
чини ми се пораст'о би' већи.

744.

Дај ми, мала, свој пољубац један,
за твој један вратићу ти седам.

745.

Дв' је Крајине Грмеч загрлио,
вјековима сестре сјединио.

746.

Де ме жени, моја мила мајко,
макар ћаћа до небеса скак'о.

747.

Дјецо моја, мили моји јањци,
ко ће вашој запрдити мајци?

748.

Дођи, драги, али ситно гази,
не прав' трага преко винограда.

749.

Дођи, драги, вечерас пробуши
– па ми стави минђуше у уши.

750.

Дођи, лоло, ево биће ти је,
ни мушица на њу пала није.

751.

Диђи, лоло, немој се бојати,
ја те имам чиме дочекати.

752

Дођи, лоло, па ми га запраши,
моја те се бркуља не плаши.

753.

Докле има пића у букари
својој кући не иду бећари.

754.

Док ја носим од топа лафету,
моја драга с другим у кревету.

755.

Док постоји Републике Српске,
нико неће мјешат' своје прсте.

756.

Дрино водо, жубора ти твога,
немој бити међа рода мога.

757.

Жандари ми одн'јели пиштоље,
сад је баја набавио боље.

758.

Женио б' се, а шта ће ми жена,
кад ми друга лежи уз рамена.

759.

Жено, лези, ја одо' дјевојци,
има ноћи и теби ћу доћи.

760.

Жено моја, колико је сати?
Брзо спремај, морам ратовати.

761.

Жено моја, не пери судова,
ево стиго' из ладни' ровова.

762.

Жено моја, оком ме не мјери,
већ ти моју униформу пери.

763.

Жено моја, спремим ми од'јело
да ја идем другима у село.

764.

Житно класје под нама се свија,
испод мене цура најмилија.

765.

Зин', гарава, да ти видим зубе,
јесу л' нак'и к'о што мене љубе.

766.

Ево сам се на прело довук'о,
има л' ико да би се потук'о.

767.

Иде лола крај мојега села,

дала би' му, ал' нисам начела.

768.

Игра коло, бећар до бећара,
коловођа бећаруша Мара.

769.

Имам и ја текничара лолу,
у Њемачкој вози кабријолу.

770.

Имам љубав и тајну велику:
Ноћу дику љубим у шљивику!

771.

Ја бараба, а мој ћаћа лопов,
да сам јачи, ја би' га исклоп'о.

772.

Ја бараба, волим туђе жене,
драга моја, остаћеш без мене.

773.

Ја бараба, имам жене двије,
једна туђа, друга моја није.

774.

Ја бараба оца сиромака,
муштерија добри' дјевојака.

775.

Ја болујем ране у ногама
'одајући за туђим женама.

776.

Ја кроз село – испала ми чуна:
Нико о њој не води рачуна!

777.

Ја кроз село – нема ниђе нико,
кад на крају – удари ме циглом!

778.

Ја и мала једнога смо рода,
само нас је раздвојила вода.

779.

Ја налети – мала у појати:
Дигла ноге к'о перова роге!

780.

Ја на прело, сунце преко гора:
Ој, Данице, 'оће л' скоро зора?

781.

Ја одлазим, збогом, мило јање,
мило јање – туђе миловање.

782.

Јао мени, ја се млад ожени',
жена јача, не да покривача.

783.

Ја сам, браћо, оборен на леђа
па ме моја кошуљица вр'јеђа.

784.

Ја сам, браћо, рањен међу вама,
немојте ме оставити сама.

785.

Ја се мало нашали' са Маром
па ме село назвало бећаром.

786.

Ја сам малу бацио на слачак,
чуп'о сам је к'о сланину мачак.

787.

Ја сам малу довео на пробу,
нова роба треба да се проба.

788.

Ја сам малу своју школовао.
Положила – диплому добила.

789.

Ја сам малу натак'о на жилу
па ми мила њишти к'о кобила.

790.

Ја с' ожени и доведо' Анку,
прво јутро о'сова ми мајку.

791.

Ја са прела, мјесец преко дола,
ој, мјесече, 'оће л' скоро зора?

792.

Ја сам својој говорио жени:
Туђи' жена не доводи мени.

793.

Ја уједо' драгу за образе
да јој друге лоле не долазе.

794.

Јеби, ћаћа, па да вечерамо!
– Чекај, сине, док се купус скине!

795.

Једна зв'језда по небу се шеће:
Знаш ли, зв'јездо, ђе је моје цв'јеће?

796.

Једна мала пољубац ми дала,
чим је дала – одма' покајала.

797.

Је ли која к'о што моја мене
оставила у најгоре вр'јеме?

798.

Јесте ли се одмориле жене

пијућ' каву и трачајућ' мене.

799.

Јешћу, пићу, док је у судићу,
кад нестане ја ћу до каване.

800.

Када Србин на границу дође,
нема тога ко може да прође.

801.

Кад ја умрем и кад ме понесу,
реци, мила, да си моја била.

802.

Кад пјевамо ја и мој колега,
устала би да је с мајком легла.

803.

Кад погинем, закопај ме, мајко,
крај гробова ратније' другова.

804.

Кад те видим, драга, у бјелини,
одма' ми се срце узнемири.

805.

Кита, кеса – четврт киле меса,
пица сама – чет'ри килограма.

806.

Киша пада, не дај, Боже, леда,
сад је моја дика код говеда.

807.

Киша пада, нема лоли рада,
из бараке гледа на облаке.

808.

Киша пада, кукурузи расту,
биће проје за сватове моје.

809.

Киша пала, покисла ми мала;
пуно кисла па је ноге стисла.

810.

Команданте, кад ми крче цр'јева
како баја може да запјева?

811.

Команданте, немој се смијати
што ја морам курузе сијати.

812.

Команданте, пуштајдер ме кући,
жена вара, морам је истући.

813.

Команданте Шесн'есте бригаде,
што ми не даш носити кокарде?

814.

Командант ме неки дан изгрди:
– Чутура ти на ракију смрди.
– Команданте, за р'јеч ме не вуци,
из чутуре де и ти повуци!

815.

Коме своју оставити драгу,
или брату или камарату?

816.

Ко не жели крвава шешира
нек' у моју цурицу не дира!

817.

Косо моја, косила би сама
да ми снаша оштрило принаша.

818.

Крајишници, не треба вам њива,
густе шуме препуне су гљива.

819.

Кревет ми је у биртији клупа,
шарен јастук – моја десна рука.

820.

Лако ти је познати по лицу
која ст'јеном обрише гузицу.

821.

Љуби, лоло, и уједи мало,
биће нашој комшиници жао.

822.

Љуби, драга, не жали ме млада,
ни моји ме не жале од рада.

823.

Мајка Мари прст у оно тура:
Мила ћери, ниси више цура?!

824.

Мала моја, ако твоја море,
и мој море – па ћемо до зоре.

825.

Мала моја, ако ти га додам,
нећеш више пролазити ов'да.

826.

Мала моја, би л' пробала мога
испод пеке крува раженога.

827.

Мала моја, бићеш у екстази
кад те баја из Шесн'есте згази.

828.

Мала моја, буди ти уз мене
када баја на ратиште крене.

829.

Мала моја, ево ти га, ево,

па са њега гледај Сарајево.

830.

Мала моја, јање моје мило,
'мјесто пушке сједи ми у крило.

831.

Моја мала криве ноге има,
кола дрва зарајт'о би њима.

832.

Мала моја, л'јепога си струка
к'о плашило у гредици лука.

833.

Мала моја, не бој се гранате,
лези доље, ја ћу лећи на те.

834.

Мала моја, ти под мене лези
док год туку пушкомитраљези.

835.

Мала своју на тавану суши
да се драги у њој не угуши.

836.

Мене мала испод ока гледа,
дошла би ми, ал' јој тајо не да.

837.

Мекша ми је мог драгана рука
нег' у мајке четири јастука.

838.

Мене мати за барабу не да,
ал' око ми само за њим гледа.

839.

Мени моја драга поручује
да болује кад се не милује.

841.

Ми смо браћа из једнога шора,
пјеваћемо док не сване зора.

842.

Ми смо браћа и 'оћемо 'вако
– да носимо капе наопако!

843.

Ми смо браћа, сам' рођени нисмо,
стричевићи, браћа Југовићи.

844.

Митраљез ми подерао леђа
носећи га преко српских међа.

845.

Млади мјесец обасјава путе;
у воћњаку, дико, чекаћу те.

846.

Млад се мјесец скрио иза горе:
Мој ме драги љубио до зоре!

847.

Моја дика – јединац у мајке,
испали му прсти кроз опанке.

848.

Моја мала мири прчевином
к'о теретно возило бензином.

849.

Моја мала на штиклама 'ода
за овцама – то је сада мода!

850.

Моја мала угасила св'јећу
и заспала – дуго ме чекала.

851.

Моја мала шила на машину
и сашила пичку материну.

852.

Моју малу нико да не дира
– к'о од шале носи хак кромпира!

853.

Мој драгане, ово није шала,
нешто сам ти спр'једа одебљала.

854.

Мој је драги најмањи на селу,
ал' кад 'оће – први је на дјелу.

855.

Мој колега, добре твоје жене,
три године како љуби мене.

856.

Мој комшија има чет'ри ћери,
око куће свирају шофери.

857.

Мој је лола познат у пет села:
Ће год сјед'е, он тражи да једе.

858.

Мојој малој по ногама руња.
Још кад баја добро насапуња!

859.

Мој се драги свиђа мојој нани,
старој жени, како неће мени.

860.

Наш је први састанак у воћу:
њег волим и за њег 'оћу.

861.

Нек' барабе из Европе знају

да Крајина није за продају.

862.

Немој, мала, казивати ко је
пољубио б'јело лице твоје.

863.

Немојте ми замјерити жене
што ја љубим цурице малене.

864.

Не треба ти ни попа ни суда,
ево теби муда од лабуда.

865.

Нећемо се ни бријати, побро,
синоћ сам је ижарио добро.

866.

Није љубав изникла из траве
да се може брисати из главе.

867.

Није мала на састанак дошла;
жива била – кући се вратила.

868.

Није рубац док се не поруби,
ни дјевојка док се не пољуби.

869.

Ноћас ми се догодила штета,
утекла ми жена из кревета
и одн'јела гаће од најлона
што вриједе пола милиона.

870.

Ноћ полако осваја по селу,
дико моја, чекам те на прелу.

871.

Ово су ти барабе и лоле,
нит' се крсте нит' се богу моле.

872.

Ово су ти радници из шквера,
скупи су им ручак и вечера.

873.

Одавно ми мога дике нема:
Не мирише цв'јеће са багрема.

874.

Оја, ноја, гој' се, мала моја,
има пуре, купићемо лоја.

875.

Ој, Амери, ако буде рата,
неће више бити НАТОпакта.

876.

Ој, Амери, даду ли вам вашу,
Срби ће вам зам'јесити кашу.

877.

Ој, Амери, шаљ'те авионе,
правићемо од вас макароне.

878.

Ој, барабо, дјевојачко лане,
не'ш од мене док зора не сване.

879.

Ој, дјевојко, шта би теби било
када би те момче пригњечило.

880.

Ој, Европо, стари континенту,
Срби ће те сјебат' у моменту.

881.

Ој, каква је Шесн'еста бригада,
пред њом пада свака барикада.

882.

Ој, Козаро, свак за тебе знаде,
свукуд твоје пролазе бригаде.

883.

Ој, Лазаре, на води возаре,
динар плати па се Мари сврати.

884.

Ој, лугару, не ид' у шикару
ђе цурице купе шишарице.

885.

Ој, мјесече, немој брзо заћи,
у мраку ме драги неће наћи.

886.

Ој, паленто, расла на камену,
л'јепо те је јести зачињену.

887.

Ој, свекрво, мајко лоле мога,

њега желим, теб' се не веселим.

888.

Ој, Мјесече, причекај Данице,
ја ћу свога драгог са границе.

889.

Остави се, дико, политике,
привати се рала и мотике.

890.

Откад нисмо, мој колега мили,
запјевали и заједно били.

891.

Откад нисмо ја и мој колега
запјевали са висока бр'јега.

892.

Откад нису браћа запјевала,
отада је село невесело.

893.

Пицо мала, шта си вечерала?
– Зеру чорбе из курчеве торбе!

894.

Погледај је преко кола, побро,
ала се је намазала добро!

895.

Подигни ми кецељу, драгане,
само пази да те не препа'не.

896.

Покошена ливада зелена,
на њој пасу говеда шарена,
чувала и' цурица малена.

897.

Пољубац ми ко у мале бебе,
дај, гарава, да пољубим тебе.

898.

Пољубљена – а вели да није!
То је моме срцу најжалије.

899.

Понеси је, гарава, на прело,
понеси је да је подеремо.

900.

Предајте се, ујо и балија,
јебо ли вас Фрањо и Алија.

901.

Прије рата ја сам с цуром спав'о,
сада спавам са пушком под главом.

902.

Пријо моја, а ко ли те љуби
кад на лицу познају се зуби.

903.

Продај, ћаћа, и краву и теле
па ми купи рукавице б'јеле.

904.

Ракија је отровала мене
па ми зато младо срце вене.

905.

Руњава је по ногама мала:
Три је дана руње сапуњала!

906.

Са Грмеча кликће б'јела вила:
Ој, Крајино, мајко моја мила!

907.

Сад су таква настала времена
де се не зна ко је коме жена.

908.

Све сам гране сломио по селу

тражећ' малу на којем је прелу.

909.

Све ћу, све ћу, само једно нећу,
мајко, нећу да ми бираш срећу.

910.

Сви бећари жене отјерали,
моја дама отишла је сама.

911.

Сјај, мјесече, да пут види лола,
ја га чекам у штали код кола.

912.

Скидај, мала, гаће на брзину,
истече ми мл'јeko на ледину.

913.

Скочи, гола, на мога сокола,
оја, ноја, држ' за јаја моја!

914.

Соба мала, а сами нас двоје,
покажи ми, дико, оно своје.

915.

Српски роде у Крајине двије,
још те нико раставио није.

916.

Сунце зађе за зелену гору,
свога лолу чекам на прозору.

917.

Твоје очи намазане, плаве,
могу, мала, коштати ме главе.

918.

Ударио порез на волове,
мој колега, сад ће на бркове.

919.

У мог малог глава к'о у змије
што из мале сукрвицу пије.

920.

У мог малог глава к'о у топа,
тешко оној које се докопа.

921.

У мог оца четири су сина
и ја пети – пуста барабина.

922.

Умри, боже, да ти видим шкрињу
је ли твоја 'растова к'о моја.

923.

Умри, мала, и ја ћу умр'јети,
наши нам се не дају узети.

924.

Упри, мала, ногама у врата,
долазе ти два рођена брата.

925.

Срне очи родила ми нана,
а обрве ја нагарим сама.

926.

Сура гаће на канапу суши,
а мој мали наћулио уши.

927.

Сура пиша у стаклену боцу
па наздравља матери и оцу.

928.

Суре, жене, припаз'те на мене,
од јуче сам остао без жене.

929.

Сурица је мушке гаће прала
и љубила ње су јаја стала.

930.

Четири сам подер'о капута
правећ' лежај малој покрај пута.

931.

Чим, цурице, гариш обрвице?
– Гарам гаром, лолином цигаром.

932.

Чувам овце у зеленом долу,
дође драги па ме скиде голу.

933.

Шишаћу те, моја косо плава,
нек' на теби гаравуша спава.

934.

Шта је коме за бркове моје?!
То ј' од лани – нису штуцовани!

935.

Шта ћу, мама, засврби ме јама?
– Узми сламу па натрљај јаму.

936.

Што да умрем кад ми вр'јеме није,
младост моју земља да прекрије.

937.

Што је цура и младије' снаша,
све су моје и моји' пајташа.

938.

Што ме, мала, испод ока гледаш?
Стално тражим, а ти никад не даш!

939.

Што си, мала, мршава к'о грана?

Ил' се дрпаш ил' је слаба 'рана?

940.

Што си, мала, мршава озада,
не 'рани те Шесн'еста бригада?

941.

Што су, мала, очи мутне тако,
к'о да ниси спавала никако?

942.

Што си, мала, пробл'једила тако,
к'о да сам те у струју утак'о?

943.

Што си, мала, смркнула обрве,
мислила си – даћу ти од прве.

II

944.

'Ајде, куме, да деремо јуне.
– Дери, куме, не уздај се у ме.

945.

Ако, мала, погинем у рату,
реци, мила, да си моја била.

946.

Бараба сам, мила моја мајко,
бараба се не ожени лако.

947.

Бараба се својој кући спрема,
а у хепу ни динара нема.

948.

Бећар био па већ остарио
па ме стара не воле бећара.

949.

Вол' ме, мала, још мало времена,
стигла ми је војна опомена.

950.

Возиле нас гараве машине
од Крајине па до Војводине.

951.

Гаравушо, да си гаравија,
ја би' био твоја муштерија.

952.

Глава глави, плећка 'арамбаши,
а фукара може и ребара.

953.

Док по мени падају гранате,
мала моја, ко ли пада на те?

954.

Драги – косац, а ја – купилица,
трипут ма'не па намигне на ме.

955.

Ђедо јебе, дрмају се греде,
баба прди, ц'јела кућа смрди.

956.

Ђе си, куме? – Ево ме у гају,
цјепам дрва и правим мјешају.

957.

Ево брке који море грке,
грке кафе око Светог Саве
и сланине око Госпојине,
оне муке око Светог Луке.

958.

Ево кума, ево весељака,
нема земље ни једног корака.

959.

Женићу се и ја, има вакта,
док отјерам снаге НАТОпакта.

960.

Зини, мала, да ти видим каљке,
колико си старија од мајке?

961.

Имам пиштољ, имам и кубуру,
имам жену, а имам и цуру.

962.

Ја сам, мала, лимар по занату,
и твоју ћу окрпити канту.

963.

Ја сам своју плавушу минир'о,
настрадаће ко је буде дир'о.

964.

Кад се моја уста расколаче,
сама пита из тепсије скаче.

965.

Која цура два'ест пету мити,

не фали јој за пољарем бити.

966.

Легла Зора, ја лег'о на Зору,
љуљамо се к'о лађа на мору.

967.

Мени драги рек'о прстен дати
спрам којегa видим вечерати.

968.

Мисли мала да је у рај вуку
док је муда по гузици туку.

969.

Мој, драгане, моје јање снено,
дођи мени да купимо сјено.

970.

Мој пиштољу, ча'уре ти жуте,
ја се уздам у Бога и у те.

971.

На сред села три бандере стоје,
вјешајте се, љубавнице моје.

972.

Нешто ми се у туру напело,
да ли би га прело одапело?

973.

Нешто ми се у гаћама вуца:
Успомена од покојног курца!

974.

Овим шором пролазиле Швабе,
сад пјевају крајишке барабе.

975.

Ово су ти барабе – младићи
који воле на зборове ићи.

976.

Ој, барабо, ђе те љето прође
па ни једној цурици не дође.

977.

О, јебе се нама барабама,
о, јебе се нама за женама!

978.

Ој, Клинтоне, Америка тоне,
држи црнце да те не уклоне.

979.

Ој, Крајино, крвава 'аљино,
ко те гази, кући не долази!

980.

Ој, Крајино, на тебе сам свик'о,
не могу те препустити ником.

981.

Ој, Крајино, живим у равници,
помоћу ти у свакој прилици.

982.

Ој, малена, рашири кољена,
нема смисла што си тако стисла.

983.

Ој, младости, алај ми те жао,
јер те нисам проводити знао.

984.

Ој, ракијо од двадесет гради,
шта од моје младости уради?

985.

Ој, ракијо педесет степени,
док је тебе баја се не жени.

986.

Остарила крајишка бараба:
Бруца нема, а коса му слаба.

987.

Откад цуре одсјекоше косе,
од тада ми кокоши не носе.

988.

Пјевај, побро – можемо свакако,
нећемо се женити никако.

989.

Продај, ћаћа, коња пулијаша
па ожени сина робијаша.

990.

Роди, мајко, још једног мангупа,
кад лумпујем чаше да ми лупа.

991.

Све барабе, нигдје доброг момка,
довијека остаћу дјевојка.

992.

Сви се жене, траже себи брака,
ја у селу остајем за бака.

993.

Стари старче, кисели краставче,
дању јечиш, ноћу бабе гњечиш.

994.

Удала се моја мила рода
с којом сам се девет годин' вода'.

995.

Удовице запишаног тура,
нећу теби докле тече цура.

996.

Удовице прими ме у најам

да те свлачим и да те облачим.

997.

Уста моја, од ува до ува,
ко ће вама нам'јесити крува?

998.

Утече ми јарац преко Дрине,
мала моја, дочекај га с' чиме.

999.

Шири, мајко, ноге обадвије
да се вратим ђе сам био прије.

1000.

Шта барабу низ долину воза?
Коњак, вињак и ракија лоза!

1001.

Шумо Баљу, мој дебели 'ладу,
кад по теби прострем кабаницу

и погледам варош Костајницу!

III

1002.

'Ајмо, драга, у јабуке ране
док се нису поломиле гране
– да беремо да се милујемо.

1003.

Акнем, ћакнем, вичем на волове
не би л' мала сишла у долове.

1004.

Алај сам се најео курузе
откако се шаренка не музе.

1005.

Војско моја, била би од шале
кад би цуре кревет нам'јештале.

1006.

Гадно ли је кад питам – а неће;
у прољеће сама се намеће.

1007.

Гаравушо, кад би моја била,
наша би се кућа раскућила.

1008.

Да је пите и козјега меса,
алај би се бараба натреса'.

1009.

Да је срећа и божија даћа,
цуре не би ни носиле гаћа.

1010.

Дођи мени, мој ђуле румени,
остав' другу, растјерај ми тугу.

1011.

Жена крије да љубљена није,
мали Лазо љубио па каз'о.

1012.

Жен' ме, ћале, удаје се Каја:
Ко ће моја загријати јаја?

1013.

За брата би' оба ока дала,
а за драгим косу одрезала.

1014.

Ево браће један до другог,
редом стоје, никог се не боје.

1015.

Ево браће – ко за браћу пита,
синоћ браћа стигла из комита.

1016.

Игра цура у колу к'о врећа,
протеже се не би л' била већа.

1017.

Идем шором, пуцам револвером,
драга моја, за твојим швалером.

1018.

Имаш мене послушнога роба,
слушаћу те до судњегга доба.

1019.

Ја и драга под јабуку сјели,
љубили се и јабуке јели.

1020.

Ја и стари оба смо бећари,
оба своје жене оћерали.

1021.

Јаој мени и шеширу моме,
оста, драга, на кревету твоме.

1022.

Јаој, моја кабаницо стара,
доста си ми цура замотала.

1023.

Ја сам бећар међу барабама,
заспала ми мала на рукама.

1024.

Ја сам свога изгубила бају,
на Крушковцу – првом положају.

1025.

Ја умирем, збогом, јеле вите,

другарице, борбу наставите.

1026.

Кад ја умрем и кад ме понесу,
приђи, мала, помилуј ми кесу.

1027.

Косо моја, косо бренована,
бренована, а ја неудана.

1028.

Лијепо је љети у воћару,
доље трава, горе шљива плава.

1029.

Лоло моја, које кућа твоја?
– Она трећа, у селу највећа,
она б'јела дуплије' пенхера.

1030.

Љубио сам све што нико неће,
а сад љубим – ко у башти цв'јеће.

1031.

Мени моја донијела драга
под кецељом чупавога врага.

1032.

Мили Боже, и овога рата
три су моја погинула брата.

1033.

Мило ми је видјети војника,
војник ми је и брацо и дика.

1034.

Ми смо браћа од Серова гаја,
свуд тражимо кавге и белаја.

1035.

Мјесец сјао док сам коње крао,
а престао кад сам и' продав'о.

1036.

Мјесечина упрла у врата,
драги драгу љуби око врата.

1037.

Младен, браћо, никад умро није,
име му се у пјесмама вије.

1038.

Мој колега и колеговање,
твоја цура – моје миловање.

1039.

Мој митраљез не смије лагати
кад га моја десница при'вати.

1040.

Мој пријаче, де једи погаче!
– Фала, пријо, ја сам се наијо.

1041.

Нема кола без мене сокола,
ни играња без мога пјевања.

1042.

Немој, мала, рећи па слагати,
бараба ће косе почупати.

1043.

Немам сестре, а немам ни брата,
изгибоше на почетку рата.

1044.

Нема раја што цуре имају,
само да га сачувати знају.

1045.

Ој, машино, пусти дима доста
да не видим гдје ми драга оста.

1046.

Ој, Милева, ђе си ме довела:
у свануће – међ бутине вруће!

1047.

Ој, младости, алај ми те жао
што те нисам проводити знао
по шумама и по колибама.

1048.

Ој, младости, сваки дан те мање
као жита што се српом жање.

1049.

Ој, Русијо, православна мати,
нећеш ваљда своју браћу дати.

1050.

Око кола стоје адвокати
па слушају шта ћу запјевати.

1051.

Пјевачица распјевала гору,

ал' је свога расплакала лолу.

1052.

Преко Сане пружио се ланац,
Прекосанко, љуби те Свођанац.

1053.

Пушка пуца, а митраљез лаје,
козарска се војска не предаје.

1054.

Руска браћа дозволити неће
да се Герман по Крајини креће.

1055.

Свуда блато под прозором суво
гдје сам млађан ципеле изув'о.

1056.

Све сам, јесам, само једно нисам,
нисам, пријо, још тебе љубио,

ал' на срећу вечерас почећу.

1057.

Седам шори – седам жена моји',
седам ноћи, морам свакој доћи.

1058.

Славићемо л'јепо име ново:
Радовданак и црвено слово.

1059.

Ударила руда на дората,
а на мене цурица ногата.

1060.

У дјевојке поц'јепано крило,
крушке брала, крило поц'јепала.

1061.

Удовице поц'јепаног тура,
шта ћеш мени кад ја имам цура!?

1062.

Устај жено, волове на'рани,
сутра ћемо орати у страни.

1063.

У цурице ноге к'о вретена,
не дај, Боже, да ми буде жена.

1064.

У цурице ноге к'о лопари,
не дај, боже, да ми буњгур вари.

1065.

Сурица ме опржи по носу
машицама бренујући косу.

1066.

Суро Јошо и цуро Маријо,
удајте се – ја би' се женио.

1067.

Чобани се дозивају млади
да саставе благо на ливади.

ДОПУНА ЧЕТВРТОМ ИЗДАЊУ

068.

'Ајде, мала, да се по'рвамо,

једно друго на траву бацамо.

1069.

'Ајмо јаче запјевати сада
да нас чују до Пр'једора града.

1070.

'Ајмо, цуре, у коло играти,
срамота је стати и гледати.

1071.

Ако, мала, погинем на прелу,
реци, мила, да си моја била.

1072.

Ала', брате, живим забадава,
жену тучем, швалерки се вучем.

1073.

Ала' волим гараво чељаде,
па још кад се миловати даде.

1074.

Ала' волим очи гра'орасте,
гра'орасте па још ђаволасте.

1075.

Ала' волим очи поле мога
и обрве брата његовога.

1076.

Ала' лају, ала' и галаме,
шта би било да ме 'љебом 'ране?

1077.

Ала' мене жена моја воли,
ја на кревет, она бјежи доли.

1078.

Алај волим причувати стада
кад је са мнош чобаница млада.

1079.

Алај волим Млађу и Пецију,
и све Србе, браћу најмилију.

1080.

Алај волим уз топлу пећицу,
загрлити моју дјевојчицу.

1081.

Ал' сам синоћ једну уз тарабу
л'јевом ногом нагазио жабу.

1082.

Ал' се моја баба парадира
што од мене бољег зета бира.

1083.

Аој, Сано, што кроз Пр'једор течеш,
ђе је мала – што ми сад не речеш?

1084.

Аој, Уно, љепотице моја,
очара ме околина твоја.

1085.

А што би ме модрица бољела?
Ујео ме кога сам вољела!

1086.

Аустрија и Њемачка близу,
мој драгане, шаљи ми девизу.

1087.

Аустријо, остала без сунца,
за мном жена у кревету бунца.

1088.

Баба дједи задробила кора:
Боме, ђеде, то се јести мора.

1089.

Бања Луко, тебе Врбас д'јели,
ту смо, мала, први пут се срели.

1090.

Бараба сам, бараба ћу бити,
за барабу треба се родити.

1091.

Бараба се с посла кући спрема,
а у хепу ни динара нема.

1092.

Баци, драги, јабуку у море:
кад потоне доћу ти у дворе.

1093.

Б'јели голуб са Троглава виче:
Сајковићу, тебе момци диче!

1094.

Болуј, срце, ништа ти не могу,
драги ми је заволио другу.

1095.

Боље волим у Козару гладан,
нег' туђину на ноге да падам.

1096.

Браон шешир, перо од фазана,
не воли ме мога дике нана.

1097.

Вени, драги, и ја венем млада,
твоја ми се љубав не допада.

1098.

Видио сам у соби спрам лампом
гдје дјевојка туче ваши крампом.

1099.

Видиш, мала, ону тамо шуму,

тамо ћемо да крпимо гуму.

1100.

Видјела сам свог драгана мајку,
дала сам јој од севапа банку.

1101.

Вид', колега, моје мале носа,
савио се к'о лепара коса.

1102.

Вијају се на небу облаци,
ускоро ће и моји барјаци.

1103.

Више вр'једи моје мале оно
него црква и црквено звоно.

1104.

Возмашина оде шклецајући,
оста моја лола јецајући.

1105.

Волим, брате, воду Мљечаницу,
Моштаницу, а и Гомјеницу.

1106.

Волим, брате, Грмеч и Козару,
исто к'о и моју мајку стару.

1107.

Волим, брате, сабље и кубуре,
а још више дјевојке и цуре.

1108.

Волим вола који добро вуче
и дјевојку кад се гола свуче.

1109.

Волим жену попуцали' пета,
та је боља нег' неђеља света.

1110.

Волим, мала, твоју б'јелу сису
него попа и његову мису.

1111.

Вол' ме, драги, или ме остави
да те моје срце заборави.

1112.

Гаравушо, кад би моја била,
моја би се жеља испунила.

1113.

Гледај, драги, а гледаћу и ја
да будемо једна фамилија.

1114.

Гледај, моја другарице мила,
не би ли ми што у роду била.

1115.

Гледам зору, јебало је вече,
прва жена од мене утече.

1116.

Грковчани, момци љепотани,
а дјевојке румене јабуке.

1117.

Губињанка ујела бећара
за губицу ће стоји цигара.

1118.

Дабогда се објесила, Зоро,
од највеће дрво јаворово.

1119.

Дабогда се осврбала, мала,
па се мојим ноктима чешала.

1120.

Да знаш, мала, што је фина шала,
с петн'ест би се година удала.

1121.

Дај, барабо, запјевај још коју
да запамтим мелодију твоју.

1122.

Дај запјевај, молим те, дјевојко,
срце моје развесели горко.

1123.

Дај ми, мала, до јабуке двије,
што и' твоја б'јела блуза крије.

1124.

Дај погледај, Боже, са небеса
како Србин Србина претреса!

1125.

Да ми није жене и кол'јевке,
четири би' ја држ'о швалерке.

1126.

Да сам газда к'о што сам сирома'
и ја би се оженио одма'.

1127.

Да си, мала, волан у кабини,
мот'о би те у свакој кривини.

1128.

Да си, мала, папуча од гаса
па да видиш како таре даса.

1129.

Дигла шором прашину машина,
праши жене што лају на мене.

1130.

Дика стег'о па неће да пусти,

ја се трго' оде санак пусти.

1131.

Дико моја, не гледај високо,
лети врабац, избиће ти око.

1132.

Добро јесам, а бољем се надам,
у чем' 'одам – у томе и спавам.

1133.

Дођи, драги, вечерас на прело
и обуци парадно од'јело.

1134.

Дођи, драги, дођи – не шали се,
твоја плава коса свиђа ми се.

1135.

Дођи, драги, и доведи брата,
другарица моја неудата.

1136.

Дођи, драги, ливадам и 'ладом,
и досад си долазио крадом.

1137.

Дођи, драги, не води колеге,
л'јеп колега – превољећу њега.

1138.

Дођи, драги, пред капију моју,
цвјета ружа па убери коју.

1139.

Дођи, драги, сваке неђељице,
јер су мени дани – годинице.

1140.

Дођи, мала, код мене у Лику
па да пробаш врућу варенику.

1141.

Дођи, моја лоло, биће ти је
још ни мува на њу пала није!

1142.

Дођи, моје најмилије цв'јеће,
однио ти ђаво предузеће.

1143.

Дош'о драги да зафркне мене:
Нема школе? Училе га жене!

1144.

Ево браће, ој, ево Рајлића,
не боје се Анте Павелића.

1145.

Ево баје ко за бају пита,
синоћ баја дош'о из комита.

1146.

Еј, ти мала, у црвеној вести,
скини гаће па ми се намјести.

1147.

Жари, пали, мој пиштољу мали,
док те нису отели жандари.

1148.

Женићу се и ја акобогда,
докле моја драга не про'ода.

1149.

Жено моја, кад зазвоне звона,
теби црква, мени гостиона.

1150.

Жен' се ћаћа и доведи фину,
кад ти умреш да остане сину.

1151.

Запјевајмо једну од давнине
да ме жеља за Крајином мине.

1152.

Запјевајмо кроз козарску гору
нову пјесму о Тепић мајору.

1153.

Запјевајте, браћо и јарани,
запјевајте, браћо Козарчани.

1154.

Запјевајте, браћо Крајишници,
понајбољи борци и ратници.

1155.

Заручи ме драги из планине
са зеленом граном боровине.

1156.

Зашто, драги, зашто, један гаде,
нашу љубав ц'јело село знаде?

1157.

Зима иде, децембар се смије,
твоје срце моје срце грије.

1158.

Знаш ли, драги, кад сам ти се клела:
у неђељу – она те сапела!

1159.

Зора руди, ташта зета буди,
устај, зете, да ми љубиш д'јете.

1160.

Игра коло – мило до милога!
Ја сирота па немам до кога.

1161.

Иде драги с' оне стране 'ладом

па на мене намигује крадом.

1162.

Иде јесен, иду моје бриге,
с ким ћу јадна у матичне књиге?

1163.

Идем путем, питају ме цуре:
Ђе се тако твоје ноге журе?

1164.

Идем шором, свекрва ме гледа.
Што ме гледа кад ми сина не да?

1165.

Иде 'ајдук преко Равног Јања,
пије воду из јелова пања.

1166.

Имала сам четири драгана.
Јован пети, он ме распамети.

1167.

Има л' ико да продаје краву
која даје шљивовицу праву.

1168.

Има л' ишта од Србина јаче,
има л' љепше пјесме од ојкаче?

1169.

Имам драгог, сви га моји воле,
кад се сјете, кажу му и – зете.

1170.

Имам друга у по Срног Луга,
тешко оном' ко нам се наруга.

1171.

Имам жену живу жеравицу,
штрањгу квасим, жеравицу гасим.

1172.

Имам жену, име јој је – ајој!
Сви се момци научили на њој.

1173.

Имам жену как'у нико нема,
скројила ми гаће до кољена.

1174.

Имам малу што ми сиса виме
од прољећа па до касне зиме.

1175.

Инвалида направи ме ћаћа,
трећа нога од кољена краћа.

1176.

Ја драгана волим осам дана,
је ли ико волио толико.

1177.

Ја драгану дала вјеровање
к'о из празне чаше наздрављање.

1178.

Ја и драги – свак на своју страну,
ја у цркву, а он у кафану.

1179.

Ја из Босне, а драги из Лике,
мили Боже, љубави велике!

1180.

Ја и ћаћа ишли у кирију,
зарадили сврдло и бургију.

1181.

Ја малена, лола – доста већи,
када љуби то мора клечећи.

1182.

Ја одлазим, руши, мала, дворе,
црне сторе стави на прозоре.

1183.

Јаој, моје цуровање мило,
сто година мало би ми било.

1184.

Ја ракију и дјевојку, мајко,
обадвије волим подједанко.

1185.

Ја сам гарав, а ти, мала, плава,
састасмо се к'о шећер и кава.

1186.

Ја сам, мала, водоинсталатер,
'оћешнећеш, ко ти јебе матер.

1187.

Ја сам мала, таква ми је срећа,

слађе љубим него која већа.

1188.

Ја сам своју и твоју ћу, мала,
офарбати косу да је плава.

1189.

Ја сам своју одслужио војску
под прозором љубећи дјевојку.

1190.

Ја се, драги, заљубила у те
к'о казаљка у ситне минуте.

1191.

Ја се мојој свекрви удварам,
на једно јој десет одговарам.

1192.

Ја се својој заови не свиђам,
фала Богу, често је не виђам.

1193.

Ја у војску к'о риба у Дрину,
стара мајко, не надај се сину.

1194.

Ја у рову лежим крај "шарана",
моја жена крај другог јарана.

1195.

Ја у соби, ноге на сокаку,
а пантале висе о чардаку.

1196.

Јебем ли ти, жено, кости твоје,
шта уради од младости моје.

1197.

Јесам ли ти говорио, Стано,
да је са мном бити зајебано.

1198.

Јеси ли се наљутила, Зоро,
што ти нисам долазио скоро.

1199.

Јој да ми је онаквог младића
к'о што имам брата стричевића.

1200.

Јој што волим драгана комшију
црне косе, гаравих очију.

1201.

Када баја са Баља погледа,
преко Уне Костајницу гледа.

1202.

Кад упеку илинске врућине,
тад су јаја дужа од пуждрине.

1203.

Кад запјевам, моја лоло мила,
долина се долини одзива.

1204.

Кад ја моје обрве наредим,
једним оком тројицу наједим.

1205.

Кад запјевам, свекрва ме слуша.
– Чујеш, сине, пјева улагуша!

1206.

Кад ја умрем благо мојој жени,
остаће јој опанци гумени.

1207.

Кад ја умрем, покријте ме л'јесом,
нек' се знаде да сам рањен месом.

1208.

Кад се сјетим својије' момака,
плакала би' свакога корака.

1209.

Кад се сјетим своје мале гаре,
ја попијем вина три букаре.

1210.

Кад ујутро запјевају пјевци,
устај, жено, сланине насјечи.

1211.

Каже драги: Здраво, преливодо!
А ја њему: Извини, господо!

1212.

Кажеш, лоло, не волиш малену,
тражи већу и ја тебе нећу.

1213.

Кажеш, лоло, ниси ни волио,
лажеш, гаде, волиш ме и саде.

1214.

Како би те пољубио, секо,
још ти лице мирише на мл'јeko!

1215.

Како ти је, стара лоло моја,
кад ме гледаш, а ја нисам твоја?

1216.

Козара је родила хероја,
из Комленца Тепића мајора.

1217.

Козара се у црно завила,
јер је пуно дјеце изгубила.

1218.

Ком си драги испунио жељу

кад ми ниси дош'о у неђељу.

1219.

Комшиница синоћ гадно сјела,
ја видио па се скаменио.

1220.

Комшинице, прави прозор већи,
поломићу плећа улазећи.

1221.

Косо моја, косила би сама
кад би мила у откосу била.

1222.

Крв ђедова и у мени тече,
од поштења нема ништа прече.

1223.

Кубик и по, *осмица* у страни,
извуће је моји коњи врани.

1224.

Куде жене, почели и људи,
Боже мили, што народ полуди!

1225.

Куд је драги долазио мени:
ту сад расте јоргован зелени.

1226.

Кућо моја, кућили те вуци,
дај се, мала, до мене привуци.

1227.

Лако ти је правити колица:
курацпалац, пицатрупиница.

1228.

Л'јепо ли је лице у Драгице,
а још љепше сисе што не висе.

1229.

Лоло моја, ала си шиљеже,
јадна она што крај тебе л'јеже.

1230.

Лоло моја, гранчице од глога,
док ме волиш не бој се никога.

1231.

Лоло моја, динар си ми дужан,
уста пружи па динар одужи.

1232.

Љуби, дико, моје б'јело лице,
само пази, не прави модрице.

1233.

Љубила сам у мајке јединца,
а остаћу гдје има тројица.

1234.

Љубим лолу, већ ме уста боле
– и опет ме његови не воле!

1235.

Љубио сам гдје сам коју срио,
такав ми је био живот цио.

1236.

Љубио сам што мој нико није,
једну булу и шокице двије.

1237.

Мала моја, бићеш ми госпоја,
јешћеш проју, маму ли ти твоју.

1238.

Мала моја, да ми ниси кума,
пукла би ти на гаћама гума.

1239.

Мала моја, ево ти га вође,
па са њега гледај Међувође.

1240.

Мала моја и мени је вуна
што је твоја трбушина пуна.

1241.

Мала моја, који ти је ђаво,
ја те љубим, теби није право.

1242.

Мала моја, ко ти робу кроји
кад на теби тако л'јепо стоји.

1243.

Мала моја, мој чупави јеже,
због тебе ме милиција веже.

1244.

Мала моја раширила руке,
турићу је на најслађе муке.

1245.

Мала моја свршила матуру,
са тавана скочила у пуру.

1246.

Мала моја, у шареној блузи,
не питај ме већ ми се нагузи.

1247.

Манастири, гусле и гудало,
то је српску вјеру сачувало.

1248.

Медна, Пецка и село Бараћи,
мала моја, ту ли ћеш ме наћи.

1249.

Мене куде, мој се лола смије,

знаде лола да истина није.

1250.

Мене ћаћа ожени нејака,
жена јача, не да покривача.

1251.

Мена ћаћа ожени нејака,
муштерију млади' дјевојака.

1252.

Мене ћаћа ударио коцем,
а ја њега купусом и лонцем.

1253.

Међувође и околна села!
Да л' и' видиш, јеси л' добро сјела ?

1254.

Међувође, међу двије воде,
у теби су цуре к'о јагоде.

1255.

Међувође, моје село мало,
тол'ко мало у срце је стало.

1256.

Мила мајко, ево твога Среће,
свуда 'оће, само кући неће.

1257.

Мила мајко, јела би' ребара.
Лажеш, ћери,ти би се удала.

1258.

Мили боже, на свему ти фала,
што ми није посједила глава.

1259.

Милицијо, народни органи,
запјеваћу, а ти ми забрани.

1260.

Мило ми је кад ми драги рече:
Мала моја, доћу ти довече.

1261.

Мисли, мала, да будала није,
путем иде на трње се смије.

1262.

Мислиш, драги, да си мени један,
у памети тек си ми девети.

1263.

Мислиш, драги, мислиш, моје јање,
да ја немам љубави са стране.

1264.

Мислиш, мајко, родила си ћака,
родила си буре од коњака.

1265.

Моја мала учи за пилота,
црне овце гона око плота.

1266.

Моја мала штрика на машину,
иштрикала пизду материну.

1267.

Мој драгане, кукавица ти си,
седам дана долазио ниси.

1268.

Мој драгане, међу нама буна,
немамо се вољети рачуна.

1269.

Мој драгане, не воле ме твоји,
ни за тобом не уздишу моји.

1270.

Мој драгане, љепото момака,
разонодо многи' дјевојака.

1271.

Мој драгане, моје јање снено,
дођи са мном да купимо с'јено.

1272.

Мој драгане, моје очи пази,
кад намигнем – из кола излази!

1273.

Мој драгане, приморско магаре,
шаљи пара, магарчино стара!

1274.

Моје срце вратити се мора,
у Буснове покрај Приједора.

1275.

Моје срце и чезне и иште
да оде у Мало Паланчиште.

1276.

Мој је ђедо пјевати волио,
то сам ја од њега насљедио.

1277.

Мој је ћаћа лимар по занату,
дођ'те, снаше, да вам крпи канту.

1278.

Мој је ћаћа поткозарско дјете,
београдске има факултете.

1279.

Мој колега, ја ти добре жене,
три године како воли мене.

1280.

Мој колега, ћуприја се гега,

нек' се гега, не бој се колега.

1281.

Мој Милане, једини у нане,
ја у тате – па ћу поћи за те.

1282.

Мој се драги свиђа мојој нани,
старој жени како не би мени.

1283.

Мој се драги фали да је газда,
а у једном одијелу вазда.

1284.

Мој се драги фали да је газда,
на надници код другога вазда.

1285.

Моју малу само зуби кваре,
метнућемо од конзерве старе.

1286.

Моли, драги, своје родитеље,
ја ћу своје – да се спријатеље.

1287.

Нана моја мали бећар била,
мали била, великог родила.

1288.

Наточи је, попиће је брко,
макар брко од ракије црк'о.

1289.

Невен вене и у чашу пада,
ој, младости, више те никада.

1290.

Не куни ме, драганова секо,
дјевојка си – и тебе ће неко.

1291.

Нема, мала, зими сладоледа,
нит' бараба да долази хаба.

1292.

Нема меда који се не врца
ни цурице а да се не прца.

1293.

Немој, драги, да се више деси;
седам дана долазио н'јеси!

1294.

Немој, драги, да ти жао буде
кад те моји сватови пробуде.

1295.

Не намигуј на ме, туђа жено,
ја сам момак – то није поштено.

1296.

Нећу више никога да волим,
сад ћу своје срце да одморим.

1297.

Нећу, ноћи, кроз Сајковић проћи,
пси им лају, цуре вечерају.

1298.

Објеси се, драги, о два штрика,
ја сам себи нашла љубавника.

1299.

Овим шором никад блата нема,
само сада и кад киша пада.

1300.

Ово су ти браћа из Бараћа,
неће кући док не буде плаћа.

1301.

Овце моје, пожурите тору,
ено овна јаше на мотору.

1302.

Ој, војниче, како је у војсци,
грко, горко без тебе, дјевојко.

1303.

Ој, гарава, гдје си била прије
док се лола оженио није.

1304.

Ој, дјевојко, Божије створење,
ја те волим к'о чича печење.

1305.

Ој, дјевојко из Врбицесела,
би ли мени чарапе оплела?

1306.

О, јебем те, дрвена барако,
у теби сам и пјев'о и плак'о.

1307.

Ој, Јелена, рашири кољена,
нема смисла што си тако стисла.

1308.

Ој, Казанци, село на видику,
у вама сам намјерила дику.

1309.

Ој, Козаро, казивај ми саде,
ђе дјевојка што ми мисли краде?

1310.

Ој, Козаро, ти си наша мајка,
пуна ли си српскије' јунака.

1311.

Ој, Крајино, најљепши цвијету,

ја те волим највише на св'јету.

1312.

Ој, Крајино, у срцу те носим
и свуђе се са тобом поносим.

1313.

Ој, крмачо, 'ајде се опраси,
да се баја дуга отараси.

1314.

Ој, Милева, ђе си ме довела,
преко Срема ђе камења нема.

1315.

Ој, Пауље, све си у врлети,
ту сам рођен, ту ћу и умр'јети.

1316.

Ој, Пр'једоре, покрај рјеке Сане,
у теби је мило моје лане.

1317.

Ој, прстену, ој, заруко моја,
што те узе да прол'јевам сузе!

1318.

Ој, пунице, сјеме од салате,
гдје је ћерка – ни брига ме за те.

1319.

Ој, ракијо, примакни се мени,
док је тебе, лола се не жени.

1320.

Ој, цурице, гој' за мене лице,
гој' за мене образе румене.

1321.

Ој, шокице, кад си тако фина,
прекрсти се, пођи за Србина.

1322.

О, мој куме, не уздај се у ме,
само у се и у своје кљусе.

1323.

Остављам те, планино Козаро,
и у теби моје село мало.

1324.

Остало ти, лоло, око криво,
Бог те уби, што си намигив'о!

1325.

Очи моје – два мала бећара,
доведоше лолу до олтара.

1326.

Очи моје к'о на води струја,
ког запану ујешће га гуја.

1327.

Очи моје превариле врага,
а да не би тебе, лоло драга.

1328.

Очи моје, пуне сте ми др'јема,
чекам лолу, а њега још нема.

1329.

Очи моје, што не мирујете,
нема лоле да намигујете.

1330.

Паланчиште Мало у Козари,
ту су моји рађали се стари.

1331.

Пардон, момци, из другије' села,
с комшијом сам љубав започела.

1332.

Пенхер мали, црвене фиранге,
нема моје пијане битанге.

1333.

Пијем пиво, јел' ти, жено, криво,
пијем своје, не дирам у твоје.

1334.

Пијем пиво, ракија ми горка,
а код куће жена к'о дјевојка.

1335.

Питај, драги, и тате и нане,
зашто нам се узимати бране.

1336.

Питају ме: Одакле си, жути?
Крајишник сам, Козарчанин љути!

1337.

Питају ме: Одакле си, Славка?

С ведро неба звјезда мјесечарка!

1338.

Пишај, мала, у стаклену боцу,
па понеси матери и оцу.

1339.

Пиши мени у армију, жено,
с киме спаваш, је ли ти студено?

1340.

Пјесмо моја, чуј се надалеко,
не би ли се обрадов'о неко.

1341.

Платно бјелим, мој драгане био,
баш на води гдје си ме љубио.

1342.

Поведосмо – чича, ја и ћаћа,
а примише сва остала браћа.

1343.

Погледај ме, драгане, у колу,
каквоме си волио ђаволу.

1344.

Поздрави ме, драги, по свакоме,
само немој по колеги своме.

1345.

Познаје се ко је бећар прави,
иде кући кад зора заплави.

1346.

По мени су искочиле жиле,
плаве жиле свакој жени миле.

332

1347.

Предем, везем и чарапе шарам,
свога драгог свако вече варам.

1348.

Пријо, скоту, примакни се плоту,
да ја видим и твоју срамоту.

1349.

Пукао ми опанак на пети,
па ми рупа стално на памети.

1350.

Радознала и женина мати
шта је радим после дванајст сати.

1351.

Развило се коло козарачко,
кроз Крајину – гнијездо јуначко.

1352.

Реци, драги, реци мој невене,
која ти је милија од мене?

1353.

Реци право, шикаро зелена,
је л' у теби мала пољубљена?

1354.

Родила ме моја мајка мила,
код оваца кад је цура била.

1355.

Роди, мајко, још једног ко мене,
кад ја умрем – нека успомене.

1356.

Сад су цуре постале к'о људи,
пуше, пију, само се не брију.

1357.

Санак снио: крај мене дјевојка,
ја се прену', шарац о рамену.

1358.

Све барабе, нигдје правог момка,
р'јешила сам – остаћу дјевојка.

1359.

Све би' дала да ми је то знати:
да л' се лола и са другом пати?

1360.

Све би, све би, само не би' лиз'о,
јер је пица крај гузице близо.

1361.

Све би', све би', само једно не би',
не би', људи, да ми жена суди.

1362.

Свекрвице, дон'јећу ти тала:
корпу гара и два конца стара!

1363.

Свекрвице, нашла сам ти згону:
двје канте да ми носиш воду.

1364.

Свекрвице, нерођена мати,
код мене ћеш за 'љеба играти.

1365.

Свекрвице, рано се пробуди
остали су неопрани суди!

1366.

Свекрвице, сјеме од јасмина,
како имаш умиљата сина!

1367.

Све сам своје попио и прод'о,
жено моја, сад од тебе одо'.

1368.

Све се цуре с јесени удају,
ја у мају кад руже цвјетају.

1369.

Сви бећари ућерали Мари,
а ја Ружи – ’оће да ме тужи.

1370.

Сви се свете што ја љубим д’јете,
ја се мучим д’јете да научим.

1371.

Сви швалери једу шећер б’јели,
а мој смокве да ме боље цмокне.

1372.

Сејо моја, гледај сеји мјесто,
па ћемо се облазити често.

1373.

Синоћ ми се у сновима јави

да ме моја дјевојка остави.

1374.

Синоћ сам се ракије натук’о,
једва сам се до куће довук’о.

1375.

Синоћ си ми у сновима била,
и у сну си мене пољубила.

1376.

Сјајна звјезда преко неба сиђе,
дошо драги, не смије да приђе.

1377.

Сјетићеш се, мала моја, мене,
кад ти дођу на бабине жене.

1378.

Служим војску гдје мој нико није,
у Струмици покрај Ђевђелије.

1379.

Соколово и село Ратково,
ту је крало од кад је постало.

1380.

Старе цуре и мршаве козе
Талијани за саламу возе.

1381.

Супарница ништа крива није,
само драги који воли двије.

1382.

Тешко части кад робује власти,
туђој власти у вр'јеме пропасти.

1383.

Трипут слађе пољубити млађе,
а милије грлити старије.

1384.

Удала се була за Мађара
да не пости турског Рамазана.

1385.

Удаћу се ђе ме дајеш, брате,
доћу теби ако ме поврате.

1386.

Удаћу се и – покајаћу се,
док сам млада не гине ми нада.

1387.

Удаћу се само за јединца,
чим се удам, одма' газдарица!

1388.

У дјевојке б'јеле сисе висе
на два краја к'о у вола јаја.

1389.

У дјевојке, к'о у моје жене,
међ' ногама гаће обојене.

1390.

У дјевојке међ' ногама дола
ђе је моја пуцала мацола.

1391.

Узми дико моју марамицу,
ускоро ћеш њену газдарицу.

1392.

У мог Миле чарапе од свиле,
ја и' плела, а мајка ме клела.

1393.

Уста моја од ува до ува,
ко ће у вас натрпати крува.

1394.

Учи, драги, школе и занате,
ја ћу течај па ћу поћи за те.

1395.

Фин је драги, ал' нас нешто квари:
четврт в'јека од мене старији!

1396.

Фин си, драги, још да ти је стање,
не би своје ни питала нане.

1397.

Срни брци, очи жеравице!
Шта би за њи' дала, дјевојчице?

1398.

Сура ми се учини поштена
чим јој диго' ноге на рамена.

1399.

Сура прасе упртила на се,
скака стоји, 'оће да се доји.

1400.

Сурина ме завољела нана
кад сам био од годину дана.

1401.

Сурин прозор потопила вода
гдје је било долазити згода.

1402.

Сурица ме преварила моја,
мој колега и тебе ће твоја.

1403.

Суро мала, чарапа ти спала,
уздигни је, рука ти отпала.

1404.

Суро моја, љубим уста твоја,

љубим твоја да осладим своја.

1405.

Суро моја, ти се не удала
док на моме крилу не заспала.

1406.

Суро, чедо, ко те изујед'о?
Лоло луди, то су твоји зуби!

1407.

Суруј, цуро, док си код матере,
не'ш код мене лоле нежењене.

1408.

Чапразлије, село си ми мило,
у тебе ћу – па за кога било.

1409.

Чим сам уст'о и чизме навук'о,
одма' сам се са женом потук'о.

1410.

Шарен ћилим – у малену собу!
Дај ми мала уснице на пробу.

1411.

Шатор красе језеро и стијене,
а Пауље ливаде зелене.

1412.

Шаторска ми омилила страна,
на би страна да није драгана.

1413.

Шта ће нама шоферима жена
кад нас туђа вуче за рамена.

1414.

Шта ће село кад нестане мене,
ко ће туђе миловати жене?

1415.

Шта ће село кад нестане мене,
о коме ће да причају жене?

1416.

Шта ћу, нано, кад обрва немам?
Свака бједа у обрве гледа!

1417.

Што је цура и младије' жена,
све су мене вољеле малена.

1418.

Што си, мала, угасила св'јећу,
мислила си да ти доћи нећу?

1419.

Шума пуста, а шикара густа:
ту је сладак пољубац у уста.

НАПОМЕНА

Од своје шесте па до деветнаесте године, готово свакодневно, слушао сам ојкачу, с почетка мени нејасну и „сирову” пјесму, али, како је вријеме одмицало, све милију и љепшу. Касније, годинама сам радио на њеном прикупљању. У томе ми је највише помагао отац Драшко. Познат по весељу и духовитости, али и као мајстор од заната (све што очи виде, руке направе: буре, врата, жељезна ограда) он је пјевао, у разним приликама у поткозарским селима: Гомјеница, Балтине Баре, Миљаковци, Пејићи, Буснови, Томашица (ту је рођен), Ракелићи, Саничани, Марићка, Јелићка, Стратињска, Омарска, Пискавица, Брезичани, Орловача, Гаревци, Чиркин Поље, Петров Гај, Тукови, Расавци, Оштра Лука, Лушци Паланка, Усорци, Паланчиште, Брекиња, Кнежица, Јеловац, Марини, Драгоћиња, Јутрогоста, Срна Долина, Сводна...

Наша породица вратила се у Босну из Војводине, гдје смо као одоцњели колонисти живјели непуних седам година. Након низа селидаба по Војводини (Стара Пазова, Падинска Скела, Сибница, Панчево, Земун и Шајкаш), отац је у прољеће 1960. године одлучио да продамо врло лијепу кућу коју смо направили од цигала

из темеља неке порушене грађевине и вратимо се из Шајкаша у Приједор, у Гомјеницу. Све то учинио је искључиво због

ојкаче и атмосфере коју она ствара. Пјевао је он добро и бећарац, али ојкача је ојкача.

У намјери да се позабавим литерарним својствима ојкаче, подстицао сам оца да запише што већи број стихова које је чуо и пјевао, и он је почео да ради на томе. На жалост, 12. априла 1987. године, погинуо је у саобраћајној несрећи, у својој педесет седмој години. Остало је неколико стотина записаних ојкача: довољно, али и мало, с обзиром на количину коју је засигурно знао и могао да прикупи. У прибављању што већег броја стихова помогли су ми, даље, пријатељи и ентузијастички без којих штампање ове књиге не би било могуће. Много сам им захвалан на великој помоћи. Прилози које су сакупили потичу из села око Приједора, Дубице, Бањалуке, Петровца, Мркоњића, Новог, Санског Моста, Дрвара, Кључа, Крупе и Грахова, али и из Лике, са Баније и Кордуна.

Други мотив, књижевно релевантан, који ме је нагонио да сачиним ову књигу јесте антологија *Бећарац* Младена Лесковца, досад у нас једина компетентна књига те врсте, са озбиљним предговором. Та антологија ме је стваралачки провоцирала, те сам се упустио у изазовну авантуру истраживања. Написао сам студију без које би понуђени избор ојкаче био окрњен. И да припоменем: у мом избору не налази се ни један примјер ојкаче идентичан примјерима бећарца из Лесковчеве антологије. То, објективно говорећи, казује да је феномен двостиха лирске народне поезије пространији и богатији но што се дало замислити.

У наредним редовима, наводим имена сакупљача и редне бројеве под којима се налазе стихови ојкаче:

Драшко Грујичић: 3, 4, 8, 9, 10, 12, 13, 16, 18, 21, 25, 29, 30, 31, 38, 46, 48, 50, 51, 56, 57, 58, 61, 65, 66, 69, 82, 85, 86, 90, 91, 92, 94, 96, 100, 102, 103, 104, 106, 111, 112, 118, 120, 125, 132, 138, 143, 145, 146, 147, 153, 154, 155, 160, 162, 172, 175, 177, 179, 182, 186, 187, 194, 197, 200, 201, 203, 205, 207, 208, 210, 213, 214, 215, 218, 222, 224, 225, 227, 233, 237, 245, 248, 251, 253, 256, 257, 259, 261, 262, 264, 268, 273, 274, 275, 280, 283, 284, 285, 288, 295, 296, 300, 301, 302, 304, 306, 310, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 323, 325, 329, 331, 332, 334, 341, 342, 351, 357, 362, 367, 368, 372, 373, 381, 385, 386, 388, 389, 402, 403, 406, 414, 416, 417, 419, 421, 424, 425, 426, 427, 432, 434, 435, 445, 452, 454, 455, 456, 460, 462, 468, 470, 473, 475, 479, 481, 485, 491, 494, 499, 502, 504, 506, 510, 511, 513, 514, 515, 516, 518, 521 и 523;

Свјетин Вуковић: 6, 7, 17, 19, 32, 35, 39, 40, 47, 49, 55, 64, 67, 68, 72, 73, 75, 76, 78, 87, 97, 110, 114, 121, 127, 129, 133, 136, 137, 141, 144, 148, 149, 150, 151, 156, 158, 159, 166, 168, 169, 171, 180, 185, 188, 190, 195, 196, 211, 228, 232, 238, 243, 246, 255, 265, 272, 282, 292, 303, 307, 330, 336, 339, 343, 352, 353, 355, 364, 371, 374, 375, 376, 383, 387, 393, 407, 108, 409, 410, 411, 433, 439, 447, 448, 450, 451, 453, 466, 467, 469, 486, 495, 496, 497, 498, 500, 501, 519, 522 и 526 (већи дио примјера је из Вуковићеве збирке прикупљених „еротских и других различних народних пјесама из Босне”, *Леж у стрњишту*, штампане 1982. у Београду, а мањи из рукописног материјала који ми је љубазно дат на располагање);

Бранко Ђукић: 5, 14, 15, 26, 36, 44, 45, 60, 77, 88, 99, 101, 113, 115, 116, 117, 128, 134, 135, 174, 184, 193, 206, 221, 230, 234, 235, 236, 239, 240, 241, 244, 247, 250, 252, 254, 258, 267, 269, 276, 297, 298, 299, 326, 336, 344, 345, 346, 359, 363, 377, 379, 382, 389, 397, 399, 404, 412, 418, 428, 437, 449, 458, 472, 482, 492, 493, 503, 512 и 535;

Владо Милошевић: 1, 20, 33, 34, 63, 70, 79, 89, 105, 107, 119, 131, 142, 163, 176, 181, 191, 199, 216, 263, 278, 290, 293, 321, 322, 347, 349, 360, 365, 369, 400, 401, 429, 440, 442, 443, 461, 480, 484, 487, 488, 509 и 517 (примјери су из књиге *Босанске народне пјесме* И, ИИ, ИИИ);

Миливој Родић: 23, 27, 43, 81, 93, 139, 140, 152, 161, 178, 202, 209, 229, 279, 286, 291, 308, 309, 333, 348, 370, 380, 396, 405, 413, 420, 423, 438, 457, 490, 507, 508 и 520 (из збирке *Са Козаре*, Приједор 1985);

Марко Ручнов: 28, 41, 42, 95, 98, 124, 164, 167, 189, 217, 231, 270, 271, 294, 358, 361, 366, 384, 395 и 463;

Милорад Кеџман: 2, 11, 52, 74, 108, 122, 130, 170, 173, 212, 219, 226, 260, 266, 289, 324, 338, 350, 422, 459 и 505 (из збирке *На вр’ села мога*, Београд, 1987);

Остоја Кесар: 71, 84, 109, 220, 242, 311, 327, 340, 390, 398, 430, 436, 441, 444, 474 и 483;

Здравко Малбаша: 53, 83, 123, 223, 249, 277, 305, 312, 337, 378, 399 и 524;

Младен Бањац: 52, 54, 183, 391 и 476;

Владимир Пезеровић: 446, 464 и 471;

Владимир Милошевић: 85;

Здравко Шолак: 478;

Ранко Павловић: 379;

Стеван Тонтић: 281.

Уврстио сам неколико примјера из старих, готово заборављених, збирки у којима се налазе пјесме из Босне: П. Мирковића (1866): 80. и 192; С. Н. Давидовића (1844): 198. и 192; те Људевита Кубе (1906-1910): 313. Из Ерлангенског рукописа (1716-1733): 22, 37, 354 и 415. Из збирке *Чичак Јања, народни пјевач са Купреса* (Сарајево, 1951) уврстио сам један двостих: 62. Узео сам и десетерачки двостих из *Свесака* Иве Андрића (Београд, 1982), понад којег пише *За босанског бана* а испод *Народна песма*: 431.

ДОПУНА ДРУГОМ ИЗДАЊУ

Слободан Брдар: 527, 529, 532, 533, 535, 539, 542, 543, 547, 553, 555, 558, 559, 561, 567, 568, 569, 570, 572, 575, 577, 581, 582, 585, 592, 593, 599, 600, 601, 603, 604, 605, 606, 607, 611, 612, 615, 616, 624, 625, 631, 639, 640, 645, 647, 650, 652, 660, 62, 663, 681, 682, 683, 684, 690, 691, 695, 701, 707 и 709.

Милорад Сахак: 550, 565, 598, 590, 591, 618, 632, 641, 657, 658, 659, 667, 668, 670, 676, 689, 693, 710 и 712.

Дуле Врховац: 530, 562, 584, 598, 602, 609, 622, 626, 628, 630, 637, 642, 643, 644, 671, 680, 687, 696, 700, 702, 703, 705 и 706.

Здравко Шева: 528, 536, 540, 541, 552, 556, 571, 578, 597, 613, 617, 619, 634, 635, 648, 655, 664, 665, 688, 699 и 711.

Никола Зрнић: 544, 546, 548, 563, 588, 584, 629, 638, 646, 651, 666, 669, 675, 678, 685, 694 и 698.

Бранко Ђукић: 534, 537, 545, 576, 579, 580, 608, 610, 621, 627, 653, 656 и 710.

Анка Стакић: 531, 556, 557, 560, 574, 589, 595, 661, 672, 673 и 674.

Перса Микановић: 554, 583 и 633.

Милош Мутић: 614 и 692.

Бранко Летић: 636 и 654.

Ранко Павловић: 564.

Ковиљка Козомора: 573.

Новак Микановић: 551.

Ранко Стојаковић: 564.

Ратко Турудија: 649.

Милош Кнежевић Шара: 677.

Младен Бањац: 623.

Здравко Шолак: 620.

Здравко Кеџман: 704.

Драган Колунџија: 708.

ДОПУНА ТРЕЋЕМ ИЗДАЊУ

Зоран Граовац: 713, 718, 728, 729, 731, 732, 740, 741, 746, 747, 748, 750, 751, 752, 753, 757, 764, 766, 767, 769, 770, 776, 777, 778, 779, 786, 788, 789, 794, 795, 796, 799, 805, 808, 809, 815, 817, 820, 821, 823, 825, 826, 829, 831, 835, 836, 837, 838, 839, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 853, 854, 856, 857, 858, 860, 864, 865, 866, 867, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 885, 886, 887, 889, 893, 894, 902, 903, 905, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 916, 917, 919, 920, 922, 923, 924, 925, 927, 929, 930, 934, 935, 937, 938, 939, 941, 942 и 943.

Симо Турудија (из песмарице *Козарчице*, Велвет, Београд, 1995): 1001, 1002, 1003, 1004, 1005, 1006, 1007, 1009, 1010, 1011, 1012, 1013, 1014, 1015, 1016, 1017, 1018, 1019, 1020, 1021, 1022, 1023, 1024, 1025, 1027, 1028, 1029, 1030, 1031, 1032, 1033, 1034, 1035, 1036, 1037, 1039, 1040, 1041, 1043, 1044, 1045, 1047, 1048, 1049, 1050, 1051, 1052, 1053, 1054, 1055, 1056, 1057, 1058, 1059, 1060, 1061, 1062, 1063, 1064, 1065 и 1067.

Бранко Ђукић: 944, 945, 946, 947, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 958, 960, 961, 962, 963, 964, 965, 966, 968, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 975, 976, 977, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 988, 989, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 1000, 1008, 1026, 1038, 1042, 1046 и 1066.

Зоран Тубић (из књиге *Кап по кап*, Слово, Бањалука, 1995): 717, 724, 725, 735, 736, 737, 742, 754, 755, 760, 761, 762, 801, 810, 811, 812, 813, 814, 818, 827, 828, 830, 833, 834, 844, 875, 876, 877, 880, 881, 888, 900, 901 и 940.

Рајко Кнежевић: 714, 715, 719, 720, 721, 722, 723, 726, 733, 734, 749, 758, 771, 774, 782, 790, 791, 793, 797, 802, 806, 816, 819, 824, 832, 840, 842, 852, 859, 862, 878, 895 и 932.

Слободан Брдар: 738, 768, 772, 773, 781, 783, 784, 785, 798, 803, 804, 807, 383, 893, 896, 899, 921, 920, 976 и 999.

Стојан Раиковић: 716, 744, 765, 775, 855, 863, 868, 884, 904, 918 и 928.

Милорад Сахак: 727, 730, 759, 763, 780, 792, 841, 891 и 933.

Милан Турудија: 843, 879, 882, 897, 898, 931 и 936.

Раде Турудија: 739, 745, 800, 822, 861, 906 и 915.

Љупко Рачић: 959 и 978.

Никола Вуколић: 756.

ДОПУНА ЧЕТВРТОМ ИЗДАЊУ

Милан Летић: 1086, 1087, 1088, 1098, 1099, 1101, 1109, 1110, 1115, 1118, 1119, 1123, 1128, 1133, 1134, 1140, 1146, 1148, 1149, 1156, 1159, 1162, 1165, 1167, 1172, 1175, 1182, 1184, 1185, 1186, 1188, 1189, 1193, 1194, 1196, 1197, 1198, 1206, 1207, 1219, 1220, 1223, 1227, 1236, 1237, 1241, 1245, 1250, 1256, 1257, 1261, 1264, 1265, 1266, 1273, 1277, 1279, 1281, 1285, 1288, 1289, 1291, 1295, 1301, 1302, 1303, 1304, 1306, 1307, 1313, 1314, 1318, 1319, 1320, 1321, 1322, 1333, 1338, 1339, 1349, 1350, 1354, 1355, 1356, 1361, 1367, 1369, 1372, 1374, 1377, 1384, 1389, 1392, 1399, 1400, 1401, 1407, 1413, 1415, 1417 и 1418.

Здравко Малбашиа: 1072, 1073, 1074, 1075, 1076, 1077, 1080, 1081, 1082, 1085, 1090, 1096, 1103, 1125,

1126, 1129, 1130, 1131, 1150, 1161, 1164, 1169, 1171, 1176, 1181, 1186, 1187, 1191, 1195, 1204, 1205, 1212, 1213, 1214, 1229, 1231, 1232, 1233, 1234, 1249, 1267, 1268, 1287, 1292, 1299, 1324, 1325, 1327, 1328, 1329, 1332, 1337, 1340, 1345, 1359, 1362, 1363, 1364, 1365, 1366, 1370, 1371, 1383, 1387, 1391, 1397, 1404, 1405, 1406, 1409, 1410, 1414, 1416 и 1419.

Раденко Рајлић: 1068, 1069, 1076, 1977, 1078, 1079, 1080, 1083, 1089, 1095, 1105, 1106, 1107, 1127, 1132, 1144, 1145, 1147, 1152, 1153, 1154, 1157, 1163,

1168, 1173, 1180, 1201, 1202, 1216, 1217, 1222, 1226, 1228, 1238, 1239, 1240, 1242, 1244, 1246, 1247, 1253, 1254, 1255, 1259, 1274, 1275, 1276, 1278, 1309, 1310, 1311, 1312, 1316, 1317, 1323, 1330, 1334, 1336, 1342, 1348, 1351, 1357, 1360, 1373, 1375, 1382 и 1393.

Ранка Срдић: 1092, 1094, 1097, 1100, 1102, 1104, 1111, 1113, 1114, 1121, 1135, 1136, 1138, 1139, 1142, 1143, 1155, 1158, 1177, 1178, 1183, 1190, 1192, 1199, 1200, 1203, 1208, 1211, 1215, 1218, 1224, 1225, 1230, 1260, 1262, 1263, 1269, 1270, 1272, 1282, 1283, 1284, 1290, 1293, 1294, 1296, 1298, 1326, 1331, 1335, 1343, 1344, 1352, 1368, 1376, 1381, 1385, 1395, 1396 и 1412.

Бранко Ђукић: 1070, 1071, 1084, 1091, 1120, 1122, 1124, 1141, 1151, 1160, 1174, 1210, 1221, 1243, 1248, 1251, 1252, 1258, 1271, 1280, 1300, 1315, 1341, 1346, 1347, 1353, 1358, 1378, 1379, 1380, 1388, 1402 и 1411.

Јован Бабић: 1093, 1108, 1112, 1116, 1117, 1137, 1166, 1170, 1179, 1209, 1284, 1286, 1297, 1305, 1308, 1386, 1390, 1394, 1398, 1403 и 1408.

О КЊИЗИ „ОЈКАЧА”

Новак КИЛИБАРДА

Рукопис *Ојкача* јесте антологијски избор десетерачких, разнолико римованих, дистиха, тзв. ојкача. Изабрани текстови су многоструко значајни. Спасоносни хумор – њихова је, можда, прва свјетлост! Има тамо и давидовског, и планинског, и крајишког, и блентавског, и роктања и цјеливања. Тамо и бог гологуз скаче! Док траје ојкачко позориште, развезују се језик и гатњик! Тамо се живот захваћа пуним прстима, дух и тијело стапају се у једно! А може у тој вртоглавици и суптилно да се каже, зна да блѣсне хомерска метафора. Ријечју, да рукопис има и петсто хиљада и двадесет и шест ојкача, ни једна не би утекла расну читаоцу!

А предговор књизи права је драгоценост! Не срета се често тако срећан спој научнометодолошке приличности и књижевнорафинованог стила! И кад полемисе и кад научно закључује, Ненад Грујичић у тексту обдржава себе пјесника. Студија му прераста у есеј првог реда, а њом помјера досадашња знања о бећарцу. О крајишкој и босанској ојкачи саопштава пуно нових ствари. У истраживању жанра о коме је ријеч, академик Лесковац у Грујичићу има најбољег настављача. Ипак, тајно оружје пјесника Грујичића је сасма есејистичка анализа! Његова виђења неких дистиха прави су медаљони од ријечи.

Живан ЖИВКОВИЋ

У потрази за пореклом ојкаче, за њеним сродством са релативно проученим бећарцем, за њеном поетиком и естетскоетичким досезима, песник и есејиста Ненад Грујичић проучио је све релевантне изворе (књижевноисторијске и музиколошке), а нарочито грађу којом је располагао (његов зборник ојкаче), па је – захваљујући томе и властитом чулу за поетско – решио многа питања која ова усмена форма намаће својим истраживачима, а нека је продубио и проблематизовао, отварајући тако нове путеве, како фолклористима и књижевним историчарима, тако и поетичарима и музиколозима.

Критички се односећи према књижевноисторијској грађи о нашој *најкраћој песми*, Грујичић је најпре померио временску дистанцу настајања ове лирске врсте, тако што је Лесковчеву претпоставку да се *рудиментарна форма* бећарца појављује *већ негде под крај XVIII* а заменио аргументованом тврдњом да бећарац у то време постоји као сасвим уобличен, а да су његове *рудиментарне форме* настале коју деценију раније. Завирио је најпре у зборник пословица Јована Мушкатиrowића (*Причте или ти простому пословице*, Беч, 1787), где ће пронаћи једну пословицу уз коју стоји напомена да је *далмацианска*. Овом напоменом, закључио је Грујичић, *шире се видици поводом географског распрострањања кратке песмице*. У другој Мушкатиrowићевој збирци пословица (објављена у Будиму, 1827), Грујичић ће се

задржати на двостиху који је сопштен у облику клетве, а клетва је, такође, форма у којој се могу јавити и бећарац и ојкача. Како су у овај зборник ојкаче ушли двостихови несумњиве антологијске висине, поводом ове књиге се може говорити и као о антологији какве до сада није било, а која ће сигурно привући пажњу читалаца и књижевних тумача – посебно оних којима је усмена књижевност уже истраживачко подручје.

Ранко РИСОЈЕВИЋ

Рукопис *Ојкача*, Ненада Грујичића, је превасходно творевина једног пјесника који је, попут многих других пјесника, примјерице Миодрага Павловића, и страстан трагалац по нашој прошлости и савремености. Али пјесник Грујичић није ни мало запоставио онај други, научни аспект проблематике о којој је одлучио да проговори, или што је можда у случају пјесника примјереније, проблематике која је проговорила кроз пјесника. Ако истичем *пјеснички* карактер овог рукописа чиним то понесен и сам његовом *пјесничком понесеношћу*.

Сједињујући двије теме, два годинама одјелита појма, *ојкачу* и *бећарац*, Грујичић је јасно ставио до знања да га занимају интегративни процеси у нашој народној култури, оно, дакле, што происходи из вјековне судбине наших крајева и људи. Наравно, тешко је одредити у том наслијеђу који су наноси старији а који млађи. Када је ријеч о крајишкој *ојкачи* онда је њена тамнија фактура сигурно старија од распојасаног *бећарца*, што не значи, а то се види из многих примјера, да *бећарац* у каснијим временима није дјеловао на *ојкачу* онолико колико је градска култура дјеловала на сеоску.

Полазећи од познатих чињеница везаних за раније музичке и стилскојезичке анализе својих претходника, академика Владе Милошевића чији су радови објављени у бањалучком *Развитку* пионирски у овој области (уз раније радове Кубе и Геземана), и Младена Лесковца који је једини опширније писао о *бећарцу*, Грујичић је отишао и даље и шире у односу на Лесковца и друге узгредне проучаваоце. Најзначајнији његов допринос овој проблематици сигурно је, што сам већ истакао, повезивање ове двије блиске пјесме, наизглед исте форме. Наравно, Грујичић се не упушта у њихову музиколошку анализу јер му то није ни струка али нити основна намјера. Он наводи Милошевићево мишљење о народној, тзв. сељачкој пјесми и начину на који се она изводи, јер је тај начин, у ствари, кључно мјесто за схватање *ојкаче*. У том интерпретативном односу према двостиху сигурно је и кључна разлика између *ојкаче* и *бећарца*. Наводећи ставове својих претходника, Грујичић се непрекидно одређује у односу на њих и у свим, битним језичким анализама, иде даље. Управо то продужавање, то истрајавање да се ове форме посматрају скупа, битан је допринос ове студије.

Драгомир БРАЈКОВИЋ

Да објављивање, тумачење и преиспитивање наше књижевне баштине, срећом, није више само ствар књижевних историчара и теоретичара, то су делатно показали многи наши песници. Њихово повремено бављење народном поезијом показало се плодотворним дијалогом и особеним открићем, а њихова тумачења су изазовнија од многих студија из пера проверених и, на овом послу, доказаних и опробаних књижевних зналаца и истраживача. И Ненад Грујичић је свој дијалог са

нашим књижевним наслеђем обавио на изванредан начин. Његово бављење ојкачом резултирало је изванредним антологијским избором ових стихова.

Народно стваралаштво за Грујичића није само баштина и недовољно испитана прошлост већ, кад је у питању поезија, оно је и наша савременост. Стваралачки дух народни не посустаје, дакле, пред новим изазовом. Определивши се да сакупи, обједини и протумачи феномен ојкаче (десетерачке песме у двостиху), Грујичић се латио озбиљног, изазовног, замешеног и тешког посла. Јер ако је бећарац, најсроднији и најближи ојкачи, у Младену Лесковцу имао право сакупљача и тумача, ојкача је, бар до сада, била без достојног тумача.

Грујичићево истраживање, међутим, не даје само изванрдне резултате, већ ће оно бити подстицајно у даљњем преиспитивању наше народне књижевности како у прошлости тако и садашњости. Одважност којом Грујичић приступа преиспитивању ојкаче има значајно покриће не само у истанчаном и суптилном песничком слуху за поетску вредност ових творевина, већ ће се онај ко прочита уводну студију у овој књизи, уверити да је Грујичић студиозна духа, темељан у приступу, обавештен и, што је најважније, синтетичан. Његова студија је писана маниром неоспорна зналаца ове области, али из ње избија и песничко осећање ствари.

Грујичићев предговор, уз релевантне податке о природи посла којег се латио, садржи и изванредан књижевноисторијски преглед мишљења о овој врсти народног стваралаштва од Вука до наших дана. Трагајући за пореклом, природом и временом настанка ојкаче Грујичић у помоћ призива многа књижевна документа, сведочења, списе, као и релевантна мишљења бројних научника, зналаца и тумача народног стваралаштва те се, и на овом пољу, потврђује као педантан и савестан трагалац. Неће он, међутим, подлећи мишљењима зналаца и ауторитета свестан да је

његова аргументација савременија, јача, данас, прихватљивија. Прихватљивост његова тумачења је и у страсти којом он брани своја уверења.

Ојкача се доказује као верна слика несустајућег духа народнога. Не бавећи се ојкачом као неким старим и окамењеним обликом, већ нечим што делатно опстаје и настаје и данас, ту поред нас, Грујичић је исказао истанчаност слуха и изоштреност критерија бирајући за књигу само оно што казујући о свом времену може га и надживети.

Стеван ТОНТИЋ

Основни емоционалнодушевни садржај ојкаче Грујичић види у сјетномеланхоличном, тужном и тамном расположењу, у својеврсном *трагичном осјећању живота*, упркос томе што је ојкаче често весело, изазивачко, обијесно, прпошно и надмено, хвалисаво и сирово. У томе пјевању могући су, дакле, најразличитији моменти расположења и опречни душевни импулси: од грубог зачикавања и показивања брђанске снаге и жестине, до њежне лирике дјевојачког срца, од бучног урлања и кликтања до стишане медитације у стилу својеврсног *хаикуа*. Грујичићева збирка изванредно добро илуструје велики распон свих тих стања и расположења, који пут и правим поетским бисерима којима је мјесто и у антологијама народне поезије. Нема сумње да је Грујичић препознао оно највредније и најљепше у крајишком десетерачком двостиху, као што је и у уводној студији зналачки, и са истанчаним осјећањем, покушао да разјасни природу и својства, поријекло и карактер овог народног пјевања.

Желидраг НИКЧЕВИЋ

Грујичић изванредно анализира микроструктуру одабраних примјера, откривајући запретани смисао и тамо гдје се, на први поглед, привлачност ојкаче исцрпљује првом употребом. Нешто од магије хаику поезије пресудно обиљежава, рецимо, овај примјер: *Л'јепо ти је ноћу у воћару, / лампе сјају, цуре вечерају.* Или, до метафизичког бола уздигнуто питање: *Кад зајевам, далеко се чује. / Има л' ико да ми се радује?* Ласцивни, раскалашни тон може бити фасцинантно обасјан пјесничким преокретом: *Душо моја, усред ноћи, дане, / је л' ти мјесец видио табане?* Заједљиви хумор, никада једнозначан, дочекаће нас у овом примјеру: *Ко би рек'о четрдесет друге / да ће Швабе поправљати пруге?*

По многим карактеристикама Грујичићева *Ојкача* је сасвим свјеж и неконвенционалан прилог изучавању наше духовне прошлости, књига која отворено сугерише могућност интегралног сагледавања феномена десетерачког двостиха на српском говорном подручју, и не без полемичког жара, препоручује: *Ослободити се хладног, окамењеног модела жанровске категоризације, те без предрасуда, под плаштом пословица и клетви, откривати...* У раскошној ризници народног духа могућа су свакојака изненађења.

Милутин ЂУРИЧКОВИЋ

Просто је запањујуће колико у тим десетерачким двостиховима има метафоричности и језичких обрта. У том смислу, разумљиво је што налазимо мноштво архаичних речи, односно, народних израза више

познатих слушаоцима и читоцима са простора у којима се негује ојкача. Као и остали видови народних умотворина, и ојкаче су током свог путовања кроз време и простор биле изложене могућностима промене. Тим поводом Грујичић разматра миграциона кретања и друштвене прилике којима се ојкача прилагођавала. Ваља напоменути да су ојкаче и данас веома популарне и актуелне у Босанској крајини. У време модерно и урбано, ови десетерачки римовани двостихови и даље се негују, али с новим, понекад, измењеним садржајима.

Естетскоуметничке вредности ојкаче су несумњиве и вишеструке. Оне се, пре свега, огледају у виспрености и оштроумности народног духа, у језичкодијалекатским особеностима, у звучним и ритмичким ефектима, у заједничком, хорском и колском певању, у свежини и разноликости тематскомотивског садржаја, у сликовитости и лакоћи израза.

Ојкача нам долази као пријатно освежење, као ризница народне, изворне речи коју све више потискује нучнотехнолошка еволуција. Записивачки и стручни посао Грујичић је обавио крајње савесно и зналачки. Књига *Ојкача* је прворазредно литерарно дело веома студиозно обрађено. Захваљујући научној грађи Ненада Грујичића, омогућено нам је да целовитије сагледамо ову проблематику. Избор ојкача настао је као резултат дугогодишњег прегалачког и марљивог рада. Бележећи и проучавајући ојкаче, Грујичић је отео од заорава непроцењиви део народног усменог блага и тиме је потврдио да је достојан Вуков следбеник.

Славица ГАРОЊА РАДОВАНАЦ

У мало истраживаној усменој лирској форми, двостиху или бећарцу, збирка Ненада Грујичића

представља несумњив допринос. На прво место треба истаћи сакупљачев предговор који анализира све аспекте овог проблема и далеко размиче Лесковчева пионирска истраживања о бећарцу као нашој најмањој лирској врсти. У свом предговору, аутор инструктивно *одгонета мистику компликованог двостиха наше народне лирске поезије*, додирујући значајна питања: од термилошких преко околности и природе бећарца са његовим географским распоредом. Овом збирком простор двостиха је радикално проширен и измештен на шири план.

Ненад Грујичић анализира и стилскојезичке и тематскомотивске карактеристике ојкаче. Дајући суптилну анализу језичких карактеристика, Грујичић закључује да је реч о два потпуно различита менталитета, да су бећарац и ојкача у опозицији, која је врло битна за правилно разумевање и прихватање. Студија о ојкачи Ненада Грујичића, ослоњена на богату литературу, али и на самостална значајна открића, уз збирку записа као илустрацију наведеном, представља значајан допринос изучавању српске народне књижености.

Милош АПРИЛСКИ

С каквом је љубављу, марљивошћу и понирањем у наоко скривене дубине народног духа крајишког Грујичић кренуо у *авантуру*, свједочи сама посвета у првом издању: *Моје оцу, Драшку Грујичићу, с којим сам пуна срца пјевао ојкачу*. На срећу, син је отишао даље од *пуког* пјевања: снагом истинског пјесника и, ево, потврђеног ерудите, неуморног трагача за (не)изгубљеном народном златном жицом, на свјетло дана изнио је, као Прометеј, знане, а ипак незнане,

пламичке ватре благородне која још тиња у народу. Грујичићева *Ојкача* је похвала духу крајишком. Широко је спектар боја и сазвучја, сливених у контрапункт разложне похвале Крајишницима, којима приређивач слика и озвучује народну душу скупљену у ојкачу као *суптилну поетску творевину меке женске умилности и сестринске самилости, горитачке, мушке, хајдучке дрзновености и својеглавости*. Упркос Грујичићевом већ доказаном пјесниковању модерног и самосвојног израза, пјесника који је сабрао и на свијет издао крајишке десетерце сигурно ће памтити и по *Ојкачи*. Босанска крајина је, без претјеривања, добила свога Вука.

Дејан ТАДИЋ

Основно формално-стилско одличје ове врсте тужновеселе народне песме (оба расположења равномерно су уплетена у стихове), јесте римовани двостих. Дакле, кроз згуснуто и конзистентно обликовање песме, народни певач је успео да исказе богатством разноврсну скалу емоција, од сирове и сурове егзистенцијалне реалности до најсуптилнијих валера имагинативних жеља и сновиђења. Ову усмену форму народног исказивања и певања краси и раскошна лексика, чиста и непатворена, каква уме само потећи од народа, проистекла из многогодишњег искуства, јада и радовања, а понајвише дубоке умности и истинског надахнућа. Отуда, Ненаду Грујичићу ваља упутити само речи хвале за уложен труд на сакупљању народних текстова и учињени пионирски подухват на пољу ове врсте народног песништва, јер је његова драгоцену антологија *Ојкача* прва такве врсте у нас.

РЈЕЧНИК МАЊЕ ПОЗНАТИХ
ИЛИ НЕПОЗНАТИХ РИЈЕЧИ

А

алем - врста драгог камења
атлас - грудњак

Б

бабине - поклон за дијете и породиљу у првих седам дана
бак - бик
бара - ливадица за испашу у дољи око воде
бешика - колијевка
богараши - бог у пословици (обично ради ублажавања псовке)
богац - сиромашак, несретник
божак - печеница за Божић
бренован - таласаст, уковрхан
бујад - врста папрати
букара - дрвени или земљани суд за пиће
буњгур - прекрупа од жита или кукуруза (понекад претходно попареног или обареног, па осушеног)

В

вагир - део коњске опреме у који се коњи прежу
вареника - кувано, варено млијеко
вође (вођека, вођекаре, вођекарце, вој, војка, војкаре, војкарце) - оvdје

Г

гра'оран - пијетао боје граха, пасуља
гевера - врста тежег ватреног оружја на рамену
гредица - леја ситно обрађене земље за лук
глајз - пруга, шине

Д

дворити - служити најближе у кући
де (дедер) - хајде
деверати - кубурити, излазити некако на крај са животом
додијати - досадити
дој - дођи
дукатара - богата цура

Ђ

ђа - час (ђа ово ђа оно / час ово час оно)

Ж

жицарица - она која жицари, која ласкањем и лукавством извлачи корист

З

зарајтати - улудо потрошити, проћердати, страћити
зђела - посуда за храну
зема - земљорадничка задруга
зеру - јако мало

Ј

јатија - дрвена грађа

К

каљак - зуб очњак у животиње
каплај - цигле поклапнице на врху крова
кезмица - млада крмача
киштра - сандук
крчало - палица за усмеравање плуга у бразду
кумаш - врста свиле

Л

лафета - гвоздено постоље на којем стоји топ
ливорњак - револвер
лопар - дрвена лопата; лопатица воденичког кола; лоптаст комад чега

Љ

љељо - лешник

М

машице - двокрака метална направа, штисаљка за хватање и разгртање жара
мјешаја - варјача
море - може
мосур - дрвени калем на који се намотава пређа (конац)

Н

напикати - нахушкати
натра - оно што је основано (припремљено) за ткање на разбоју
нита - нит, конац

О

облога - дрвени дијелови од којих су сачињени точкови кола
оварисати - погодити, потрефити
огризина - остатак од хране
оје - покретна воловска руда која се везује за плуг помоћу крпела
оклен - одакле

опадавати - опањкавати, одавати, оговарати
опетна (опета) - опет
ора - погодно време, згодан час, права згода
ороз - петао
оструга - бодљикава живица
отава (отова) - по други или по трећи пут кошена трава

П

палента - пура, жганци, качамак
пасовати - штимати, одговарати
пека - сач, црепуља или жељезни суд у облику црепуље који се на ватри угрије те се њиме на огњишту поклопи хљеб да се што прије испече
пинта - политрењак, посуда испод чабра за хватање ракије
пићулин - дјечак у пубертету
пјано - пијаница
пловка (плиска) - дрвена чутура за ракију
пљевар - простор за пљеву, појата
повађати - повађа крава кад по други пут не остане стеона (оплођена)

појата - шупа за сијено, кукурузана
полагач - пјевач ојкаче који полаже глас, прати првака, басира
првачити - први пјевати, водити ојкачу, предњачити
поћутати - прислушати

Р

разбукати - растурити, направити неред
размићен - размажен
роба - одјећа
рубис - нека врста драгог камена у ручном сату

С

самарица - омањи товарни коњ који на самару превози терет
сахак - метални треножац над ватром на којем се налази посуда за кување
слачак - биљка слачика
сџва - рашљасти већи колац
стожина - велики колац око којег се садијева сијено

Т

тиба - трбух (у тепању)

тећи - стицати

трѣнути - одморити се на час

туј (тујка, тујкаре, туђе, туђека, туђекаре, туђекарце) - ту

Ћ

ћулати - гуркати ногом, тјерати камен низ улицу

Ч

чуна - од чунак (покретни дио ткачког разбоја, направа од тврдог дрвета у облику чуна, у коју се умеће калем са потком; дио шиваће машине у коме је смјештен калемчић са концем)

У

узглавница - међа

улар - дио коњске опреме, конопац око главе којим се коњ води или веже

Ш

шикара - густа шума са испреплетеним гранама и грмљем

шиљеже - јагње од године

шира - непрокувани, ријетки ком за ракију

шишиа - таваница, дрвене даске између греда на стропу

шишиарица - округла израслина на листу храста коју ствара ларва

шкатуља - мала кутија за цигаре

шквер - бродоградилиште

штица - палац на точку плуга

Н. Г.